

ციხეხანი

№ 37 / 28 ივნისი - 4 ივლისი / 2010

საქართველოს ნარკოტიკული რესპუბლიკა **83. 26**

რევოლუცია, კონტრრევოლუცია და საგადასახადო კოდექსი **83. 33**

ინტერვიუ კახა ბენდუქიძესთან **83. 17**

კადროვის არტი **83. 20**

აფხაზები რუსულ ფულს არ თმობენ **83. 24**

სამინისტროში დაბარებულები **83. 39**

სოვიატოლოგია **83. 37**

გაუინოდეთ საკუთარი ვნებების **83. 41**

რა ელის ოპერას? **83. 44**

ფასი 2 ლარი

ISSN 1987-7528

9 771987 752008

83. 12

სტანიონის ბაიეშე

ზოლის **IV** სართლი
ნინო ჟიჟილაშვილის

მანსტრო

შაბათი

21:00

ილუსტრაცია თათარ ნავაზოვილი / ნენეს სპილენძი

ნომერში:

- 02 ფოსტა
- 04 მოკლედ
- 06 ფოტორეპორტაჟი
- 07 ვრცლად
- 10 **ორი აზრი**
გვჭირდება თუ არა ახალგაზრდობისა და სპორტის სამინისტრო? *გია ხუროშვილი vs ლექსო მაჭავარიანი*
- 12 **მთავარი თემა**
გორი სტალინის ძეგლის გარეშე
- 16 **თვალსაზრისი**
გუნდისტანი *მარკ მალენი*
- 17 **ინტერვიუ**
ბიუროკრატია მყოფი ხელისუფლებას *კახა ბენდუქიძე*
მსოფლიო
- 19 Всем привет! Я в Твиттере

მეზობლები

- 20 კადროვის არტი
- 22 **საბჭოთა წარსული უკრაინაში**
სტალინი უკრაინაში **კონფლიქტები**
- 24 აფხაზები რუსულ ფულს არ თმობენ **ჟურნალისტური გამოძიება**
- 26 საქართველოს ნარკოტიკული რესპუბლიკა **საუბრები ლიბერალიზმზე**
- 31 პოტენციური საფრთხეები ქართული მემარცხენეობისთვის **ეკონომიკა**
- 33 რეველუცია, კონტრრეველუცია და საგადასახადო კოდექსი **საზოგადოება**
- 37 წარსული, რომელიც არ იქცა ისტორიად

განათლება

- 39 სამინისტროში დაბარებულები **სამედიცინო ჟურნალი „მკურნალი.ჯი“**
- 41 გეშინოდეთ საკუთარი ვნებების **თვალსაზრისი**
- 44 რა ელის ოპერას? **სპორტი**
- 45 მარადონას ისინი უყვარს **სანდრო ნავერიანი**
- 46 ვედრების დრო **გიო ახვლედიანი**
- ქალაქში მოხეტიალე კაცის ჩანაწერები**
- 48 უკანასკნელი ტრამვაი **კახა თოლორდავა**

ბარეკაწა:

სტალინის გარეშე
ფოტო: მარიკა ქონიაშვილი

ჟურნალი „ლიბერალი“ გამოიცემა ფონდის „ღია საზოგადოება - საქართველოს“ მხარდაჭერით.

ავტორის / ავტორების მიერ საინფორმაციო მასალაში გამოთქმული მოსაზრება არ გამოხატავს ფონდის „ღია საზოგადოება-საქართველოს“ პოზიციას. შესაბამისად, ფონდი არ არის პასუხისმგებელი მასალის შინაარსზე.

The views, opinions and statements expressed by the authors and those providing comments are theirs only and do not necessarily reflect the position of Open Society Georgia Foundation. Therefore, the Open Society Georgia Foundation is not responsible for the content of the information material.

ონკოლოგიური სტიმბა

ამ სტატიაში ბევრი რამ კარგად არის ჩამოყალიბებული, მაგრამ არ არის ერთი მოსაზრება – საქართველოს ონკოლოგიის ნაციონალური ცენტრის მომავალი განვითარების შესახებ. დღეისათვის განხილულ ყველა მოდელს აქვს მენეჯმენტის მოტივაციის ნაკლი. კარგად მოგეხსენებათ, იმისათვის, რომ კერძო ინტერესმა საზოგადოებრივი ინტერესის გათვალისწინება დაიწყოს, უნდა მიიღოს კერძო კაპიტალის გარკვეულ მდგომარეობას, რომლის მიღწევასაც საქართველოს პირობებში დიდი დრო დასჭირდება. ამასობაში დაიკარგება ონკოლოგიურში დაგროვილი ინტელექტუალური პოტენციალი (განსაკუთრებით შემცირებების მტკივნეულ პროცესში), მენეჯმენტის კერძო ინტერესზე ორიენტირებული მოტივაციის გამო. დღევანდელი მდგომარეობის შენარჩუნება არ შეიძლება, ვინაიდან მენეჯმენტის ეკონომიკურად გამართლებული მოტივაცია არ არსებობს. ჩამოთვლილი მიზეზებით შეიძლება უარი ვთქვათ პერსონალისათვის გადაცემაზე. არსებობს კიდევ ერთი მოდელი. საქართველოს მთავრობა, როგორც სააქციო საზოგადოება ა. ღვამიჩავას სახელობის ონკოლოგიის ნაციონალური ცენტრის აქციათა ასი პროცენტის მფლობელი, აცხადებს, რომ ონკოცენტრი არის არამომგებიანი (non-for-profit) ორგანიზაცია. ამ შემთხვევაში:

- ონკოცენტრის მუშაობის პროცესში წარმოქმნილი მოგება რჩება მისივე მიზნების განხორციელებისათვის;
- არ წარმოიქმნება მოგების გადასახადი;
- არამომგებიანი (non-for-profit) ორგანიზაციას ყოველთვის გაცილებით მეტი დახმარების მიღების შესაძლებლობა აქვს (დახმარებები, გრანტები);

არამომგებიანი (non-for-profit) ორგანიზაციასთან უფრო მეტად მიდანი თანამშრომლობაზე ასეთივე არამომგებიანი ორგანიზაციები, რომლებიც წამყვან როლს ასრულებენ თანამედროვე ონკოლოგიური მკურნალობის განვითარებაში. მაგალითად, ამერიკის კიბოს ნაციონალური ინსტიტუტი, რომელთანაც შეიძლება გაიმართოს მოლაპარაკება თანამედროვე კვლევითი ცენტრის ორგანიზებაში დახმარებაზე (საქართველო, როგორც ამერიკის სტრატეგიული მოკავშირე რეგიონში, როგორც ამერიკელი ხალხის განსაკუთრებული ზრუნვის ობიექტი, ევროკავშირი და სხვ.);

საერთაშორისო დახმარებებს ყოველთვის მოჰყვება კონტროლის დახვეწილი და გამოცდილი მექანიზმები;

- არამომგებიანი (non-for-profit) ორგანიზაციაში შესაძლებელია წახალისებისა და კონტროლის შიგა რესურსების და დამატებითი, საზოგადოებრივი მექანიზმების უფრო ეფექტური ამოქმედება;
- ეს ყველაფერი გამოიწვევს ონკოლოგიურ მომსახურებაზე ფასების შემცირებას ჯერ ონკოცენტრში, ხოლო შემდეგ, მთლიან დარგში. საგარეოდა, რომ მოყვანილი

მოდელის ზემოთ არასრულად ჩამოთვლილი დადებითი მახასიათებლები პოლიტიკურად მომგებიანია, შექმნის მენეჯმენტის ასალ (სწორ) მოტივაციას და ხელს შეუწყობს საქართველოში მოსახლეობის ონკოლოგიური მომსახურების და ზოგადად, ონკოლოგიის განვითარებას.

პატივისცემით, არჩილ კაპანაძე
ონკოლოგიის ნაციონალური ცენტრის
რადიაციული ონკოლოგიის დეპარტამენტის
ექიმი
www.liberali.ge

სასწრაფოდ იყილბა „მერსედესი“ „ჩიპულის“ ნაწილბაში!

იმედი მბქს, რომ მკითხველი ცხრილით ნათლად დაინახვს განათლების სიტემაში მიმდინარე ბოლოდროინდელ ცვლილებას და შეამჩნევს, საით მიდის იგი (მაშინაც კი, თუ არ იცის, რომ ლოტოტრონით დირექტორების არჩევა, რამდენიმე წელია, გაუქმდა). იქნებ ყველას არ მოსწონდეს მარცხენა სვეტში განხორციელებული ინიციატივები, მაგრამ მარჯვენა სვეტში იმდენად ავტორიტარულია, ძნელია, მისი მომხრე იყო. იქნებ ჯობდა, „მერსედესი“ ისე „მერსედესის“ ნაწილებით ჩაგვენაცვლებინა, ვიდრე უკან დაებრუნებულიყავით „ჟიგულისკენ“... და საბჭოთა განათლების სისტემიდან ყველაზე ცუდი მეთოდები არ გამოგვერჩია. მგონი, ისე მოგვიწევს ამ გზის ხელახლა გავლა, 2009 წლამდე არსებულის ხელახლა დანერგვა... განათლების სამინისტროში ეს გაუთავებელი ცვლილებები სისტემაში რამდენიმე თაობის განათლებასა და მომავალზე სავალალო კვალს დატოვებს.

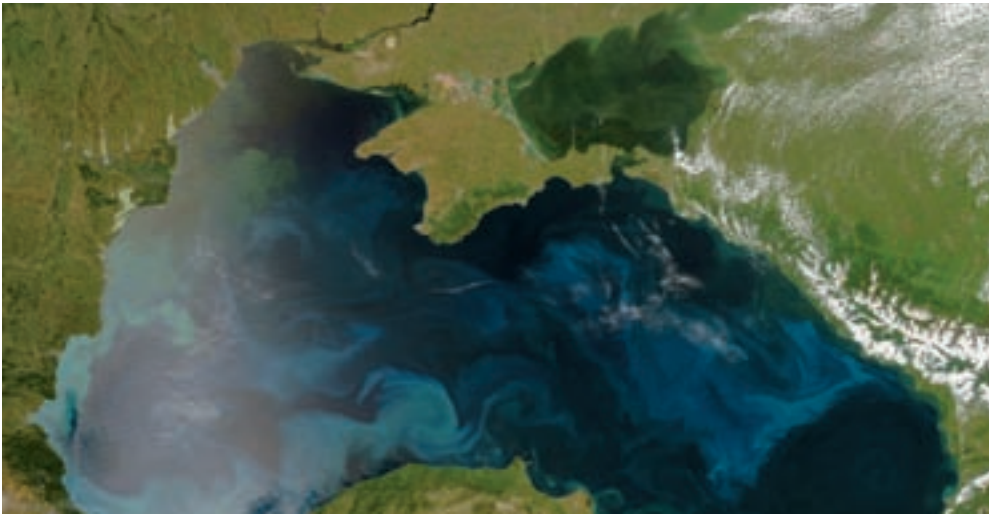
კანა (შეუმონმებელი), 25 ივნისი
www.liberali.ge

რედაქტორები: მთავარი რედაქტორი შორენა შვერდაშვილი / აღმასრულებელი რედაქტორი ნინო ჯვავიანი / პოლიტიკა და საერთაშორისო ამბები სოფო ჭავაძე / კავკასია და კონფლიქტები სოფო ბუკია / ჟურნალისტური გამოძიება ბესო კურჭანიძე / საზოგადოება თამარ ბაბუაძე / ადამიანის უფლებები და სამართალი ნინო ბექიშვილი / ახალი ამბები ნათია ახალაშვილი შურნაღისძე: მია ნიკოლაური, ნინო გოგუა, მარია ქოჩიაშვილი, ეკა ჭითანავა, რუსუდან ფანოზიშვილი, ანიტა თვაური, თამარ ფარადაშვილი, ნინო ჩიმაკაძე, რუსუდან რუხაძე, ნინო რობაქიძე, იავო ყურაშვილი, ნათია გულიაშვილი, დავით ბუზრიკიძე
პონტრიპოლი: მარე მალენი, გიორგი ცხადია, კახა თოლორაძე, გიო ახვლედიანი, ლამა ბულაძე, სანდრო ნავერიანი
რედაქცია: ფოტო-რედაქტორი ლევან ხერხეულიძე / გრაფიკული დიზაინი თორნიკე ლორთქიფანიძე / რედაქტორ-სტილისტი ნინო სვანიძე / კორექტორი ნინო საითიძე
გამომცემლობა: პროექტის მენეჯერი ქეთი ბაბუნაშვილი / პროექტის მენეჯერის ასისტენტი ლელა შუბითიძე / რეკლამის და გაყიდვების დირექტორი შალვა ჩუბინიძე / მარკეტინგი და საზოგადოებასთან ურთიერთობა ნათია რუსაძე / დისტრიბუტორი ზვიად შენგელია
გამომცემელი: შპს „ლიბერალი“. მისამართი: თბილისი 0162, ფალიაშვილის ქ. 108. ტელ.: (995 32) 232235, 233731, 912326. ელ-ფოსტა: info@liberali.ge
სხვა გამომცემები: „ცხელი შოკოლადი“, „ცხელი შოკოლადი – ლიტერატურა“, „ბიზნესი: ადამიანები, მეთოდები, სტრატეგიები“.
„ლიბერალი“ საავტორო უფლებები დაცულია.
ფურნალში გამოქვეყნებული მასალების ნაწილობრივი და/ან მთლიანი გამოყენება რედაქციის თანხმობის გარეშე აკრძალულია.
ბაჭყალი: სტამბა „ფაფორიტი“. მისამართი: თბილისი, ჩუბინაშვილის ქ. 50. ტელ.: (995 32) 95 19 52. www.pfavourite.ge
გამოდის კვირაში ერთხელ, ყოველ ორშაბათს. პირველი ნომერი გამოცემულია 2009 წლის მაისში. რეკომენდებული საცალო ფასი 2 ლარი.
www.liberali.ge

1890
BORJOMI

**გათავისუფლდი
ზედმეტისაგან**

ჩინური-ამერიკული ბაზიზება

რუსულმა და ამერიკულმა ნავთობომპოვეებლმა კომპანიებმა „როსნეფტმა“ და „შევრონმა“ შავი ზღვის დასავლეთ მონაკვეთზე ნავთობის საძიებო და მოპოვების სამუშაოებთან დაკავშირებით მილიარდობით დოლარის შეთანხმება გააფორმეს. დოკუმენტს ხელი მოსკოვთან ახლოს, ნოვო ოგარიოვოში, პუტინის სამთავრობო აგარაკზე მოეწერა და ამ პროცესს, კომპანიების დირექტორების გარდა, მასპინძელიც ესწრებოდა. შეთანხმების თანახმად, „შევრონი“ რუსეთის ტერიტორიულ წყლებში ჯერ საძიებო სამუშაოებს, შემდეგ კი ნავთობის მოპოვებას 2 ჭაბურღილზე დაიწყებს, რომლებიც

ნოვოროსისკის სანაპიროსთან და ტუაფესესთან მდებარეობს. რუსეთის ტერიტორიაზე ნავთობის საძიებლად უცხოელთა მონაწილეობა „როსნეფტის“ ხელმძღვანელი შავი ზღვის რელიეფის სირთულითა და ტექნოლოგიების არქონით ხსნის, თუმცა, ჯერ-ჯერობით არ არის ცნობილი, რას მიიღებს რუსული მხარე თავის 2 საბადოსთან ამერიკელების დაშვების სანაცვლოდ. საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროში აცხადებენ, რომ მათ ხელთ არსებული ინფორმაციით, ნავთობის მოძიების ადგილად აფხაზეთი მითითებული არ არის, მაგრამ თბილისი დეტალებს უშუალოდ „შევრონთან“ გაარკვევს.

საჯანდაბლო სახიზნავო სამსახური

სამხედრო სარეზერვო სამსახური 40 წლამდე ასაკის მამაკაცებისათვის კვლავ სავალდებულო ხდება, 18-დღიანი ვადა კი 45 დღემდე გაიზრდება.

ამ ცვლილებებს „სამხედრო სარეზერვო სამსახურის“ შესახებ კანონპროექტი ითვალისწინებს.

ლისინებს, რომელიც პარლამენტის ბიუროს სხდომაზე გასულ კვირას იყო ინიცირებული. კანონპროექტის ავტორები არიან დეპუტატები – სამსონ ქუთათელაძე, ლაშა თორდია და ზვიად კუკავა.

კანონპროექტი ასევე განსაზღვრავს სამხედრო ძალების რეზერვის კატეგორიებს, რეზერვის ფორმირების, ორგანიზების და გავლის საფუძვლებს.

ამას გარდა, კანონპროექტით, სამხედრო სარეზერვო სამსახურში მყოფ პირს სამხედრო მოსამსახურის სტატუსი ექნება.

დაუსრულებელი დავა

გასულ კვირას „გაზპრომმა“ ბელორუსს გაზის მიწოდება შეუმცირა, თავიდან – 15, შემდეგ კი 60 პროცენტით. „გაზპრომში“ აცხადებდნენ, რომ ბუნებრივი აირის სრული მიწოდებისთვის ბელორუსს ის 192 მილიონი აშშ დოლარის დავალიანება უნდა გადაეხადა, რაც ბოლო ექვსი თვის განმავლობაში დაუგროვდა. ამ ვალის არსებობას მინსკი თავდაპირველად უარყოფდა. მაგრამ მოგვიანებით, მოლაპარაკებების შემდეგ 178 მილიონი მაინც გადაიხადა. რუსეთმაც დაადასტურა, რომ დავალიანება სრულად დაიფარა და გაზის მიწოდებაც აღდგა. რუსეთის სანქციებმა ევროპელებიც შეაშინა. რუსეთიდან სწორედ ბელორუსის გავლით მიენო-

დება ცენტრალური და დასავლეთ ევროპის ნაწილს გაზი – რუსეთიდან მთლიანად იმპორტირებული გაზის დაახლოებით 20 პროცენტი. „გაზპრომმა“ ევროპელები იმით დაამშვიდა, რომ თუ ბელორუსი ტრანზიტს შეწყვეტს, უკრაინის რესურსს გამოიყენებენ, რომელიც მთლიანად ანაზღაურებული არ აქვთ. გაზის თემაზე არსებული გაურკვეველობა კვლავ გრძელდება. ახლა მინსკში აცხადებენ, რომ რუსეთს სატრანზიტო გადასახადი აქვს გადასახდელი, რასაც რუსული მხარე არ აღიარებს.

ჩისხვები

10 მილიონი ლარით აზარალა კახეთი სტიქიამ.

65 ტრილიონ აშშ დოლარს ითხოვს ჩრდილოეთი კორეა აშშ-სგან ზარალის ანაზღაურებისთვის.

წყალდიდობა თბილისში

19 ივნისს ძლიერი წვიმის გამო, თბილისში რამდენიმე უბანი დაიტბორა. გლდანი-ნაძალადევის რაიონში, ყოფილი მანქანების ბაზრობის ტერიტორიაზე, ქუჩის მთელ ჩაყოლებაზე მანქანები საათზე მეტ ხანს უძრავად იდგნენ.

ქარმა მოგლიჯა რამდენიმე ხე, დატბორა სანიაღვრე არხები.

წყალდიდობას იმ ადამიანებმაც ვერ აარიდეს თავი, ვინც საცობებისგან თავის დასაცავად მეტროთი გადანყვიტა მგზავრობა. რამდენიმე მეტროს სადგურში წვიმის წყალი შევარდა და სადგურები დაიკეტა. დაიტბორა მეტრო „ანმეტელის“ გარშემო მდებარე მიწისქვეშა გადასასვლელებიც.

მგზავრების და გამყიდველების პანიკამ წვიმის გადაღების შემდეგ იკლო, თუმცა სახლში მისულებს კიდევ ერთი სიურპრიზი ელოდათ – კორპუსებთან ტროტუარები სეტყვას თეთრად დაეფარა.

ჰოტესტი სხანდისა და ჰოვოხასიების ბაიეშე

2000-იანელთა თაობის მხატვრებმა გამოფენაზე „შორის“ თავიანთი დერომანტიზირებული ხელოვნება წარმოადგინეს, როგორც თვითონ ამბობენ – ხელოვნება მაკიაჟის გარეშე.

ნინო ჩიმაკაძე

23 წლის ნატალი ნებერიძემ საკუთარი მშობლების, ასევე მხატვრების ნამუშევრები აიღო და მამის მეძვსა და დედის ანგელოზებს საკუთარი სახე გადაახატა. როგორც ამბობს, პალიმფესტის სტილში შესრულებული ამ ნახატი მან გამოთქვა პროტესტი მშობლების თაობაში არსებული ინფანტილიზმისა და გაუაზრებელი კულტურული გავლენების წინააღმდეგ, რომელიც კრიტიკული აზროვნების ჩამოყალიბებასა და კულტების ნგრევას უშლის ხელს.

ნატალის ეს ნახატი, 11 სხვა ნამუშევართან ერთად, გალერეა №9-ში გამოიფინა, სადაც 23 ივნისს ე.წ. 2000-იანელთა თაობის მხატვრების გამოფენა „შორის“ გაიხსნა.

კლიშეებისგან თავისუფალი და სოციალურად აქტიური ხელოვნება – ასე შეიძლება შეფასდეს კონცეფცია, რომელიც აქ წარმოდგენილ ნამუშევრებს აერთიანებთ.

საპროტესტო შინაარსის მიუხედავად, გამოფენის ფორმა სკანდალური არ ყოფილა. ავტორები შეეცადნენ, აქტუალური პრობლემები ტრადიციული ფორმით გადმოეცათ და ამისთვის გამოიყენეს არა პერფორმანსების ხერხი, არამედ კედლის სიბრტყე, ზეთის საღებავი, ფანქარი, აკრილი და ფოტო. ამით მათ კიდევ ერთ პრობლემაზე, თანამედროვე ხელოვნებისადმი სტერეოტიპულ დამოკიდებულებაზე გაამახვილეს ყურადღება:

„მოდიან წინასწარ გამზადებული აზრით, რომ აქ აუცილებლად სკანდალურ პერფორმანსს ნახავენ. თუმცა, თანამედროვე ხელოვნება არ ნიშნავს მაინცდამაინც რომელიმე კონკრეტული

თეკლა ასლანიშვილის ნამუშევარი „თეკლა“. გამოფენა „შორის“, გალერეა №9, თბილისი, 23 ივნისი 2010

ფოტო: ლევან სარგოლაძე

ფორმის გამოყენებას ან პროვოკაციას, გვინდა, რომ ამ კიტჩური დამოკიდებულებისგან გავთავისუფლდეთ“, – აღნიშნავს გამოფენის მონაწილე და კურატორი ქეთო ლოგუა.

მის ნამუშევარზე ლონდონის White Cube-ის გალერეა ორგანოზომილებიან ფერწერულ ნამუშევრად არის წარმოდგენილი. როგორც თავად ამბობს, ერთი განზომილების გამოკლება ერთგვარი პროტესტია იმის მიმართ, თუ როგორ ჭამს ნამუშევრების იდეას თანამედროვე გალერეებში სივრცეზე და გარემოზე აქცენტირება.

ნამუშევართა დიდ ნაწილში მკვეთრად გამოხატული მემარცხენე მსოფლმხედველობა დომინირებს. აქ ვხვდებით დოკუმენტურ ფოტომასალას, რომელიც 2009 წელს ყენევაში მსოფლიო სავაჭრო

ორგანიზაციის საწინააღმდეგო დემონსტრაციების შედეგებს ასახავს (ავტორი მელანო სოხაძე). სარეკლამო ბანერების ჩამსხვრეული ვიტრინები ერთგვარ კონტრასტს ქმნის შუშის მიღმა მომღიმარ, ბედნიერ ადამიანებსა და მის აქეთ არსებულ რეალობას შორის.

ანტიკაპიტალისტური მუხტი იგრძნობა თეკლა ასლანიშვილის ნამუშევარშიც, სახელწოდებით – „თეკლა“. თეკლას პორტრეტები, რომლებიც 40 სხვადასხვა მხატვრის მიერაა შესრულებული, გამოფენაზე ერთ დიდ ტილოდაა გაერთიანებული. ამ შემთხვევაში, პროტესტი მხატვრების ბრენდირების და კომერციალიზაციის წინააღმდეგაა მიმართული:

„მხატვრის სახელი სულ უფრო მეტად იძენს ლოგოტიპის ფუნქციებს და სულ უფრო ნაკლებად განსხვავდ-

ბა ისეთი ბრენდებისგან, როგორცაა „ნაიკი“ ან „ადიდასი“. რაც უფრო ფართოვდება ეს ბრენდი, მით უფრო დაცლილია მის უკან მდგომი პროდუქცია შინაარსისაგან და საზოგადოებაც და კრიტიკოსებიც ნაკლებად კრიტიკულნი ხდებიან მის მიმართ“, – ამბობს ასლანიშვილი.

კომერციალიზაციას და კაპიტალისტურ არტ-მარკეტს უპირისპირდება გიორგი კველიშვილის ნამუშევარიც – „ცხრილი 2“. გიორგი მონაწილეთა შორის ყველაზე უფროსია და რამდენიმე მათგანს სამხატვრო აკადემიაშიც ასწავლიდა:

„რა თქმა უნდა, ბაზრის კანონებს გვერდს მთლიანად ვერ აუფლით, მაგრამ რაც უნდა ხმამაღლა ჟღერდეს, ხელოვნების დანიშნულება მაინც ჭეშმარიტების ძიებაა და არა ბაზარზე ადგილის დამკვიდრება“, – აღნიშნავს კველიშვილი.

გიორგის სტუდენტებს – ქეთო ლოგუას, ნატალი ნებიერიძეს, თეკლა ასლანიშვილს და დავით კუხალაშვილს, რომლებიც სამხატვრო აკადემიაში სწავლის დროს იქ არსებულ განათლების სისტემას და სწავლების მეთოდებს აპროტესტებდნენ, აკადემიამ დიპლომები არ მისცა. ამის ოფიციალურ მიზეზად კრედიტების არასაკმარისი რაოდენობა დაასახელეს. თუმცა, ახალგაზრდების აზრით, რეალური მიზეზი სწორედ მათი ღიად დაფიქსირებული პოზიცია იყო. კველიშვილი კი, რომელიც 2 წლის მანძილზე ვიზუალური ხელოვნების სახელოსნოს ხელმძღვანელობდა და ახალი მიდგომების დანერგვას ცდილობდა, აკადემიიდან ახსნა-განმარტების გარეშე გაათავისუფლეს.

საპროტესტო მუხტი და ახალი გზების ძიება გამოფენაზე მონაწილე ყველა მხატვარს აერთიანებს. ამჯერად მათთვის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი კონცეფციაა ხელოვნების დერომატიზაცია და დემითოლოგიზაცია – როდესაც ხელოვნება მაკიაჟის ფუნქციას კი არ შეასრულებს, არამედ რეალობას ასახავს და თავადაც ახალი რეალობის შემქმნელი გახდება.

მოსალოდნელი და მოულოდნელი სამთავრობო სვლილებები

სამი ახალი მინისტრი, პრეზიდენტის ადმინისტრაციის ახალი ხელმძღვანელი და მისი მოადგილე, ასევე საგარეო საქმეთა მინისტრის ახალი მოადგილე და ერთიც ახალი სამინისტრო – ასეთია რამდენიმეკვირიანი მოსალოდნელი სამთავრობო ცვლილებები.

ნათია ახალაშვილი

ახალ პოსტებზე წარდგენილთა უმრავლესობა საზოგადოებისთვის უკვე კარგად ნაცნობი ხალხია. „ახალი სისხლი“ კი მთავრობაში ეკონომიკის ახალი მინისტრი და საგარეო საქმეთა მინისტრის ახალი მოადგილე იქნებიან. ეკონომიკის განვითარების სამინისტროს სახელი უკვე მეორედ შეეცვლება და ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო დაერქმევა. მას კანადიდან საქართველოში დაბრუნებული ვერა ქობალაი უხელმძღვანელებს. პრეზიდენტმა წარდგენისას ვერა ქობალაის, ვანკუვერში მისი ოჯახის პურის ცხობის ბიზნესის გამო, „ძალიან წარმატებული businesswoman“ უწოდა.

მთავრობაში ცალკე შეიქმნება ახალგაზრდობისა და სპორტის სამინისტრო, რომელსაც შიდა ქართლში პრეზიდენტის ყოფილი რწმუნებული ლადო ვარძელაშვილი უხელმძღვანელებს. ვინ დაიკავებს მის ადგილს, ჯერჯერობით უცნობია.

ახალი უფროსი და მოადგილე ეყოლება პრეზიდენტის ადმინისტრაციასაც – დავით ტყემელაშვილი, მისი მოადგილე კი ტელეკომპანია „რუსთავი2“-ის საინფორმაციო სამსახურის ხელმძღვანელი, ჟურნალისტი ირმა ნადირაშვილი გახდება.

ტყემელაშვილის ადგილს, როგორც წინასწარ ვრცელდებოდა ინფორმაცია, საგზაო დეპარტამენტის ხელმძღვანელი რამაზ ნიკოლაიშვილი დაიკავებს.

პრეზიდენტის ადმინისტრაციის ყოფილი უფროსი თემურ ჯანაშია სახელმწიფო დაცვის სამსახურს ჩაუდგება სათავეში.

პრეზიდენტმა წარადგინა საგარეო საქმეთა მინისტრის ახალი მოადგილე თორნიკე გორდაძეც, რომელიც ბოლო 15-16 წელი საფრანგეთში ცხოვრობდა. სააკაშვილმა გორდაძე „პარიზში ძალიან ცნობილ და წარმატებულ პოლიტოლოგად“ დაასახიათა. ახალი მოადგილე საგარეო უწყებაში „ევროპულ მიმართულებას“ უხელმძღვანელებს. აქამდე ის ანატოლის კვლევის ფრანგული ინსტიტუტის კავკასიის ცენტრის დირექტორი იყო.

პრეზიდენტმა გადადგომის შემდეგ შეაქო ეკონომიკის უკვე ყოფილი მინისტრი ზურაბ პოლოლიკაშვილი, თუმცა, აღნიშნა, რომ „მთავრობა, რომელიც ეფუძნება კადრების სტაბილურობას, ასევე ეფუძნება ადამიანების რეზულტატით შეფასებას... თუ ადამიანი რეზულტატს კონკრეტული მიმართულებით ვერ აღწევს, ის აუცილებლად უნდა იყოს გადასროლილი სხვა მიმართულებაზე“.

იმის გამო, რომ უკანასკნელი ცვლილებებით, ბოლო დროს მინისტრების საერთო რაოდენობამ კაბინეტის სრული შემადგენლობის 1/3-ს გადააჭარბა, მთავრობისა და მისი პროგრამის დამტკიცება პარლამენტს ამ კვირაში მოუწევს.

**ყოველ სამუშაო დღეს, 17 საათზე,
რადიოქალაქის პირდაპირ ეთერში
საზოგადოებრივ-პოლიტიკური თოქ-შოუ
„დღის თემა“ ნათია ორველაშვილთან ერთად
21 -25 ივნისის კვირის რეჟიუმი**

„ოპოზიციის ნაწილი სექტემბერში გააქტიურდება - ისინი ბევრჯერ დაიშლებიან და გადაჯგუფდებიან, რადგან სიძულვილზე დაფუძნებული გაერთიანება დიდხანს ვერ ძლებს. ეს ადამიანები არიან ქვეყნისა და ხელისუფლებისადმი მტრულად განწყობილნი და ამიტომ რუსეთთან ურთიერთობაში აქტიურობენ. ასეთი მცირე დასაყრდენი, როგორცაა ბურჯანაძე, ნოღაიდელი და ოქრუაშვილი, რუსეთს ყოველთვის ეყოლება“.

ორშაბათი, 21 ივნისი, რადიოქალაქი FM 101.9
ეკა ზერბულიძე, „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“

„ოპოზიციის ნაწილი გადასულია შანტაჟზე - ყვირის, აქციებს აწყობს მანამ, სანამ არ მიიღებს მორიგ ტრანშს. სხვანაირად ვერ ავხსნით მოვლენას, რომ სტადიონზე აგროვებენ უამრავ ადამიანს და მერე შლიან, როგორც დაშალეს. სასონარკვეთილი ადამიანები მიდიან რკინიგზაზე, ხტებიან რელსებზე, რომ რამე მაინც გააკეთონ. იმავე დღეს ვიგებ, რომ ოპოზიციის ლიდერებმა თანხა აიღეს ხელისუფლებისგან“.

სამშაბათი, 22 ივნისი, რადიოქალაქი FM 101.9
პეტრე მამრამე, „მოძრაობა სამართლიანი საქართველოსთვის“

„მთავრობამ უნდა იცოდეს, რომ საგადასახადო კოდექსში შესული ცვლილებები გამოინვევს მწვავე სოციალურ პროტესტს და ხალხის ქუჩაში გამოსასვლელად არ იქნება საჭირო არც ლევან ვეფხვაძე, არც ლევან გაჩეჩილაძე და არც ვინმე სხვა. დონორების თანხები იწურება და მთავრობა ცდილობს საკუთარი მოსახლეობის ჯიბიდან დამატებითი გადასახადების დაწესებით შეავსოს ბიუჯეტი“.

ოთხშაბათი, 23 ივნისი, რადიოქალაქი FM 101.9
ლევან ვეფხვაძე, „ქრისტიან-დემოკრატიული მოძრაობა“

„ჩვენ არ ვითანამშრომლებთ ზურაბ ნოღაიდელთან, რადგან ის არის პრორუსული ძალა. საერთოდაც, ნოღაიდელი არ არის ისეთი მნიშვნელოვანი ფიგურა, რომელსაც ანგარიში უნდა გავუნიოთ. რესპუბლიკური პარტია არასოდეს განვერიანდება ბლოკში, ალიანსში ზურაბ ნოღაიდელის პარტიასთან“.

ხუთშაბათი, 24 ივნისი, რადიოქალაქი FM 101.9
სოფიო ხორგუანი, „რესპუბლიკური პარტია“

„ფორუმი იწყებს საკუთარი მომხრეების მობილიზებას. ხელისუფლება არ დათმობს ძალაუფლებას ზენოლის გარეშე. ის უნდა ნამოვიდეს დათმობაზე, შეცვალოს საარჩევნო გარემო და დანიშნოს ვადამდელი არჩევნები ან საქართველოში მოხდება ხავერდოვანი რევოლუცია“.

პარასკევი, 25 ივნისი, რადიოქალაქი FM 101.9
კახა შარტავა, „ეროვნული ფორუმი“

რადიოქალაქის სტუდიის ტელეფონი: 920 977

მომხრე

გია ხუროშვილი

მთავრობის საპარლამენტო მდივანი

ახალი სამინისტროს შექმნა ნიშნავს უწყების შექმნას, რომელსაც ექნება უფლება, შექმნას კონკრეტული პოლიტიკა კონკრეტული მიმართულებით. სპორტის განვითარება არის სახელმწიფოს პრიორიტეტი, სპორტი კი ქართული საზოგადოების სიჯანსაღე, განვითარება და ისეთი პრობლემების დაძლევაა, როგორცაა მაგალითად ნარკომანია. ამ სამინისტროს დაფუძნებით კიდევ უფრო მეტი ყურადღება მიექცევა სპორტს და მეტი დაფინანსება გამოიყოფა ამ სფეროს განვითარებისთვის.

ახალი სამინისტრო ხელს შეუწყობს ახალგაზრდებისთვის სხვადასხვა საგანმანათლებლო თუ სოციალური პროგრამების განვითარებას. ხელისუფლების მთავარი პრიორიტეტი დღეს ახალგაზრდა თაობის მაქსიმალური დახმარებაა, ახალგაზრდა კვალიფიციური კადრების მოზიდვა. უნდა არსებობდეს მკაფიოდ ჩამოყალიბებული პოლიტიკა როგორც პარლამენტის დონეზე, ასევე ამ პოლიტიკის შესრულების მექანიზმები უფრო მაღალი რწმუნების სამინისტროს შიგნით. სწორედ ამან განაპირობა დღემდე მოქმედი დეპარტამენტის სამინისტროდ გადაკეთება.

პრეზიდენტმაც ასხენა, რომ ძალიან ბევრი ადამიანი წავახალისეთ და მათი სწავლა უცხოეთში სახელმწიფომ დააფინანსა. ეს ადამიანები ახალი ცოდნით და ახალი გამოცდილებით ბრუნდებიან საქართველოში. მაღალი კვალიფიკაციის მქონე ახალგაზრდა კადრებით ჩანაცვლების პროცესი მუდმივად უნდა გრძელდებოდეს, რადგან, ბუნებრივია, ჩვენ არ ვართ ქვეყანა, რომელიც იცხოვრებს ალმასებით. ჩვენი ერთადერთი გადარჩენის საშუალებაა კვალიფიციური თაობა და მკაფიოდ ჩამოყალიბებული პოლიტიკა მომავალი თაობის აღზრდის საქმეში.

უშუალოდ პოლიტიკის განხორციელებაზე პასუხისმგებელი მინისტრი იქნება და ამიტომ დაველოდოთ ამ სამინისტროს ჩამოყალიბებას. მინისტრი გაგვაცნობს იმ მიმართულებებს, რაზეც აპირებს აქცენტის გაკეთებას. ამ სამინისტროს კომპეტენციაში შევა პატრიოტთა ბანაკებიც და სხვა საკითხები, რაც ახალგაზრდებს შეეხებათ.

ბჭიხლება თუ ახალგაზრდობა და სპორტის ს

■ ახალი სამინისტრო ხელს შეუწყობს

ახალგაზრდებისთვის სხვადასხვა

საგანმანათლებლო თუ სოციალური

პროგრამების განვითარებას.

ხელისუფლების მთავარი პრიორიტეტი

დღეს ახალგაზრდა თაობის მაქსიმალური

დახმარებაა.

მონინალმდევე
ლექსო მაჭავარიანი

ფოტოს: ბენჯამინ სპიტი

ჩემი მოკრძალებული აზრით, რამდენიმე ისეთ სამინისტროს, რომელიც მხოლოდ და მხოლოდ ერისა და მამულის წინაშე ღვაწლმოსილ პირთა დასასაქმებლად ან ევროპულ პარტნიორებთან თავის მოწონების მიზნით არის შექმნილი, კიდევ ერთი მსგავსი დაწესებულება შეემატა, რომლის დანიშნულებაც გადასახადების გადამხდელთა ფულით იმ საქმიანობის განხორციელება იქნება, რომელსაც, სახელმწიფოს მხრიდან შესაბამისი სამართლებრივი ხელშეწყობით, წესით, კერძო ბიზნესი უნდა აფინანსებდეს.

ჩემი გაკვირვება იმანაც გამოიწვია, რომ ბ-ნმა პრეზიდენტმა საკუთარი გადაწყვეტილება ახალგაზრდობის საქმეთა სპეციალური სამინისტროს შექმნის შესახებ საბჭოთა მემკვიდრეობისგან განთავისუფლებისკენ სწრაფვის გამომხატველი ისეთი ქმედების შემდეგ გაახმაურა, როგორცაა სტალინის ძეგლის დემონტაჟი. ორუელისეულ სამინისტროებთან ასოციაციებს თავი რომ დავანებოთ, ცოტა არ იყოს და, გაუგებარია, რატომ უნდა ერეოდეს სახელმწიფო ახალგაზრდობის საქმეებში, თუ მისი მიზანი ახალგაზრდობაში სასურველი იდეოლოგიის დანერგვა არ არის; რა დააშავეს ქვეყნის საშუალო ასაკის და ხანდაზმულმა მოქალაქეებმა, შევქმნათ მათთვისაც ანალოგიური სამინისტროები? სამწუხაროა, რომ პიროვნება, რომელსაც ყველაზე უფრო მეტი შესაძლებლობა და, რაც მთავარია, საკმარისი ნიჭი აქვს იმისთვის, რომ ყველანაირად შეუწყოს ხელი პროგრესს სახელმწიფოში, ამდენად არათანმიმდევრულია საკუთარ ქმედებებში.

სამინისტროს შექმნის შესახებ გადანყვეტილება ახალი მიღებულია. ჯერჯერობით საჯაროდ არ განცხადებულა მისი მიზნები და ფუნქციები, და არც მინისტრს არ წარმოუდგენია საკუთარი სამოქმედო პროგრამა. თუმცა, ხელისუფლების მიერ ბოლო პერიოდში ლობირებადი ტენდენციების და სტრუქტურის ახლად დანიშნული ხელმძღვანელის წარსული საქმიანობის გათვალისწინებით, ვფიქრობ, რომ უახლოეს მომავალში უნდა ველოდოთ ახალგაზრდებს შორის სამარხვო კულტურის თვალსაჩინო წარმომადგენლების შემდგომ პოპულარიზაციას და მიზანმიმართულ სვლას წინ – საბჭოთა წარსულისკენ. **■**

ახალგაზრდობისა სამინისტრო?

■ ქვეყანაში არსებულ რამდენიმე ისეთ სამინისტროს, რომელიც მხოლოდ და მხოლოდ ერისა და მამულის წინაშე ღვაწლმოსილ პირთა დასასაქმებლად ან ევროპულ პარტნიორებთან თავის მოწონების მიზნით არის შექმნილი, კიდევ ერთი მსგავსი დაწესებულება შეემატა.

რეპორტაჟი

სტალინის ბაიკი

სტალინი სამუზეუმო ექსპონატად
იქცევა.

ეკა ჭითანავა

სტალინის ძეგლის დემონტაჟი, გორი, 25 ივნისი, 2010

ებრაელი ტურისტი ჯონათან ჰოლი გორში რამდენიმე დღის წინ ჩავიდა. ყველაზე მეტად მთავარი მოედნის და-თვალიერება და სტალინის ძეგლისთვის ფოტოების გადაღება უნდოდა. თუმცა, იმ დღეს ვერ მოასწრო, რადგან ბაკურიანში გაემგზავრა. იფიქრა, ძეგლი არსად გაიქცევა, გორში სვალ დავბრუნდები და ძეგლსაც მერე გადავიღებო. თუმცა, ტურისტს ქანდაკება გამქრალი დახვდა. „გაოცებული ვუყურებდი ცარიელ კვარცხლბეკს. არ მიყვარს სტალინი, მაგრამ მისი ქანდაკება ქალაქის ღირსშესანიშნაობა იყო“, – ამბობს ჯონათან ჰოლი.

კულტურის სამინისტროს გადაწყვეტილებით, სტალინის ექვსმეტრიანი ბრინჯაოს ქანდაკების ადგილას 2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომსა და სტალინური რეპრესიების დროს დაღუპულ ადამიანთა მემორიალი აღიმართება. „მახინჯ კერპებს არ უნდა ჰქონდეთ ადგილი დამოუკიდებელ, თავისუფალ ქვეყანაში“, – განაცხადა კულტურის მინისტრმა ნიკა რურუამ.

ქანდაკების აღება 25 ივნისს ღამის პირველ საათზე დაიწყო. გორელებისთვის ეს სრულიად მოულოდნელი იყო. მთავარი მოედნის გარშემო ძირითადად მალაზიები და კაფეებია განლაგებული, ამიტომ სტალინის ძეგლის აღების ამბავი ქალაქის მოსახლეობის აბსოლუტურმა უმრავლესობამ მხოლოდ მეორე დღით გაიგო. იმ ღამით კი, საპატრულო პოლიციის მიერ გადაკეტილ მოედანზე შეკრებილ 100-მდე მოქალაქეს შორის ხელისუფლების წარმომადგენლები ჭარბობდნენ. სწორედ ისინი დაემშვიდობნენ ბელადის ძეგლს შეცხილით: „ძირს სატანა!“

პროცესის ფორზე აღბეჭდვას თითო-ოროლა ჟურნალისტი ცდილობდა, მათ შორის იყო ტელეკომპანია „თრიალეთის“ გამამლები ჯგუფიც. ჟურნალისტი ლადო ბიჭაშვილი ძეგლის აღებით უკმაყოფილო მოსახლეობას ესაუბრებოდა მაშინ, როცა სამოქალაქო ფორმაში ჩაცმულმა პირებმა ოპერატორს, იმედა გოგოლაძეს კამერა წაართვეს და ორ მხარეს შორის

შეხლა-შემოხლა გაიმართა. ინციდენტს თვალყურს ადევნებდა გორის სამხარეო პოლიციის უფროსიც. როგორც ლადო ბიჭაშვილი ჰყვება, პოლიციის მაღალჩინოსანმა ჟურნალისტები დაამშვიდა, რის შემდეგაც „თრიალეთის“ წარმომადგენლებს კამერა და კასეტა დაუბრუნეს, ოღონდ შეხლა-შემოხლის ამსახველი კადრები უკვე წაშლილი იყო.

ასეთი კონსპირაციის გამო, ისტორიული მოვლენა – აგვისტოს ომის დროს დაბომბულ ქალაქში დიდი ბელადის ძეგლის დემონტაჟი – საიდუმლო ოპერაციას დაემსგავსა. ორიოდვე საათის შემდეგ თოკებით ჩამოხსნილი 6-მეტრიანი ძეგლი უკვე სატვირთო მანქანის საბარგულზე იდო და გაურკვეველი მიმართულებით მიჰქონდათ.

სტალინის კვალი სწორედ ამ მომენტიდან დაიკარგა. დილით მოედანზე შეკრებილ „კომუნისტური პარტიის“ წარმომადგენლებს კი, ძეგლის ნაცვლად, ცხრამეტრიანი კვარცხლბეკი და ორი გადაღუნული არმატურალა დახვდათ.

როცა შუადღისას გორში ჩასულმა „ლიბერალის“ ჟურნალისტებმა სტალინის ძეგლის ადგილსამყოფელი ვიკითხეთ, ყველამ მხრები აიჩქრა, – „აბა, რა ვიცით, ჩვენთვის არც მისი ჩამოგდების ნებართვა უთხოვიათ, და არც ის ვიცით, მომავალში რას უპირებენ“, – ამბობდნენ გორის მაცხოვრებლები.

ძეგლის ადგილსამყოფელს ქალაქის საკრებულო და გამგეობა მთელი დღის განმავლობაში საგულდაგულოდ მალავდა. „არაფერი ვიცით, გამგებლის მოადგილე არაა სამსახურში“, – აცხადებდა გამგებლის პრესსამსახურის წარმომადგენელი. „მე რომ რაიმე გითხრათ, მოგატყუებთ, საკრებულოს თავმჯდომარეს კი ვერ ვუკავშირდები“, – გვიმეორებდნენ საკრებულოში.

პარლამენტის წევრის, პეტრე ცისკარიშვილის ვერსიით კი, ძეგლი ნაშუადღევს უკვე სტალინის სახელმწიფო მუზეუმში უნდა ყოფილიყო. თუმცა ამის შესახებ თავად მეზუუმის თანამშრომლებმა ჟურ-

ნალისტებისგან შეიტყვეს.

მუზეუმის სამეცნიერო-კვლევითი სამსახურის ხელმძღვანელმა მზია ნაოჭაშვილმა ეზოში ის ორი ბუჩქი გვიჩვენა, რომელთა შორისაც სტალინის ძეგლი რესტავრაციის შემდეგ უნდა დადგან. „არ მომწონს, რომ ძეგლი მთავარი მოედნიდან წაიღეს, თუმცა ვემორჩილები ხელისუფლების გადაწყვეტილებას. მათ უკეთ იციან, როგორ ჯობია!“

პარალელურად მეორე ვერსიაც გავრცელდა, რომლის მიხედვითაც, ძეგლი კარაღით ასფალტის ქარხანაში უნდა გადაეტანათ. თუმცა, ბელადის ქანდაკება არც იქ აღმოჩნდა. „უკვე დავჭერთ და დავინაწილებ“, – ხუმრობდნენ „ბირჟაზე“ გამოსული გორელები. კიდევ რამდენიმე მცდარი სიგნალის შემდეგ უკვე დანამდვილებით გაიკვია, რომ ქანდაკება პოლიციის ეზოში იყო ჩაკეტილი. მთავრობის გადაწყვეტილებით, ეს ფაქტი არ უნდა გახმაურებულიყო და, გაუგებარი მოტივით, „საპატიო პატიმარი“ არც ერთ ჟურნალისტს არ უნდა ენახა.

გორში მთელი დღის განმავლობაში სიმშვიდე იყო. ძეგლის დემონტაჟს ძირითადად კომუნისტური პარტიის მხარდამჭერები აპროტესტებდნენ და სწორედ მათი ინიციატივით ქალაქის მთავარ მოედანზე 6 საათისთვის აქციაც დაიგეგმა. თუმცა, დაახლოებით 7-ის სუთ წუთზე ტროტუართან შავებში ჩაცმული ოთხი ადამიანი გამოჩნდა, შემდეგ მათ კიდევ ორი დემონსტრანტი შეემატა და ყველანი ერთად პროტესტის ნიშნად კვარცხლბეკთან ჩამოსხდნენ. „არ ვიცი, რატომ არ შემოგვიერთდნენ“, – ხელები გაასავსავა შავ კაბაში ჩაცმულმა სტალინის ერთ-ერთმა თაყვანისმცემელმა, რომელსაც გულზე მისი სურათი ჰქონდა მიმაგრებული. „ისევ აქ უნდა დააბრუნონ, ის ჩემთვის ძალიან ბევრ რამეს ნიშნავს. სტალინი მარტო ბელადი კი არ იყო, არამედ ღმერთი! ყოველთვის, როცა გავივლიდი მისი ძეგლის წინ, ვებვნებოდი, – სოსო, შენს სულს ვთხოვ, როდის შეგვეერთებ რუსეთთან“, – აცხადებდა კომუნისტური პარტიის წე-

ვრი მაცვალა შატაკიშვილი და ცხვირსა-ხოციტ ცრემლიან თვალებს ინმენდა.

გორის ახალგაზრდობა ბელადის ძეგლის ჩამოსხნას გულგრილად შეხვდა. „ჩემი აზრით, კარგად მოიქცნენ, რომ ნაილეს, ქალაქის ცენტრში დიქტატორის სახეს რატომ უნდა ვუყურო ყოველდღე“, – ამბობდა 23 წლის ანა გამგებელი. „თუკი მუზეუმში გადაიტანენ, არა მგონია, ვინმე წინააღმდეგი იყოს, უბრალოდ არ მესმის, რა საჭირო იყო ძეგლის ჩუმად ჩამოღება“, – „ლამის რიტუალის“ მიზანს ვერაფრით ხსნიდა მეორე გოგონა.

სტალინის ქანდაკება გორში 1952 წელს, სიცოცხლეშივე დაუდგეს. სპეციალურად

ამ ძეგლისთვის ტერიტორია ერთი წლით ადრე მოასუფთავეს და დაანგრეს მიმდებარე შენობები, მათ შორის – ეკლესიაც.

ძეგლის განადგურება ჯერ კიდევ 1961 წელს ნიკიტა ხრუშჩოვმა გადაწყვიტა, როცა საბჭოთა კავშირში პიროვნების კულტის დაგმობის კამპანია დაიწყო. იგივე სცადეს 1980-90-იან წლებში ქართული ეროვნული მოძრაობის ლიდერებმაც, თუმცა გორის მოსახლეობის წინააღმდეგობის გამო, სტალინის ძეგლი მაშინ გადარჩა.

2008 წელს ძეგლის გადატანის იდეა რუსეთ-საქართველოს ომის შემდეგ მომწიფდა. „სტალინის ჩამოკვარცხლებეების“

მოთხოვნით 2009 წლის აგვისტოში, გორის ცენტრში სტუდენტები გამოვიდნენ და ქანდაკებას საღებავი შეასხეს. საზოგადოებაში სტალინის კულტის საწინააღმდეგო განწყობის შექმნას მიზანმიმართულად ცდილობდა „თავისუფლების ინსტიტუტის“ წევრი ლევან რამიშვილიც. მან სოციალურ ქსელ „ფეისბუქზე“ სპეციალური გვერდიც შექმნა, რომელშიც ძეგლის ჩამოგდების 2000-მდე მომხრე გაერთიანდა. ხელისუფლების ნაცვლად, ანტისტალინისტურ კამპანიაში სწორედ ასეთი საინიციატივო ჯგუფები აქტიურობდნენ, მთავრობის წარმომადგენლები კი აცხადებდნენ, რომ გადაწყვეტილებას რეფერენდუმის შემდეგ მიიღებდნენ, რადგან ძეგლისთვის საბოლოო განაჩენი სწორედ ხალხს უნდა გამოეტანა.

თუმცა, სტალინის ძეგლის ჩამოსხნა, რასაც ხელისუფლება ტოტალიტარიზმის დანგრევის სიმბოლოდ აფასებდა, საზოგადოების წინააღმდეგობის მოჩვენებითი დემოკრატიულობის ნიშნად იქცა. ისტორიკოსი ლაშა ბაქრაძე მაშინ აცხადებდა: „ისტორიაზე უარი არ უნდა ვთქვათ, ძეგლების ჩამოგდებაზე უფრო ჭკვიანური იქნება, თუკი სტალინიზმს ჩვენს გონებაში გადავლახავთ. ეს კომუნისტური მიდგომაა, სწორედ კომუნისტები ცდილობდნენ იმის გაქრობას, რაც არ მოსწონდათ“.

სტალინის ქანდაკებების უმეტესობა მსოფლიოში ან აიღეს, ან სახე უცვალეს. მაგალითად, 1956 წელს უნგრელმა რევოლუციონერებმა ბუდაპეშტში მისი ძეგლისგან მხოლოდ ჩექმა დატოვეს. ზოგან კი პირიქით, სტალინის დამსახურებები ახლა დაუფასეს და, მაგალითად ვირჯინიის შტატში, ძეგლი მას სულ რამდენიმე დღის წინ, ფაშიზმის წინააღმდეგ ბრძოლისთვის აღუმართეს.

„არ შეიძლება ქვეყანაში ერთდროულად არსებობდეს ოკუპაციის მუზეუმი და იმ ხალხის ძეგლები, რომელთა ინიციატივითაც საქართველოში საოკუპაციო არმია შემოვიდა“, – ასეთი იყო პრეზიდენტ მიხეილ სააკაშვილის კომენტარი სტალინის ძეგლის გადატანის შემდეგ. ქანდაკების დემონტაჟი შეფასდა, როგორც ტოტალიტარული წარსულის დასასრული. გორის მთავარ მოედანზე სტალინის ძეგლს მალე ახალი სიმბოლო ჩაანაცვლებს. **□**

გორის მთავარი მოედანი, 25 ივნისი, 2010

სტალინის ძეგლის დემონტაჟი, გორი, 25 ივნისი, 2010

რადიო „ნაცნობი“ გეკავტიუბათ კლუბუი „ნაცნობი“

- ტრადიციული ქართული საზარკულო
- სოცხალი მუსიკა

მისამართი: აბანოს ქ. N 3

ბუნდისხანი

მსოფლიო ჩემპიონატმა გუნდებზე დამაფიქრა. გახარებული ვიყავი, როდესაც აშშ-მ ალჟირს მოუგო. ჩემი ცხოვრების ნახევარი ამერიკის გარეთ ვაგატარე და „მაყურებლებიანი სპორტის“ მიმართ ნაკლები ინტერესი მაქვს, ფეხბურთის მიმართ – ყველაზე ნაკლები. რატომ გვიზიდავს გუნდები?

მარკ მალენი

ბევრი დანერვილა იმაზე, რომ ფეხბურთი ნაციონალიზმის დადებითი, უვნებელი გამოხატულებაა: უკეთესია დატკბე ფეხბურთის ყურებით, რომელსაც წესები და მსაჯვები არეგულირებენ, ვიდრე ამ კუთხით სტადიონის გარეთ გამოხატოთ თავი.

რაც მანუხებს კი ისაა, რომ გუნდური მენტალობა ჩვენს ცხოვრებას ფილტრავს. 11 სექტემბრის ტერაქტის შემდეგ, 2001 წელს ამერიკაში ერთიანობის ძლიერი გრძნობა წარმოიშვა, რომელმაც, ნაწილობრივ ამერიკის გეოგრაფიული მდებარეობის გამო, ნაწილობრივ კი ოპორტუნისტული და აგრესიული პოლიტიკური ლიდერების მეშვეობით, გადაგვანყვეტინა, რომ ნავსულიყავით ომში ნებისმიერი ძალის თუ ადამიანის წინააღმდეგ, ვინც ჩვენს ფსიქოლოგიაში თავდამსხმელს შეცვლიდა. ჩვენ ამას სულელური სახელი დავარქვით – „ომი ტერორიზმთან“.

გუნდები საქართველოშიც ძალიან ძლიერია. მახსენდება ის დრო, როდესაც ჩემს ქართველ მეუღლესა და მე უმცროსი შვილი გაგვიჩნდა. ჩემი მეუღლის მეგობრები მოდიოდნენ მის სანახავად. ბავშვი რამდენიმე კვირის რომ შესრულდა, უკვე გვეკითხებოდნენ: ქართველია, თუ ამერიკელი? მასხოვს, რა უცნაური იყო ჩემთვის ეს იმპულსი – ჩვილი ბავშვის ამგვარი კატეგორიზაცია. სინამდვილეში, ეს იყო გუნდურობის პრინციპი.

როდესაც პირველად ჩამოვედი საქართველოში, 1997 წლის დასაწყისში, ხალხი ბევრს საუბრობდა ქართულ ეროვნულ იდეოლოგიაზე. თუ საქართველო დიადი ერი და სახელმწიფოა, მას უნდოდა თავისი საკუთარი და არა სხვისი იდეოლოგია. ქართველები ყოველთვის ზემოდან უყურებდნენ იმ ენებს, რომლებსაც საკუთარი დამწერლობა არ გააჩნიათ და ქუჩაში ხეტილი უნევთ

დამწერლობის მოსაძებნად, იმის ნაცვლად, რომ თავიდანვე მოჰყვით აუთენტური დამწერლობა. ერთი პერიოდი ზოგიერთებს იდეოლოგიის მიმართაც მსგავსი გრძნობები ჰქონდათ. არ ჰქონდა მნიშვნელობა, ეს იდეოლოგია საუკეთესო იყო, ერგებოდა თუ არა რეალობას და ა.შ. ის უნდა ყოფილიყო მხოლოდ და მხოლოდ ჩვენი – ქართული.

ეს ყველაფერი დაკავშირებულია მეგობრობასთანაც. მეგობრობის და ლოიალურობის ჯაჭვები საქართველოში ძალზე მტკიცეა. მეგობრებისგან ელიან, რომ ისინი არამეგობრებს მეგობრებს არჩევენ. რა თქმა უნდა, ამას ბნელი მხარეც აქვს და

■ ხანდახან ზედმეტი სიცხადე, რითაც გუნდები ხელმძღვანელობენ, რეალობას ზედმეტად ამარტივებს, იმაზე მეტად, ვიდრე მისი გამარტივება შეიძლება.

ბევრი ადამიანი ამის გამო ციხეში ზის. თუ მეგობრები გეხმარებიან სამსახურის მოძებნაში, ჭკვიანური ხომ არ არის, ბევრი მეგობარი გყავდეს, ან ერთი და გავლენიანი, ვიდრე ისწავლო და ბეჯითად იმუშაო? სწავლა და მუშაობა რას მოგვიტანს?

ამგვარი დამოკიდებულება პოლიტიკაშიც იჩენს თავს. ბოლო ხანებამდე ხელისუფლების წევრებს მკაცრად ჰქონდათ განსაზღვრული, თუ ვინ იყო მათ გუნდში. ისინი თვლიდნენ, რომ ვინც მათ გუნდში არ იყო, მონინალამდეგეთა გუნდს მიეკუთვნებოდა. ერთი კრიტიკული მომენტი საკმარისი იყო, რომ ვინმე გუნდიდან გაეგდოთ. ბოლო ხანებში ეს სიტუაცია, ჩემი აზრით, გამოსწორების გზაზეა და ამის მიზეზი ბოლო არჩევნებში ხელისუფლების წარმატებაა. მეორე მხრივ, არადემოკრა-

ტიული ოპოზიცია თვლის, რომ მთავრობის რომელიმე პოლიტიკის ან განცხადების მხარდამჭერი ერთი სიტყვაც კი უდრის ლალატს და ნითელ ბარათს ოპოზიციური გუნდისგან.

ამას ვხედავ ბევრი ქართველის დამოკიდებულებაშიც ამერიკის საგარეო პოლიტიკის მიმართ. ლოგიკა ასეთია: „მე ვარ ქართველი, ანუ ანტიკომუნისტი, ესე იგი ანტირუსი. რეიგანი იყო ანტიკომუნისტი და რესპუბლიკელი. ბუში ცეკვავდა აბანოთუბანში და მოვწონდით, და ისიც იყო რესპუბლიკელი. და ვინ არიან დემოკრატები? რას აკეთებენ საერთოდ: ირჩევენ ვილაც შავ კაცს, რომლის შესახებაც არავის არაფერი გაუგია? ისინი რაღაც დამაბნეველი არიან. არ იღებენ ბევრ სურათს მიშასთან ერთად. საკმარისია ჩემთვის: მე რესპუბლიკელების მხარეს ვარ! „მაღალჩინოსანი ყიდულობს მანქანის ნომერს წარწერით „მაკეინი“, რაც ფუფუნების საქონელია.

ამერიკის პოლიტიკა და მთავრობის წევრების, განსაკუთრებით მინისტრების, დამოკიდებულება მის მიმართ უფრო რთული საკითხია, ვიდრე სტადიონზე ფეხბურთით ტკბობა.

ჩვენ ვახდენდით ჩვენი თავის ორგანიზებას გუნდებში, იქიდან გამომდინარე, რომ ვართ ბიოლოგიური არსებები. გუნდები საქმეს ადვილად ასრულებენ, მაგრამ ხანდახან ზედმეტი სიცხადე, რითაც გუნდები ხელმძღვანელობენ, რეალობას ზედმეტად ამარტივებს, იმაზე მეტად, ვიდრე მისი გამარტივება შეიძლება.

უნდა დავრწმუნდეთ, რომ ეს სხვაობა გუნდების ხასიათთან დაკავშირებით კარგად გვესმის. **□**

ინგლისურიდან თარგმნა გიორგი ცხადაია

ბიუჯეტის ხარჯები მოუბო ხარჯდება

ინტერვიუ თავისუფალი უნივერსიტეტის დამფუძნებელთან,
კახა ბენდუქიძესთან

ეკონომიკური განვითარების ყოფილი მინისტრი და რეფორმატორთა ჯგუფის ხელმძღვანელი კახა ბენდუქიძე ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკის შესახებ.

გასულ წელს პრეზიდენტმა საზოგადოებას „ეკონომიკური თავისუფლების აქტი“ წარუდგინა და დაჰპირდა, რომ 2011 წლისთვის საქართველოში გადასახადები დაიკლებდა. ახლამა საგადასახადო კოდექსმა ეს პერსპექტივა 2013 წლისთვის გადანია, გაიზარდა დაბეგვრის არეალიც. ემხრობით ამ გადაწყვეტილებას?

ჩემი აზრით, გადასახადების ოდენობის საკითხი ძალიან პრინციპულია. არსებობს ორი მიდგომა – ერთი ის, რომ ბიუჯეტს რაც შეიძლება მეტი ფული სჭირდება, და მეორე – მთავრობამ რაც შეიძლება მცირე თანხები უნდა განკარგოს.

2004 წლიდან რომ შევხედოთ, ჩვენთან ბიუჯეტი სამი ფაქტორის გამო იზრდებოდა. პირველი – შემცირდა გადასახადები, უფრო ლეგალური გახდა ბიზნესი და მენარმეებმა გადახდა დაიწყეს; მეორე – კორუფცია ადმინისტრირებამ ჩაანაცვლა და ფული კორუმპირებული ბიუროკრატის მაგივრად ბიუჯეტისკენ წავიდა, და მესამე – ინვესტიციებმა ლარის კურსი გაამყარა. თუ გვინდა, რომ ბიუჯეტი კიდევ უფრო გაიზარდოს, ახლა არსებობს ორი გზა – ან უნდა გავზარდოთ გადასახადები და ამ გზით მოსახლეობიდან უფრო მეტი ფული ავკრიფოთ, ან გადასახადები არ გავზარდოთ და გაიზარდოს ეკონომიკა, რაც მომავალში კიდევ უფრო მეტ საგადასახადო შემოსავალს შეიტანს ბიუჯეტში.

ამ ორი შესაძლო ვარიანტიდან თქვენ რომელს ანიჭებდით უპირატესობას?

მე ვთვლი, რომ დღეს საკმარისად დიდი ბიუჯეტი გვაქვს. თუმცა, ყველა ქვეყანა სხვადასხვანაირად უდგება ამ საკითხს.

1960 წლის დასაწყისში სინგაპური იყო წუმპე, რომელიც ახლახან გათავისუფლდა ბრიტანელების ჯარისგან. მათი წასვლის შემდეგ მოსახლეობას დარჩა ყაზარმები და პატარა პორტი. სინგაპურის მთავრობამ გადამწყვიტა, რომ გადასახადები მაქსიმალურად მცირე ჰქონოდა.

60-იან წლებში მსოფლიო ბანკის მიერ გაკეთებული პროგნოზის მიხედვით, სინგაპურს შეეძლო შრილანკას განვითარების დონისთვის მიეწვია. დღეს სინგაპური შრილანკაზე 10-ჯერ უფრო შეძლებული ქვეყანაა. ეს არ ნიშნავს, რომ სინგაპურის მთავრობას შეეძლო არ დაუშვია, მაგრამ დაბალი გადასახადების ეფექტმა შეეძლო გადანონა.

ამერიკასა და ევროპაში გადასახადები 45 წლის წინათ

ერთნაირი იყო. მაგრამ მერე ევროპაში შემოიღეს დამატებითი ღირებულების გადასახადი. ვითომ დიდი არაფერი – ჯერ მცირე იყო, მაგრამ ნელ-ნელა გაიზარდა. დღეს საგადასახადო ტვირთი თითქმის ორჯერ უფრო მეტია ევროპაში, ვიდრე ამერიკაში. ამერიკაში დღე არ შემოუღიათ. ამ ქვეყნის ეკონომიკა უფრო დინამიკურად იზრდება და ამერიკელები დღეს უფრო მდიდრები არიან. არ არსებობს ზუსტი პასუხი – დღევანდელი კვერცხი ჯობია, თუ ხვალინდელი ქათამი. თუ ძალიან გშია, დღევანდელი კვერცხია საჭირო, მაგრამ ხვალინდელი ქათამი უფრო მეტად ფასობს.

მოკლევადიანი ეფექტის მიღების მიზნით გადასახადების გაზრდის პოლიტიკას, ანუ დღევანდელი კვერცხის ჭამას, დაბალი ეკონომიკური ზრდა მოჰყვება.

ბიუჯეტთან ერთად გაიზარდა სამინისტროების ხარჯებიც. თქვენი აზრით, იყო ამის საჭიროება?

ვთვლი, რომ ხარჯების გაზრდა სწორი არ იყო. ეს მოხდა იმიტომ, რომ ხელისუფლებას მოუგო ბიუროკრატია.

ბიუროკრატის შეცვლა შესაძლებელია, მოცილება – არა. თუმცა, შეცვლაც არაა მარტივი საქმე. მე ვთვლი, რომ ხელისუფლებას პოლიტიკურმა კრიზისმაც შეუშალა ხელი. გარკვეულწილად გაიმარჯვა დაყვავების იდეამ. ხშირად ასე ფიქრობენ – ბიუროკრატია რომ შევამციროთ, ენცინება 100 კაცს. მე კი მგონია, რომ მთავარია, არ ენცინოს 4 მილიონ ადამიანს. ერთი ზედმეტი ბიუროკრატი ნიშნავს მასთან მუშაობით გამწარებულ მინიმუმ 100 კაცს და 10 დაკარგულ სამუშაო ადგილს კერძო სექტორში.

როცა მინისტრად მუშაობა დაიწყო, ახალი თანამშრომლები თითქმის არ ამიყვანია, მაგრამ ეკონომიკის სამინისტროს და საქვეუწყებო დაწესებულებების თანამშრომლები სამჯერ შევამცირე. მოვიდა ერთი კარგი კაცი და მეკითხება, – რატომ აპირებთ ჩემს გაშვებას? დილით მოვდივარ, კაბინეტში ვიკეტები, ჩემი საქმე მაქვს, ქრთამი არასდროს ამიღია, სამინისტროსთან კავშირი არ მაქვს, მე ხომ არაფერს ვაკეთებო? ვუთხარი, რომ სწორედ იმიტომ ვუშვებდი, მაგრამ ვერ გაიგო.

მთავრობა ლიბერალური ეკონომიკური კურსიდან გადახვევას, როგორც წესი, ევროკავშირის რეკომენდაციებით ხსნის. თქვენ აზრით, რამდენად ობიექტურია ეს არგუმენტი?

ჯერ არ ვართ ევროპის ნაწილი და სანამ სუვერენიტეტი გვაქვს, ეს უპირატესობა უნდა გამოვიყენოთ. თუ ჩვენ ევროპის ნაწილი გვინდა ვიყოთ, მაშინ სანაცვლოდ, სარგებელიც უნდა ვნახოთ.

ნორვეგიის ერთ-ერთ პრემიერ-მინისტრს ჰკითხეს, თუ რა ნყოფაა მის ქვეყანაში. მან უპასუხა: „ჩვენ გვაქვს „ფაქსის დემოკრატია“ და ასე ახსნა: დადებული გვაქვს ხელშეკრულება ევროკავშირთან, რომ ჩვენი კანონმდებლობა უნდა იყოს ჰარმონიზებული. ბრიუსელიდან მოდის ფაქსი, რომ მიიღეს ახალი კანონი და ის ჩვენც უნდა მივიღოთ. გადაწყვეტილება სუვერენულ ქვეყანაზე კი არ არის დამოკიდებული, არამედ ფაქსზე.

ჩვენ ჯერ არ გვაქვს ამ „საფაქსო დემოკრატის“ დანერგვის ვალდებულება. ჩვენი მუშაობა ევროკავშირთან უნდა იყოს მერკანტილური, ამ სიტყვის ყველაზე ცინიკური მნიშვნელობით.

კანონი ქვეყანას ისე უნდა მოერგოს, როგორც ადამიანს – საკუთარი ტანსაცმელი. თუ კანონი იქნება გადამონერილი, ის უბრალოდ ვერ იმუშავებს. ჩვენ შეიძლება წავიდეთ დათმობაზე, მაგრამ რალაც უნდა მივიღოთ ამის სანაცვლოდ.

შეიძლება თუ არა ვთქვათ, რომ ახალი საგადასახადო კოდექსი ევროკავშირის რეკომენდაციებს მოარგეს?

საგადასახადო კოდექსი არ ყოფილა ევროკავშირთან დისკუსიის საგანი. ძირითადი მოტივი გადასახადის აკრეფის ადმინისტრირების წესების გამარტივება იყო. ამას დაემთხვა ბიუჯეტის დეფიციტიც და ახალი გადასახადების შემოღების იდეაც.

ეს ორი სხვადასხვა ცვლილება, ფინანსთა სამინისტროს გადაწყვეტილებით, ერთდროულად მოხდა. ამჯობინებს მთლიანად ახალი საგადასახადო კოდექსის მიღება, სადაც ორივე ფაქტორი იქნებოდა გათვალისწინებული.

პოზიტიურია, რომ შემოდის ახალი მიდგომები, მაგალითად, როგორცაა წინასწარი შეთანხმება. მენარმეს შეუძლია მიმართოს ფინანსთა სამინისტროს და მისგან მიიღოს ახსნა, რა გადასახადები უნდა გადაიხადოს და როგორ. ამ დოკუმენტს ექნება იურიდიული ძალა და საგადასახადო სამსახური ვეღარ დააჯარიმებს ბიზნესმენს იმის გამო, რაც წინასწარი შეთანხმებით არ არის გათვალისწინებული.

ასეთი გადაწყვეტილებები მიიღებს ნორმატიულ ხასიათს და ყველა მენარმეზე ერთნაირად გავრცელდება, რაც ასევე წინ გადადგმული ნაბიჯია. ეს რეფორმაა, ცხადია.

ჩემი აზრით, მთავრობის დისკრეცია საგადასახადო კოდექსში უფრო მეტად უნდა შეიზღუდოს და დაკონკრეტდეს, მაგრამ ახალი მიდგომები მაინც პოზიტიურია.

ირლენდი თუ არა ამ მიდგომით საგადასახადო თანასწორობა?

ზოგადად მე ვემხრობი ერთგვაროვან სისტემას, სადაც გადასახადი ყველასთვის ერთნაირია.

ჩემი აზრით, ის შეღავათები, რომელიც დაწესებულია და ახლა უქმდება, თავიდან არ უნდა დაწესებულიყო, მაგრამ არ ვიცი, რამდენად სწორია მათი ახლა გაუქმება. ჩვენ გვყავს 120 000-ზე მეტი სტუდენტი, რომლებსაც უნდა აუფხსნათ, თუ რატომ უნდა დაიბეგრონ.

ჩვენ გვაქვს კერძო და საჯარო უმაღლესი სასწავლებლები. მე ის გარემოება მანუხებს, რომ შეიძლება საჯარო სექტორს ეს ფული უკან დაუბრუნონ, კერძოს კი, ცხადია, არ დაუბრუნებენ. ეს დიდი უსინდისობა იქნება და არათანაბარი კონკურენცია შეიქმნება.

ერთი წლის წინათ პრეზიდენტმა საქართველოს „სინგაპურიზაცია“ დაისახა მიზნად. დღევანდელი ეკონომიკური პოლიტიკის და ევროკავშირის გავლენის ფონზე, კვლავ ხედავთ ამის შესაძლებლობას?

კი, ჩვენ გვაქვს ეს შანსი. ამას, ცხადია, ბევრი მონინალდევე ჰყავს შიგნით თუ გარეთ, მაგრამ სხვა გზა არ გვაქვს. პრინციპული საკითხია. როცა თბილისიდან 40 კილომეტრში რუსული ტანკები დგას, თუ რეფორმები არ გავაგრძელებთ, აღარავინ აღარ ვიქნებით.

მსოფლიო ბანკის კვლევების მიხედვით, ბოლო 50 წლის განმავლობაში ერთდროულად იმდენი რეფორმა, რამდენიც საქართველოში ჩატარდა, არც ერთ ქვეყანაში არ ჩატარებულა. ბევრი სფერო, მეტ-ნაკლები შეცდომებით, მაგრამ ძირითადად წარმატებულად შეცვალეთ. ამ რეფორმების გაგრძელებისთვის საჭიროა ძველი მიღწევების შენარჩუნება და ახლის განვითარება. რეფორმები არის ერთადერთი გზა, რომელთა შემგვობითაც შეიძლება წარმატებული საქართველო შევქმნათ. **■**

ესაუბრა ნინო გოგუა

რუსეთი-აშშ

Всем привет! Я в Твиттере

თამარ კაკაბაძე

Всем привет! Я в Твиттере и это мое первое сообщение! – ეს რუსეთის პრეზიდენტის პირველი ორიგინალური პოსტია, რომელიც მან მიკრობლოგ Twitter-ზე საკუთარ გვერდზე დატოვა.

გასულ კვირას დმიტრი მედვედევის ვიზიტი აშშ-ში კალიფორნიიდან, სილიკონის ველის მონახულებით დაიწყო. უკვე არსებობს პროექტი, რომლის მიხედვითაც, კრემლი მოსკოვის მახლობლად – სკოლკოვოში ამერიკული სილიკონის ველის ანალოგის შექმნას აპირებს. ეს იქნება განსაკუთრებული ეკონომიკური პირობების ზონა, სადაც მაღალი ტექნოლოგიებისა და ინოვაციების კომპანიები იმუშაებენ.

კალიფორნიაში სტუმრობისას მედვედევი Apple-ის, Yandex-ის, Google-ის, Cisco Systems-ის ხელმძღვანელებს შეხვდა, Twitter-ზე საკუთარი გვერდი გაიხსნა, Apple-ის ხელმძღვანელისგან ახალი iPhone 4 მიიღო საჩუქრად, სიტყვით გამოვიდა სტენფორდის უნივერსიტეტში და ბარაკ ობამასთან ერთად Ray's Hell Burger-ის რესტორანში ჰამბურგერი და შემწვარი კარტოფილი მიირთვა. „დიდი ხანია, არ მიჭამია ჰამბურგერები. ვისაუბრე ბარაკ ობამასთან“, – დაწერა მან Twitter-ზე.

აშშ-ში მედვედევს ხაზგასმულად პომპეზური დახვედრა მოუწევს. პოლიტიკური კომენტატორები ამბობენ, რომ „გადატვირთვის“ ლილაკი რეალურად ამუშავდა და დადგა ახალი ეპოქა ამერიკულ-რუსულ ურთიერთობებში.

თუმცა, ამერიკულ-რუსულ „გადატვირთვას“ ამ ეტაპზე მხოლოდ ერთადერთი საყრდენი აქვს – უპრეცედენტო დათმობები, რასაც კრემლი ბარაკ ობამასგან იღებს.

მედვედევის ვიზიტისას მთავარი აქცენტი ეკონომიკაზე გაკეთდა, რაც იმას ნიშნავს, რომ ორივე ქვეყანას სურს, გამოვიდეს ურთიერთობათა იმ ჩიხიდან, რო-

დმიტრი მედვედევის და ბარაკ ობამას შეხვედრა, ვაშინგტონი, 24 ივნისი 2010

მელშიც 2008 წელს რუსეთ-საქართველოს ომის შემდეგ აღმოჩნდა.

თუმცა, ავტორიტარულ რუსეთთან მეგობრობა, შესაძლოა, ობამას ძვირი დაუჯდეს, რადგან დღეს ამ ურთიერთობების ნორმალიზება მხოლოდ მისი დათმობების ხარჯზე ხდება.

მედვედევის ბოლო ვიზიტის დროს რუსეთმა აშშ-სგან მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციაში განწევრიანებისა და სკოლკოვოს შექმნაში მხარდაჭერის პირობა მიიღო. ამერიკელები რუსებს უახლოეს ტექნოლოგიებსაც კი გაუზიარებენ.

კრემლი ბოლო დროს ძალზე განებივრებულია თეთრი სახლის მხრიდან დათმობებით. მანამდე აშშ-მ აღმოსავლეთ-ვროპელი მოკავშირეები გააკვირვა, როცა რუსეთის ნებას დაჰყვა და პოლონეთსა და ჩეხეთში რაკეტსანინააღმდეგო თავდაცვის ელემენტების განთავსებაზე უარი თქვა. რუსეთის მიმართ დათმობად აღიქვეს რამდენიმე თვის წინ ობამას მიერ საქართველოსთან დაკავშირებით გაკეთებული განცხადებაც. ობამამ თქვა, რომ საქართველო აღარ იქნება დაბრკოლება რუსეთ-აშშ-ს ურთიერთობებში.

მედვედევის აშშ-ი ვიზიტამდე ერთი დღით ადრე ობამას ადმინისტრაციამ

კრემლს კიდევ ერთი საჩუქარი გაუკეთა – ტერორისტთა შავ სიაში შეიყვანა ჩეჩენ სეპარატისტთა ლიდერი დოკუ უმაროვი. ეს გადაწყვეტილება განსაკუთრებით დამაფიქრებელია იმ ფონზე, როცა ოფიციალური ვაშინგტონი, კარგა ხანია, არაფერს ამბობს რუსეთში ადამიანის უფლებების ტოტალური დარღვევის ფაქტებზე.

რა მიიღო ობამამ ამ დათმობების სანაცვლოდ? როგორც ექსპერტები ამბობენ, მხოლოდ უმნიშვნელო შემხვედრი ნაბიჯები: მოსკოვი აღარ მოითხოვს შიმშილისა და დაშლის პირას მდგარი ყირგიზეთიდან ამერიკული ავიაბაზის გაყვანას და ასევე ირანისა და ჩრდილოეთ კორეის წინააღმდეგ ძალზე ზომიერ სანქციებს დაუჭერს მხარს.

კრემლი ცდილობს, მაქსიმუმი დასტყუოს თეთრ სახლს, რომელიც თავის მხრივ მზადაა, მაქსიმუმი გასცეს.

ზედმეტი დათმობებით ობამამ, შესაძლოა, კიდევ უფრო გააფუჭოს მოსკოვთან ურთიერთობები. თეთრ სახლს ავინყდება, რომ რუსეთის ხელისუფლება აშშ-სთან კონფრონტაციის წინააღმდეგი სულაც არ არის. პირქით, ამერიკა – როგორც მთავარი გარე მტერი – რუსული ნაციონალური იდეის ნაწილია. □

ჩიჩნეთი

ხადიხოვის ხიხი

რამზან კადიროვს არ უყვარს თანამედროვე ხელოვნება. რესპუბლიკაში, სადაც სულიერ-ზნეობრივი და პატრიოტული აღზრდა მიმდინარეობს, როკერებს, რეპერებს, აბსტრაქციონისტებსა და მოდერნისტებს არ აჭაჭანებენ.

ლაურა ჰასანოვა

ჩეჩნეთის პრეზიდენტი რამზან კადიროვი ნაციონალური ცეკვის შესრულებისას, გროზნო, 2010

რაც დრო გადის, ჩეჩნეთში სულ უფრო ირღვევა ადამიანის უფლებები. კადიროვი, რომელსაც სახლში კატის ნაცვლად ვეფხვი ჰყავს, რესპუბლიკას ველური მეთოდებით მართავს. ადამიანის უფლებათა დამცველები მას ადამიანთა გატაცებებში, წამებასა და მკვლელობებში ადანაშაულებენ. მისი ტირანია მათაც შეეხო, ვისაც არც ბოვეიკებთან, არც პოლიტიკასთან საერთო არაფერი აქვთ – ხელოვან ხალხს. კადიროვი რელიგიურ ოჯახში, ჩეჩნური ტრადიციებით გაიზარდა. დღეს

იგი ჩეჩნეთში არათუ მოუწოდებს ხალხს ისლამის კანონებით იცხოვრონ, არამედ სახელმწიფო ამ ტრადიციებს უბრალოდ აკანონებს და სავალდებულოს ხდის. „დემოკრატია, რომელსაც დღეს ევროპა თავს გვახვევს, რუსეთს არ სჭირდება. უნდა ვიბრძოლოთ იმისთვის, რომ ჩვენმა მომავალმა თაობებმა ... საკუთარი ფასეულობები არ დაკარგონ“, – განაცხადა ჩეჩნეთის პრეზიდენტმა 17 ივნისს „რუსეთის ახალი ამბების სამსახურთან“ ინტერვიუში.

2008 წლიდან, როცა ჩეჩნეთში მეტნაკლები სტაბილურობა დამყარდა, კადიროვი კულტურული ტერორით იქცევს თავს. მაგალითად, რესპუბლიკაში კონცერტის გამართვის უფლება არ აქვთ როკ და რეპ მუსიკის ჩეჩენ შემსრულებლებს. ხოლო თანამედროვე ცეკვები, ვთქვათ, ჰიპ-ჰოპი, აქ ჩეჩნური ტრადიციების ლაღად მიიჩნევა. „ახლა კონცერტებს მხოლოდ ბავშვები კი არა, ხანში შესული ადამიანებიც სია-

მოვნიებით დაესწრებიან“ – ამასად აცხადებენ კადროვის მთავრობის წევრები.

იმისთვის, რომ ჩეჩნეთში სიმღერის უფლება მოიპოვო, საგანგებო ფეის-კონტროლი უნდა გაიარო. უკვე ორი წელია, ჩეჩენი მომღერლები მხოლოდ მკაცრი, ტრადიციული სამოსით გამოდიან. ქალები ვალდებული არიან, სცენაზე თავდაბურულები იყვნენ.

სიმღერა მხოლოდ ჩეჩნურ ენაზე შეიძლება. რუსულად მხოლოდ მაშინ მღერიან, თუ მოსკოვიდან დელეგაცია ჩადის.

თავიდან ეს აკრძალვები სახელმწიფო ფილარმონიის ხელმძღვანელობამ შემოიღო, შემდეგ კულტურის სამინისტრომაც აიტაცა. კულმინაცია იყო ჩეჩნეთის პრეზიდენტის ტელევიზიით გამოსვლა, როდესაც მან მომღერლებს მიუთითა, რა უნდა ჩაიცვან და როგორი სიმღერები იმღერონ.

ეს წესები ძალიან აწუხებს ახალგაზრდებს, რომლებიც, მართალია, საკუთარი აზრის ხმამაღლა გამოხატავენ ვერ ბედავენ, მაგრამ არ უშვებენ მცირე შანსსაც კი, რომ რესპუბლიკა დატოვონ.

ბევრი ახალგაზრდა, რომელიც ადრე როკს მღეროდა, ან თანამედროვე არტიანტერესებდა, იძულებული გახდა, სხვა საქმე მოეძებნა. ზოგმა ამბიციები დათმო და ახალ ტენდენციებს მოერგო.

დასავლურ სტილს რატომ არ იშორებ?“

როგორც კადროვი ამბობს, დღეს სცენაზე „მანჭა“ არ არის მიღებული. აბდუსალიმოვი და მისი მეგობრები, უკვე ორი წელია, არსად ჩანან.

კადროვის წესები მარტო მომღერლებზე როდი ვრცელდება. იგივე კრიტერიუმები მოქმედებს, მაგალითად, არქიტექტორებზეც. ყველა სამშენებლო პროექტს პირადად კადროვი ამტკიცებს.

როცა კადროვს მომავალი თანამედროვე სასტუმროს – „კავკაზის“ მაკეტი მიუტანეს, მან ჰაერში ხელით ნახევრად მრგვალი სახურავი განასახიერა: „ამ სასტუმროს ზემოდან გუმბათი უნდა დაედგას, რომ შენობას უფრო ისლამური იერი მიეცეს“, – უთხრა პრეზიდენტმა არქიტექტორს.

კადროვის გემოვნებაში არ ჩაჯდა ახალგაზრდულ საქმეთა კომიტეტის შენობასთან წლების წინ დამონტაჟებული უზარმაზარი შადრევანი, რომელიც თეთრ და ცისფერ ფერებში იყო გადაწყვეტილი.

ეს შადრევანი ყაბარდოელი არქიტექტორის პროექტით აშენდა და ძალიან დიდხანს იგებოდა. ქვის უზარმაზარი ლოდი ნახევარი წელიწადი ხსნარით მუშავდებოდა და ირანდებოდა, მყინვარის ფორმა რომ მიეღო. თანამედროვე

„რალა ცაურკვეველი ფორმის და შინაარსის სკულპტურებს და ნახატებს არ ვჯობა ჩვენი ლამაზი ბუნება ვხატო?“ – თქვა ერთხელ რამზან კადროვმა ტელეეთერით.

ამ სიტყვების შემდეგ ერთ-ერთი ჩეჩენი მხატვარი გოგონასთვის, რომელსაც თავისი ვინაობის გამხელა არ სურს, ყველა გამოფენის კარი დაიკეტა. „ჩემი სტილია კუბიზმი, მაგრამ ნახატების გამოფენას მიკრძალავენ. თავად მიკვეთავენ რა და ვხატო – მაგალითად, ახალი მეჩეთი (ეს მეჩეთი რამზან კადროვმა თავისი მამის – ახმადის პატივსაცემად ააშენა)“, – ამბობს მხატვარი.

ჩეჩნეთში მოსკოვის „ფაბრიკა ზვიოზდის“ ანალოგიური პროექტი დაიწყო, სადაც ახალბედა მომღერლები ერთმანეთს ეჯიბრებიან. აქ მხოლოდ ჩეჩნურ ენაზე მღერიან. მონაწილე გოგონებს ერთნაირი კაბები აცვიათ და თავსაფრები ახურავენ.

ამ ცვლილებების შემხედვარე ყველა თანხმდება, რომ რამზან კადროვმა ჩეჩნეთი რუსული სამართლებრივი და კულტურული სფეროდან გაიყვანა. შეუძლებელია, კრემლი ამას ვერ ხედავდეს. ცხადია, ყველამ იცის, რა რესპუბლიკას აშენებს კადროვი, მაგრამ მოსკოვში ამაზე თვალს ხუჭავენ, იმიტომ რომ მხო-

■ რუსეთთან ურთიერთობების „გადატვირთვით“ ალტყინებული აშშ, მართალია, ჩეჩენ საველე მეთაურს დოკუ უმაროვს საერთაშორისო ტერორისტად აცხადებს, მაგრამ ამავე დროს გულგრილად ხუჭავს თვალს ტირანზე, რომელიც ჩეჩნეთის მოქმედი პრეზიდენტია.

დღეს ჩეჩნეთში მოდურია რამზან კადროვზე, მის დედაზე, მამასა და ვაჟზე სიმღერების შექმნა.

მომღერალი ალი აბდუსალიმოვი, რომელიც ჩეჩნეთში ერთ დროს ცნობილი როკ-მომღერალი იყო, თავისებური ვარცხნილობითა და ჩაცმის მანერით, ბოლოს ტელევიზიით 2009 წელს, გადაცემა „გულწრფელ საუბარში“ გამოჩნდა. გადაცემაში მონაწილე ერთ-ერთმა სტუმარმა მას აგრესიულად შეუტია: „რატომ არ ასრულებ ხალხურ სიმღერებს და ამ

სტილით შესრულებული ეს შადრევანი ირგვლივ მდგარი ნაცრისფერი ნაგებობებისგან მკვეთრად გამოირჩეოდა და გროზნოელებს მის ფონზე ფოტოების გადაღება უყვარდათ.

ერთ მშვენიერ დღეს ქალაქის მერმა შადრევნის აღების ბრძანება გასცა, რადგან, მისი თქმით, რესპუბლიკაში ტრადიციული კოშკებით, არწივებით და ბუნებრივი მთის ქვებით დამშვენებული შადრევნები უნდა დაიდგას. ეს შადრევანიც გასული წლის ბოლოს გააქრეს.

ლოდ კადროვია ის ადამიანი, ვისაც დღეს ჩეჩნეთში მოჩვენებითი, ფსაადური სტაბილურობის შენარჩუნება შეუძლია. ცხადია, ეს ყველაფერი იცინა დასავლეთშიც, თუმცა რუსეთთან ურთიერთობების „გადატვირთვით“ ალტყინებული აშშ, მართალია, ჩეჩენ სეპარატისტთა ლიდერს დოკუ უმაროვს საერთაშორისო ტერორისტად აცხადებს, მაგრამ ამავე დროს გულგრილად ხუჭავს თვალს ტირანზე, რომელიც ჩეჩნეთის მოქმედი პრეზიდენტია. ■

საბჭოთა წარსული უკრაინაში

სტალინი უკრაინაში

უკრაინის ინდუსტრიულ ქალაქში საბჭოთა ბელადის ძეგლი აღმართეს. აზრთა სხვადასხვაობა, რაც სტალინის ქანდაკების ინაუგურაციას მოჰყვა, კიდევ ერთხელ წარმოაჩინეს განსხვავებას უკრაინის ნაციონალისტურ დასავლეთსა და პრორუსულ აღმოსავლეთს შორის.

მეთიუ ქოლინი, ზაპოროჟიე, უკრაინა

შუახნის მამაკაცი თავისი გმირის მონუმენტისკენ კიბეებს მიუყვება, პიედესტალთან თეთრი ყვავილების თაიგულს დებს, პატივისცემის ნიშნად, თავს ხრის და ერთხანს ასე მდუმარედ ყოვნიდება იმ კაცის ძეგლის წინაშე, რომელსაც უამრავი ადამიანი უწოდებს ისტორიაში ყველაზე სასტიკ დიქტატორს.

სტალინის მეტალის ფიგურა, ბელადის ცნობილი ჩიბუხით, პირველი ძეგლია, რომელიც უკრაინაში ათწლეულების განმავლობაში აღმართეს. შეიძლება, ქანდაკება ზომით მცირე იყოს, მაგრამ იმ ფონზე, რომ საკუთარ ისტორიაზე უკრაინაში ისედაც ბევრს დავობენ, სტალინის ძეგლი პოლემიკის მიზეზი მაინც გახდა.

თუმცა, გახარებული იყო კაცი, რომელმაც ბელადს თეთრი თაიგული უსახსოვრა. „სტალინიმა გრანდიოზული იმპერია ააშენა და საბჭოთა კავშირს მეორე მსოფლიო ომში გამარჯვება მოუპოვა, – ამტკიცებდა ის, – ჩემთვის სტალინი ყველა დროისა და ერის უდიდესი ფიგურაა, – თქვა მან, – მსოფლიო ისტორიაში ის პირველი კაცია. ზოგი ამბობს, – სტალინს შეცდომაც ბევრი ჰქონდაო, – მაგრამ არა, სტალინს მთელი ცხოვრების მანძილზე არც ერთი შეცდომა არ დაუშვია. ყოველი მისი გადაწყვეტილება უზადო იყო“.

შემდეგ მან ამაყად გვაჩვენა საკუთარი პარტბილეთი, რომელზეც სახელის გრაფაში ეწერა: „გეორგი სტალინი“. ბელადის სიყვარულით ამ

სტალინის ქანდაკება ზაპოროჟიეში, უკრაინა

უკრაინელს გვარი ჰქონდა გადაკეთებული.

საქართველოში სტალინის ძეგლის აღების შესახებ დებულებები დიდხანს გრძელდებოდა, მაგრამ უკრაინაში საბჭოთა დიქტატორის ძეგლის აღმართვაში კომუნისტებისთვის ოფიციალურ სტრუქტურებს ხელი არ შეუშლიათ.

ინაუგურაციის ცერემონიალი უკრაინის ინდუსტრიულ ქალაქ ზაპოროჟიეში მასში გაიმართა. კომუნისტური პარტიის ასობით მხარდამჭერი საზეიმოდ აფრიალებდა წითელ აღმებს, ისმენდ-

პრეზიდენტის ვიქტორ იუშჩენკოს ჩათვლით, სჯერა, რომ მასობრივი შიმშილობა საბჭოთა მმართველობის მიერ ოფიციალურად სანქცირებული გენოციდი იყო. თუმცა, ქვეყნის ახალმა, პრორუსულმა ლიდერმა ვიქტორ იანუკოვიჩმა განაცხადა, რომ მართალია, სტალინის „ტოტალიტარული რეჟიმი“ შიმშილობაზე პასუხისმგებელი, მაგრამ ეს იყო უბრალოდ ტრაგედია, რომელმაც რამდენიმე საბჭოთა რესპუბლიკა დააზარალა და ამიტომ გენოციდის კლასიფიკაცია ამ შემთხვევას არ უნდა

ქალი იყო ის, ვინც ბიჭი მოხარშა და ჭამა“.

უკრაინის დედაქალაქში, საბჭოთა ოკუპაციის მუზეუმში, ტკაჩუკისა და მისი თანამემამულეების მსგავსი მონგონებები ინახება. მუზეუმს უძღვება ისტორიკოსი რომან კრუციკი, რომელმაც უკრაინაში საბჭოთა რეჟიმის დანაშაულებათა კვლევას წლები შეაღწია. ის დღეს ოკუპაციის მუზეუმს საკუთარი პენსიით აფინანსებს, რადგან შეგნებულად ამბობს უარს ყოველგვარ სამთავრობო სუბსიდიაზე. მიუხედავად

■ „უკრაინელმა კომუნისტებმა სტალინის ქანდაკების აღმართვა მას შემდეგ გაბედეს, რაც უკრაინას სათავეში პრორუსული მთავრობა ჩაუდგა. კრემლმა შეიძლება იანუკოვიჩის მთავრობა აიძულოს, ოკუპაციის მუზეუმის დახურვის ბრძანება გაიცეს“.

ნენ საბჭოთა ჰიმნსა და სტალინის გამოსვლების ჩანაწერებს.

„ის უბადლო იყო, – განაცხადა ზაპოროჟიეს კომუნისტური პარტიის წევრმა ალექსანდრ ზუბჩევსკიმ, – ჩამორჩენილ ქვეყანას ჩაუდგა სათავეში და როცა მიდიოდა, უკვე ბირთვული იარაღი გვექონდა“.

თუმცა, ზაპოროჟიეს დანარჩენი მოსახლეობა სტალინის ძეგლის აღმართვამ საშინლად გააღიზიანა. „თავისუფლების“ პარტიის აქტივისტმა, ვიტალი პოდლობნიკოვმა ძეგლის ინაუგურაციას კრიმინალი უწოდა. „ეს იგივეა, ისრაელში ანდა გერმანიაში პიტლერის ქანდაკება რომ აღმართო. სტალინის რეჟიმს ჩემი ოჯახის ექვსი წევრი შეენირა“, – თქვა მან.

1930-იან წლებში მასობრივ შიმშილობას, რომელიც უკრაინაში „გოლოდომორის“ სახელითაა ცნობილი, რამდენიმე მილიონი ადამიანი ემსხვერპლა. შიმშილობის გამომწვევი მიზეზი სტალინის პოლიტიკა იყო სოფლის მეურნეობის სფეროში. ეს ისტორიული ფაქტი ის საკითხია, რომელიც კიდევ ერთხელ წარმოაჩენს განსხვავებას უკრაინის ნაციონალისტურ დასავლეთსა და პრორუსულ აღმოსავლეთს შორის. ზოგიერთ უკრაინელს, ყოფილი

მიეცეს.

ვლადიმირ ტკაჩუკი რვა წლის იყო, როცა 1932 წლის შიმშილობა დაიწყო. ნათესავები თვალწინ უკვდებოდა და დღეს ამბობს, რომ ამ საშინელ მოგონებებს სტალინსა და საბჭოთა რეჟიმს არასდროს აპატიებს. ყოველ დილას მის სოფელს ცხენებზემული ფურგონი დაივლიდა ხოლმე, ორღობები გვამებისგან რომ გაეწმინდა და საჭმლის ძიებაში გარდაცვლილი უკრაინელების ცხედრები საძმო სასაფლაოზე გადაეტანა.

„არ არსებობდა ოჯახი, რომელმაც იმ პერიოდში ერთი წევრი მაინც არ დაკარგა“, – ამბობს ტკაჩუკი. მაგრამ კიდევ უფრო შემზარავი იყო უჭმელობისგან შეშლილი ადამიანების ცქერა, რომლებიც კაცობრივად ცქეულიყვნენ. ტკაჩუკს ახსოვს ასეთი ფაქტიც, თუ როგორ შევიდა ერთი პატარა ბიჭი მეზობლის სახლში, უკან კი ცოცხალი აღარ გამოსულა.

„ახლოს რომ მივედი, ვნახეთ, რომ სახლის კედლები და ჭერი სისხლით იყო მოთხვრილი, – ჰყვება ტკაჩუკი, – ვნახეთ, ნაჭრებად აკეპილი ბიჭის სხეულიც, რომელიც იმ ოჯახს ქილებში ჰქონდა შენახული. ერთ-ერთი ქილა უკვე გაეხსნათ და მოეხარშათ კიდევ.

იმისა, რომ ეს დანესებულება გაცილებით პატარაა, ვიდრე თბილისის საბჭოთა ოკუპაციის მუზეუმი, რომლის კოლექციაშიც რეპრესიების დროს შუბლგახვრეტილი ადამიანების თავის ქალებიც შედის, ამ ადგილას მაინც შთამბეჭდავად ცოცხლდება კომუნისტური ეპოქის რეპრესიების შემზარავი ქრონიკები.

კრუციკი დარწმუნებულია, რომ უკრაინელმა კომუნისტებმა სტალინის ქანდაკების აღმართვა მას შემდეგ გაბედეს, რაც უკრაინას სათავეში პრორუსული მთავრობა ჩაუდგა. ის შიშობს, რომ კრემლმა შეიძლება იანუკოვიჩის მთავრობა აიძულოს, მისი მუზეუმის დახურვის ბრძანება გაიცეს. თუმცა, მუზეუმის მმართველი იმაშიც დარწმუნებულია, რომ საბჭოთა ბელადის რეპუტაციის აღდგენის ყოველი მცდელობა უკრაინაში მარცხით დასრულდება.

„როგორც უნდა სცადონ წარსულის მიჩქმალვა, სიმართლე მაინც იზეიმებს, – ამბობს ის, – სტალინის მიერ ჩადენილ დანაშაულებს ვერასდროს დავივინყებთ. მუდამ გვემახსოვრება ის მილიონობით ადამიანიც, რომლებიც მის მმართველობას შეენივნენ, განსაკუთრებით კი – უკრაინაში“.

აფხაზეთი

აფხაზები ხუსუდ ფუნს ახ თობან

10 მილიარდი რუბლი ის თემაა, სადაც აფხაზებმა რუსეთთან არ დათმეს.

ინალ ხაშიგი, სოხუმი

სერგეი ბალაფში

აფხაზეთის პრეზიდენტი სერგეი ბალაფში მოსახლეობას სენსაციურ დაპირებას აძლევს. მისი თქმით, ძალიან მალე იგი რესპუბლიკაში კორუფციას დაამარცხებს.

აფხაზეთში, სადაც კორუფცია ისე ყვავის, როგორც ვარდისფერი ოლენდრი გაზაფხულზე, ბალაფშის დანაპირების ცოტა ვინმეს სჯერა.

„სახელმწიფო ჩინოვნიკების მხრიდან ფულის გამოძღვის ნებისმიერ ფაქტთან დაკავშირებით მაშინვე დარეკეთ პრეზიდენტის ან პრემიერ-მინისტრის მისაღებში. არ არის აუცილებელი ვინაობის დასახელება. ნებისმიერ ზარზე მაშინვე მოვახდენთ რეაგირებას“, – განაცხადა აფხაზეთის პრეზიდენტმა სერგეი ბალაფშმა ტელევიზიით.

მან ასევე აღნიშნა, რომ ამჟამად მომდებარე ინფორმაცია იმის თაობაზე, რომ პრივატიზაციის ფონდი, მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარებისთვის სპეციალური კრედიტების გაცემის სანაცვლოდ, მოსახლეობისგან ქრთამს იღებდა.

„შეიქმნება ეფექტური კონტროლის სისტემა, რათა სახელმწიფოს მიერ ბიზნესის განვითარებისთვის გამოყოფილი თანხები მიზნობრივად დაიხარჯოს“, – თქვა პრეზიდენტმა.

ბოლო ერთი თვის განმავლობაში ეს გახლდათ ბალაფშის მეორე განცხადება, სადაც იგი კორუფციასთან ბრძოლაზე საუბრობდა. არადა, წინა წლებში ამ პრობლემის არსებობას ხელისუფლება ჰიპოთეტურ დონეზეც კი არ აღიარებდა.

რა არის ამ უეცარი გამოფხიზლების მიზეზი?

აფხაზ ჩინოვნიკებს ქრთამის აღება ერთი თვის წინ კი არ უსწავლიათ. ამ პრაქტიკას ისინი წინა წლებშიც აქტიურად მიმართავდნენ და საკუთარ ფინანსურ კეთილდღეობას იქმნიდნენ. თანაც „სამუშაო“ პირობები იდეალური იყო – არავითარი რისკი. მეზობელ რუსეთში, რომელიც ასევე ჩაფლულია კორუფციაში, ასეა თუ ისე, ზოგჯერ შეიძლება ვინმე დაიჭირონ, პატიმრობის რეალური

ვდა მოუსაჯონ, მოპარული ქონება ჩამოართვან. აფხაზეთში არასოდეს არაფერი მსგავსი არ მომხდარა.

ყველაზე დიდი, რისაც ხელმრუდ ჩინოვნიკს უნდა ემინოდეს, სამსახურიდან დათხოვნაა. და სასჯელის ეს „უმალესი ზომა“ მხოლოდ ძალზე განსაკუთრებულ შემთხვევებში გამოიყენებოდა.

ცალი ხელის თითები საკმარისი იმ ჩინოვნიკების ჩამოსათვლელად, რომლებსაც არ გაუმართლათ და სამოვარს მოსწყვიტეს. ალბათ ბალაფში მანამდეც საქმის კურსში იყო თავისი ხელქვეითების სისუსტეების თაობაზე (ის ხომ არც მეფე-ბატონია და არც ამხანაგი სტალინი, ადგილობრივ დარღვევებზე რომ არაფერი იცოდეს), მაგრამ ამ პროცესისთვის ხელის შესაშლელად არავითარ ძალისხმევას არ იყენებდა. ალბათ, აცნობიერებდა იმასაც, რომ ყველა მნიშვნელოვან სფეროში სერიოზული რეფორმების გარეშე, სიტუაციის კარდინალურად შეცვლა შეუძლებელია.

ამ რეფორმებისთვის კი ბალაფში მზად არასოდეს ყოფილა. მიუხედავად მისი ბოლოთვის რიტორიკისა, რევოლუციური ცვლილებებისთვის მზადყოფნის ნიშნები არც ახლა ეტყობა.

ბალაფში იცის, რომ ეს სარისკო თამაშია. თუ კორუფციასთან ბრძოლას იგი მართლაც დააპირებს, მაშინ გარდაუვლად მოუწევს, დაუპირისპირდეს უსინდისოდ გამდიდრებულ, თითქოს საფუარით გაბერილ ბიუროკრატიულ აპარატს; თანაც, წარმატების ყოველგვარი გარანტიის გარეშე.

არადა, ბალაფში რევოლუციონერი პოლიტიკოსი სრულიად არ არის. მისი ლოზუნგია სტაბილური განვითარება. გარდა ამისა, ის მომავალ საპრეზიდენტო არჩევნებზე უკვე ვეღარ იყრის კენჭს.

ასე რომ, რა აზრი აქვს სახიფათო კამპანიამ ჩაბმას? არამარტო ხელისუფლების კრიტიკოსებმა, თავად ხელისუფლებამაც მშვენივრად იცის, რომ კორუფციასთან ბრძოლაში მისი მაქსიმუმი დღეს ნდობის ტელეფონების ამუშავებაა. ან ახალს რას იტყვის ანონიმური ზარის ავტორი? ისეთს ვერაფერს, რაც სატელეფონო ხაზის მეორე ბოლოში არ იცინა.

ბალაფში ისინიცატივით დანყებული კორუფციასთან „ბრძოლის“ სათავეები უფრო საგარეო ფაქტორში უნდა ვეძებოთ. ნახევარ

წელიწადზე მეტია, რესპუბლიკის ხელისუფლება დაძაბულ მოლაპარაკებებს ანარმოებს კრემლთან, იმასთან დაკავშირებით, თუ ვინ უნდა გააკონტროლოს რუსეთიდან აფხაზეთში შემოსული ფინანსური დახმარება.

ლაპარაკია საკმაოდ დიდ ფულზე. რუსეთმა ვალდებულება აიღო, უახლოესი სამი წლის მანძილზე აფხაზეთს 10 მილიარდი რუბლი (600 მილიონი ლარი) გამოეყოფოს. მოსკოვის სურვილი იყო, რეგიონული განვითარების სამინისტროს ცალკე დირექცია შეექმნა და შემდეგ ამ დირექციას პირადად გაეკონტროლებინა აფხაზეთში გაგზავნილი თანხების ხარჯვა.

ბუნებრივია, ეს გეგმა აფხაზეთში ძალიან არ მოეწონათ. ჯერ ერთი, ეს იქნებოდა პირდაპირი და ყველაზე მოკლე გზა გარეშე ქვეყნის მიერ აფხაზეთის სრულად მართვისა; და მეორეც – აფხაზეთ ბიუროკრატისა, უკვე დიდი ხანია, დალაგებული აქვს გეგმები იმის თაობაზე, როგორ აითვისოს ასეთი სოლიდური დახმარება. ეს ის შემთხვევაა, როდესაც ნაციონალური ინტერესები არანაირად არ ეწინააღმდეგება პირადულს.

საბოლოოდ, ქვეყნის შიგნით საყოველთაო მხარდაჭერით გათამამებულმა და პატრიოტული მოტივაციით ზურგგამაგრებულმა აფხაზმა ჩინოვნიკებმა, რომლებიც მოლაპარაკებებში მონაწილეობდნენ, კრემლს გააფთრებული წინააღმდეგობა გაუწიეს: ბოლო ორი წელია, მათ ასეთი სიმტიცე არ გამოუვლენიათ.

რუსეთის მხრიდან აფხაზეთის სახელმწიფოებრიობის აღიარების შემდეგ, მადლიერების ნიშნად, ოფიციალურმა სოხუმმა ბევრ ძალიან მნიშვნელოვან საკითხში დაუთმო მოსკოვს. მათ შორის – საზღვრის ერთობლივი დაცვის, სამხედრო თანამშრომლობის საკითხებში, რაც ქვეყნის ეროვნულ ინტერესებს აზარალბდა.

ყველაზე პრინციპული სოხუმი მაშინ აღმოჩნდა, როცა საქმე ფულის ათვისებასა და კონტროლს შეეხო. ამ საქმეში კრემლთან შეთანხმება აფხაზეთმა არ ისურვა. როგორც იტყვიან, – „ცელი ქვას მოხვდა“. პრემიერ-მინისტრმა სერგეი შამბამ თავის ბოლო პრესკონფერენციაზე ლიად განაცხადა ამ საკითხთან დაკავშირებით ხელისუფლების პოზიციის შესახებ.

„გათვალისწინებული იყო რეგიონული

განვითარების სამინისტროსთან არსებული რუსული დირექციის ჩამოყალიბება, რომელსაც ფაქტობრივად უნდა ემართა შემოსული ფულადი სახსრები. ჩვენ ამას კატეგორიულად ვენინააღმდეგებოდით, რადგან ვთქვით, რომ ჩვენ რუსეთის რეგიონი არ ვართ. რუსეთის ფედერაციის რეგიონული განვითარების სამინისტრო ჩვენ ნაცვლად არ უნდა წყვეტდეს, რა და როგორ დავხარჯოთ. გვყავს მთავრობა, რომელიც მზადაა თანამშრომლობისთვის. მაგრამ თავად გადაწყვეტით, სად და როგორ მივმართოთ ეს სახსრები და როგორ ვაკონტროლოთ. ვნახეთ, თუ როგორი უთანხმოება გამოიწვია სამხრეთ ოსეთში მსგავსი დირექციის მიერ ანალოგიური პროექტების განხორციელებამ, და ასეთი შედეგი სრულიად არ გვჭირდება. არ გვინდა, იგივე გავიმეოროთ. ჩვენ საკუთარი მიდგომა გვაქვს. საკითხი ისე გადაწყდება, როგორც ჩვენ ვთავაზობდით. ფული გამოგზავნონ, და ამ პროექტებს თავად მივხედავთ“, – განაცხადა მთავრობის ხელმძღვანელმა.

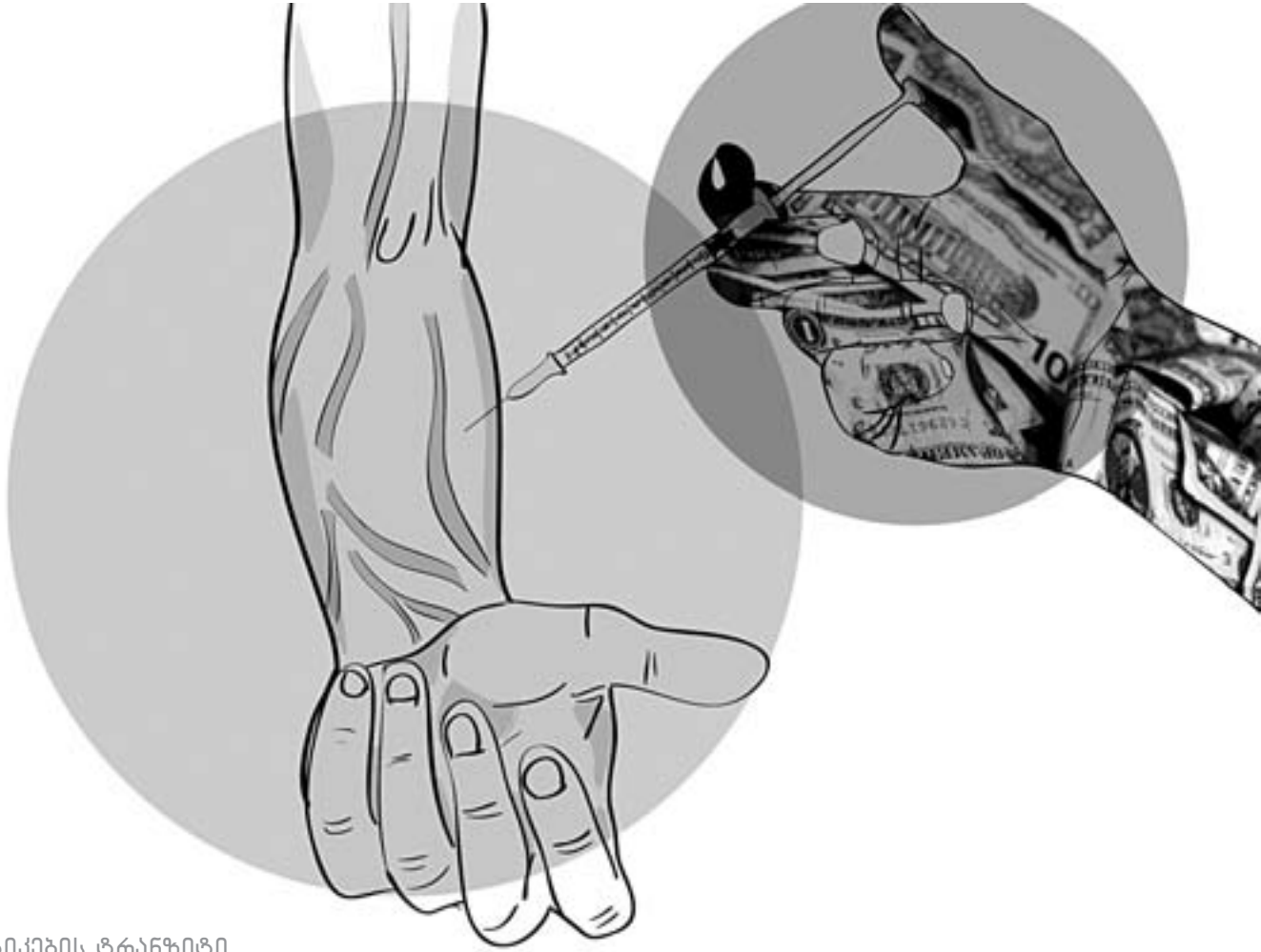
თუმცა, სამხრეთოსური პრეცედენტი მხოლოდ სოხუმისთვის კი არა, კრემლისთვისაც მნიშვნელოვანი მტკიცებულებაა. მართალია, კოკოითი რუსული დახმარების მითვისებაში რეგიონული განვითარების სამინისტროს რეზიდენტებს ადანაშაულებს, მაგრამ ისინი თავის მხრივ იმავე დანაშაულში სწორედ კოკოითის და მის გარემოცვას სდებენ ბრალს.

სავარაუდოდ, ისტორია განმეორდება აფხაზეთშიც. მოსკოვი შეეცდება, ცხინვალის მსგავსად, სოხუმის შიდა საქმეებშიც ჩაერიოს. მისი ოფიციალური არგუმენტი იგივე იქნება, რაც სამხრეთ ოსეთშია – რუსეთისგან მიღებული დახმარების არამიზნობრივად ხარჯვა.

ალბათ სწორედ რუსული ფულის მოლოდინს უკავშირდება აფხაზეთის ხელისუფლების მხრიდან კორუფციასთან ბრძოლის უეცარი სურვილი.

სტატია მომზადებულია ჰაინრიხ ბოლის ფონდის მხარდაჭერით. ამ პუბლიკაციაში გამოთქმული შეხედულებები და მოსაზრებები არ არის აუცილებელი, გამოხატავდეს ჰაინრიხ ბოლის ფონდის შეხედულებებს.

ნარკოტიკების ტრანზიტი

საქართველოს ნახობიანი ხსპუბიება

საქართველოში ყოველწლიურად **2,4** ტონა ჰეროინი იყიდება,

საიდანაც ნარკორეალიზატორები მინიმუმ **700**-მილიონიან მოგებას ნახულობენ.

2 წლის მანძილზე კი პოლიციამ მხოლოდ **18** კილოგრამი ჰეროინი ამოიღო.

ნანა ნასყიდაშვილი, სტუდია „მონიტორი“. წერილი დაფინანსებულია ევროკომისიის მიერ

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციისა და ამერიკის შეერთებული შტატების სახელმწიფო დეპარტამენტის ნარკოტიკებთან ბრძოლის ბიუროს მონაცემებით, საქართველოში 240 ათასიდან 350 ათასამდე ნარკომანია,

ხოლო სომხეთში – 160 ათასი, აზერბაიჯანში – 20 ათასი, ყაზახეთში კი – 25 ათასი.

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ანალიტიკური დეპარტამენტის უფროსი მიიჩნევს, რომ საქარ-

თველოს შემთხვევაში, ციფრი ცოტა გაზვიადებულია: „ზუსტი სტატისტიკური მონაცემები არ არსებობს, იმიტომ, რომ ნარკომანები საჯაროდ არ ამბობენ ნარკომანი ვარო“, – ამბობს შოთა უტიაშვილი, რომლის ვარაუდით,

საქართველოში ნარკომანთა რაოდენობა 250 ათასის ფარგლებშია.

საძარტველო – ჰეროინის სატრანზიტო ძეგლი

2009 წლის სექტემბერში გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ნარკოტიკებთან და დანაშაულთან ბრძოლის განყოფილებამ ავღანური ჰეროინის მსოფლიოს მასშტაბით გავრცელების საკითხზე მოხსენება გაავრცელა. მასში აღნიშნულია, რომ ყოველწლიურად ევროპაში, საქართველოს გავლით, 7 ტონა ჰეროინი შედის, ხოლო მთლიანად სამხრეთი კავკასიის ქვეყნებიდან – 11 ტონა.

გაერო-ს მოხსენებაში ჰეროინის მოძრაობის მარშრუტები დეტალურადაა განხილული. ავღანური წარმოშობის ნარკოტიკი საქართველოში ძირითადად ორი გზით ხვდება.

პირველი: ავღანეთი – ირანი – აზერბაიჯანი – საქართველო და მეორე: ავღანეთი – თურქმენეთი – აზერბაიჯანი – საქართველო. ამ გზებიდან ძირითადი ირანის მარშრუტია, საიდანაც რეგიონში ყოველწლიურად 9 ტონა ჰეროინი შემოაქვთ.

საქართველოში ჰეროინი ძირითადად წითელი ხიდის გავლით ხვდება და ფოთის პორტიდან ბორნებით ევროპისკენ იგზავნება.

გაერო-ს მოხსენებაში მითითებულია, რომ ფოთიდან ბულგარეთისკენ მიმავალი ნარკოტრანზიტის გზა შედარებით ახალია. ნარკოკადაზიდვების ეს ახალი მარშრუტი, რომელიც 2007-2008 წლებში გაიზარდა, ბოლომდე გამოკვლეული არ არის.

საქართველოს პირდაპირი საბორნე მიმოსვლა აქვს უკრაინის ილიჩევსკის პორტთან და ბულგარეთის ბურგასის პორტთან. საქართველოდან გასულ ბორნებს ჰეროინი სწორედ ამ პორტებში ჩააქვთ. მეზობელი ქვეყნების ძალიან სტრუქტურებს ჰეროინის დიდი პარტიები საზღვარზე არაერთხელ დაუკავებიათ.

2008 წლის 16 დეკემბერს BostonHerald.com-მა ინფორმაცია გაავრცელა, რომლის მიხედვითაც, ბულგარეთში

მესაზღვრეებმა სატვირთო მანქანებში დამალული 400 კილოგრამი ჰეროინი ამოიღეს. მანქანები ბულგარეთში ფოთის პორტიდან ბორნით ჩაიტანეს.

ანალოგიური შემთხვევა უკრაინაშიც მოხდა. ილიჩევსკის პორტში 105 კილოგრამი ჰეროინი იპოვეს. ნარკოტიკები უკრაინაშიც ფოთის პორტიდან მოხვდა. ინფორმაცია უკრაინის სახელმწიფო სასაზღვრო სამსახურის ოფიციალურმა ვებ-გვერდმა 2007 წლის 29 ნოემბერს გაავრცელა.

2007 წელს უკრაინაში საქართველოდან ჰეროინის დიდი პარტიის ჩატანის ეს უკვე მეორე შემთხვევა იყო. პირველი 23 ივლისს დაფიქსირდა. მაშინ ფოთის პორტიდან გასული 174,5 კილოგრამი ნარკოტიკის კონტრაბანდა დააკავეს.

საქართველოდან ილიჩევსკის პორტში შესულ გემზე ნარკოტიკი დიდხანს ეძებეს. ყველაფერი შეამოწმეს, მაგრამ ჰეროინის პოვნა მხოლოდ ძალის საშუალებით შეძლეს. ექსპერტები ამბობენ, რომ საბაჟოზე განვრთნილი ძალების ყოლა ნარკოტრანზიტთან საბრძოლველად ჩვენი ქვეყნისთვის აუცილებელია. „ამ ეტაპზე შემოსავლების სამსახურს კინოლოგიური განყოფილება არ გააჩნია და შესაბამისად, არ გვყავს განვრთნილი ძალები, რომლებსაც ნარკოტიკების მოსაძებნად გამოვიყენებდით“, – აღნიშნა საბაჟო კონტროლის სამმართველოს უფროსმა გიგა ხვინდიაძემ.

ჰეროინის ტრანსპორტირებისთვის ტრაილერებს იყენებენ, მათ საერთაშორისო სატრანზიტო ნიშანი TIR აქვთ და საბაჟოზე რენტგენო-სკანერის მეშვეობით შერჩევით ამოწმებენ. „ჩვენ გვაქვს სპეციალური რისკის მართვის პროგრამა, რომლითაც ისეთ ტვირთებს ვავლენთ, რომლებსაც სარისკოდ ვთვლით და ამ შემთხვევაში ვახდენთ ან დოკუმენტურ, ან ფიზიკურ შემოწმებას. ორი წლის წინ დავიწყეთ ამ ტვირთების რენტგენო-სკანერებით შემოწმებაც“, – აღნიშნა გიგა ხვინდიაძემ.

2 წლის მანძილზე პოლიციამ 18 კილო ჰეროინი ამოიღო

გაერო-ს გარდა, საქართველოში არსებული ნარკოტრეფიკის პრობლემის

შესახებ კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი დოკუმენტი 2008 წელს ამერიკის შეერთებული შტატების ნარკოტიკებთან ბრძოლის ბიურომ გამოსცა. ამ მონაცემებზე დაყრდნობით ადვილი გამოსანგარიშებელია, თუ რა რაოდენობის ნარკოტიკი რჩება საქართველოში. ანგარიშის თანახმად, სამხრეთ კავკასიაში 11 ტონა ნარკოტიკი შემოდის და საქართველოს საზღვაო პორტის საშუალებით გადის 7 ტონა. რეგიონის სამ ქვეყანაში: სომხეთში, აზერბაიჯანსა და საქართველოში რჩება საშუალოდ 4 ტონა. ნარკომანების რაოდენობის შესახებაც არის მონაცემები. ამის გათვალისწინებით, საქართველოში დაახლოებით 2,4 ტონა ჰეროინი უნდა რჩებოდეს.

„ამ ეტაპზე მოკლებულნი ვართ შესაძლებლობას, მოგანოდოთ ინფორმაცია ნარკოტიკული საშუალებების ამოღებისა და განადგურების შესახებ, ვინაიდან ამჟამად მიმდინარეობს ინფორმაციის დამუშავება, რაც დროს მოითხოვს“, – გვიპასუხეს შინაგან საქმეთა სამინისტროში.

შინაგან საქმეთა მინისტრმა „რუსეთი 2“-ის ეთერში განაცხადა: „არასდროს საქართველოში არ ამოუღიათ იმდენი ნარკოტიკი, რამდენიც ბოლო წლებში ამოვიღეთ“.

შსს-ს ვებ-გვერდზე ორი მონაცემი მოვიპოვეთ. 2007 წელს შსს-მ – 9 კგ და 783 გრამი, ხოლო 2008 წელს 8 კგ და 332 გრამი ჰეროინი ამოიღო, ანუ ორი წლის მანძილზე სულ – 18 კილოგრამი. წელს კი შინაგან საქმეთა სამინისტრომ იენისში ნარკოტრეფიკის ერთი საქმე გახსნა. დაკავებულია ნარკოკარტელში ჩართული 5 ქართველი და ამოღებულია 1 750 000 ევრო. პოლიციამ 180 გრამი კოკაინი იპოვა, თუმცა სამართალდამცავებმა თქვეს, რომ 2009 წელს ამ დაჯგუფებამ საქართველოდან თურქეთში 90 კილოგრამი კოკაინი გადაიტანა. ეს ნარკოტიკი სამხრეთი ამერიკიდან საქართველოში ჯვართში გადამალული შემოჰქონდათ. შსს არ დაინტერესდა, თუ რატომ შემოჰქონდათ ჯვართი ფოთში, მაშინ როცა თავად საქართველო ჯვართის ექსპორტიორი ქვეყანაა და ევროპაში ის გაცილებით ძვირი ღირს.

ჟურნალისტური გამოძიება

ერთადერთი გამართლება, რაც ნარკოტიკების ამ სიშორეზე ჩამოტანას ჰქონდა – ნარკომოვაჭრების მიერ კონტროლირებული ფოთის პორტია, ვინაიდან ამ ნარკოტიკის დანიშნულების ადგილიც ევროპა გახლდათ.

საინტერესოა შსს-ს მიერ გავრცელებული ინფორმაცია კოკაინის მარშრუტის შესახებაც. ფოთის პორტს ამ ისტორიამაც, ისევე როგორც უკანონო ნარკოტიკების ტრანზიტთან დაკავშირებულ ჩვენთვის ყველა ცნობილ შემთხვევაში, მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია. რენტგენო-სკანირებით აღჭურვილი ქართული საბაჟო ან უსუსურია ნარკოტიკების აღმოჩენის კუთხით ან ნარკობიზნესში ჩართული პირების სერიოზული კონტროლის ქვეშ იმყოფება. ესპანეთში მცხოვრები კანონიერი ქურდის, შაქრო კალაშოვის მფარველობით, კოკაინი პანამიდან, პერუდან და კოლუმბიიდან საქართველოში ჩამოჰქონდათ. ნარკოტიკი საქართველოში სწორედ ფოთის საშუალებით შემოდიოდა. მას იმერეთში აფასობდნენ, შემდეგ კი თურქეთში გადაჰქონდათ.

„საქართველოს მთავრობას ტრანზიტით გამავალი ნარკოტიკების თაობაზე სანდო სტატისტიკური მონაცემები არ გააჩნია. საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო მიუთითებს, რომ 2004-2006 წლებში და 2007 წლის პირველი ცხრა თვის განმავლობაში ნარკოტიკების მნიშვნელოვანი რაოდენობა არ ამოულიათ. ეს, შესაძლოა, ნიშნავდეს, რომ საქართველო სატრანზიტო ქვეყანა არ არის ან პოლიციის არაადეკვატურ მუშაობასა და შესაძლო კორუფციაზე მიუთითებს,“ – აღნიშნულია ამერიკის შეერთებული შტატების სახელმწიფო დეპარტამენტის ნარკოტიკებთან ბრძოლის ბიუროს მოხსენებაში.

„ბასაკაქთიჯალი ჯერი კილვი ბპერია“

გია გაჩეჩილაძეს, მწვანეთა პარტიის თავმჯდომარეს მილიონობით დოლარის ღირებულების ჰეროინის უპრობლემოდ გადაადგილება ხელისუფლების მფარველობის გარეშე შეუძლებლად მიაჩნია: „ჩვენ ვამბობთ, რომ

საქართველოს ტერიტორიიდან ევროპაში 7 ტონა ჰეროინი გადის, 2,4 ტონა კი ადგილზე ტრიალებს. გამოდის, რომ ქვეყანაში 9-10 ტონა სუფთა ჰეროინი მოძრაობს, და როდესაც მხოლოდ 8 კილო აქვთ ამოღებული, ეს რაზე მეტყველებს?!“

ძალოვანი სტრუქტურების ნარკობიზნესთან კავშირის თაობაზე ინფორმაცია ქართულ მედიაშიც გაჩნდა. 2005 წელს გავრცელდა ინფორმაცია, რომ სოდის ყოფილი თანამშრომლები თემურ რევაზიშვილი და გიორგი ხუხია დეპარტამენტის უფროსობას – ირაკლი კოდუასა და მის მოადგილე კახა მისირელს ნარკორეალიზატორებთან კავშირსა და მკვლელობის მცდელობაში ადანაშაულებენ. თემურ რევაზიშვილის ინფორმაციით, ამ ინციდენტამ-

დე ცოტა ხნით ადრე დეპარტამენტის თავმჯდომარემ, ირაკლი კოდუამ მას ნარკოტიკების ერთ-ერთი გამსალეზლის წინააღმდეგ საგამოძიებო მოქმედებების შეწყვეტა, ნარკოტიკების რეალიზატორებთან თანამშრომლობა და რეალიზაციიდან შემოსული თანხების განაწილება შესთავაზა. რევაზიშვილმა ამაზე უარი განაცხადა და სამსახურიდან წამოსვლის თაობაზე პატიაკი დაწერა, თუმცა ერთი კვირის შემდეგ, თანამშრომლების თხოვნით, სამსახურში დაბრუნდა. ამის შემდეგ, რევაზიშვილის თქმით, 21 მაისს იგი მოტყუებით წყნეთისკენ წაიყვანა მისმა თანამშრომელმა და მეგობარმა, კახა მირუაშვილმა, ცოტა ხანში კოდუა და მისირელიც მივიდნენ. რევაზიშვილის თქმით, მას ოპერატიული დეპარტამენ-

■ ყოველწლიურად ევროპაში, საქართველოს გავლით, 7 ტონა ჰეროინი შედის, ხოლო მთლიანად სამხრეთი კავკასიის ქვეყნებიდან – 11 ტონა. გაერო-ს მოხსენებაში ჰეროინის მოძრაობის მარშრუტები დეტალურადაა განხილული. ავღანური წარმოშობის ნარკოტიკი საქართველოში ძირითადად ორი გზით ხვდება.

ტის შვიდი თანამშრომელი სასტიკად სცემდა, შემდეგ კი მოკვლა დაუპირეს. რევაზიშვილი აცხადებს, რომ თავს გაქცევით უშველა.

მომხდართან დაკავშირებით თავისუფლების ინსტიტუტმა მაშინ პრესკონფერენცია მოაწყო და პროკურატურისგან საქმის გამოძიება მოითხოვა.

პროკურატურას ჩვენც მივმართეთ და დავინტერესდით, დაიწყო თუ არა წინასწარი გამოძიება გიორგი ხუზასა და თემურ რევაზიშვილის საჩივართან დაკავშირებით. აგრეთვე, რა გადაწყვეტილება მიიღო საქართველოს გენერალურმა პროკურატურამ. პასუხი არც ერთ კითხვაზე არ მივიღეთ.

ნარკომომხმარებლები მიანიშნებენ, რომ სახელმწიფო მათ უფრო დიდ პრობლემებს უქმნის, ვიდრე ნარკო-

მოვაჭრებს, რომლებთანაც, სავარაუდოდ, თანამშრომლობს კიდევ.

ავღანური ჰეროინის ძარბოვი მილიონები

დამოკიდებულების კვლევითი ცენტრის „ალტერნატივა ჯორჯიას“ დირექტორის თქმით, საშუალო ქართველი მომხმარებლის ერთჯერადი დოზა 100-200 მილიგრამი სუფთა ჰეროინია, რომელიც ეგრეთ წოდებულ ჩეკებად იყიდება. ერთი ჩეკის ფასი საშუალოდ 250 ლარია. „ჰეროინის კონცენტრაცია არსად არ არის 100-პროცენტისა. მასში მეტი წილი სხვადასხვა ნივთიერების მინარევებია“, – აღნიშნავს დავით ოთიაშვილი. საქართველოში ერთი აბი სუბოტექსი, რომელიც ევროპაში 5 დოლარად იყიდება, 700 ლარი ღირს. მომხმარებელთა თქმით, გაყიდვისას მას ანაწევრებენ. „სუბოტექსი 250 ლარი ღირს, მაგრამ მეოთხედი. ნახევარს უძახიან, მარა ის ნახევარიც არ არის. ჩამოფხეკილი და ნაჩალიჩებია. მთლიანი აბი 700 ლარი ღირს. მაგრამ ძალიან იშვიათად თუ იყიდი გაუტეხავ აბს“, – ამბობს ერთ-ერთი რესპონდენტი.

არაოფიციალური მონაცემებით, ერთი გრამი ჰეროინის ფასი საქართველოში 500 ლარია. გაერო-ს დოკუმენტის მიხედვით კი, 2007 წელს ერთი გრამი ჰეროინი 350 დოლარი ღირდა. ჩვენი ქვეყნის ნარკობიზნესის შესაფასებლად ეს ფასი 2 ტონა ჰეროინზე გავამრავლეთ. ირკვევა, რომ ქართულ ნარკობიზნესში, სულ ცოტა, 700 მილიონი დოლარი შავი ფული ტრიალებს.

ნარკომანია – ბიუჯეტის შიშისპირა წყარო

2010 წლის 1 იანვრისთვის შინაგან საქმეთა სამინისტროში, ექსპერტიზის ეროვნულ ბიუროში და ნარკოლოგიის სამედიცინო კვლევით ინსტიტუტში ერთიანად აღრიცხულია 70 000-მდე პირი, რომელიც ნარკოტიკს მოიხმარს.

ექსპერტები ამბობენ, რომ ნარკომანთა მიმართ საქართველოს ხელი-სუფლების არასწორი მიდგომა ვითარებას აუარესებს. „ყველა პირი,

ნარკოტიკული საშუალებების მომხმარებელი და ნარკოტიკული საშუალებების გამსაღებლები ფაქტობრივად ექვემდებარებიან ერთსა და იმავე პასუხისმგებლობას“, – აღნიშნავს იურისტი ალექს შოშიკლაშვილი. „მაგალითად, პიროვნებას უპოვებს ნახევარი გრამი ჰეროინი – ერთი არის მომხმარებელი, მეორე არის „ბარიგა“, ორივეს თანაბრად დასჯიან. დღეს კანონი ამით ორივეს გაუშვებს 10 წლით ციხეში. ანუ გადამყიდველი უნდა გავუშვათ 10 წლით ციხეში, თუ ვუპოვებთ ნახევარი გრამი, მაგრამ თუ მომხმარებელს ვუპოვებთ ნახევარი გრამი, რაც მისი ორი დღის დოზა შეიძლება იყოს და ვერ ვუდასტურებთ რომ გადამყიდველია, 10 წლით არ უნდა გავუშვათ ციხეში“, – ამბობს დავით ოთიაშვილი.

საქართველო გაერო-ს 1961 წლის კონვენციის ხელმომწერია. დოკუმენტი ნარკოპრობლემის მოსაგვარებლად მხარეებს ნარკომანების მკურნალობის რეკომენდაციას აძლევს. ექსპერტების თქმით, საქართველოში, მკურნალობის ნაცვლად, ნარკომომხმარებლების წინააღმდეგ რეპრესიები ხორციელდება.

„ციხეში შემოგვიყვანეს ნარკომანი ახალგაზრდა ბიჭი. დამოუკიდებლად ვერ მოძრაობდა. ბიჭები ვუვლიდით. იმას რა უნდა ციხეში? იმას რომ რამე ეშველოს, სასწრაფოდ უნდა უმკურნალო“, – გვითხრა ჩვენმა ნარკომანმა რესპონდენტმა.

სისხლის სამართლის კოდექსის 274-ე მუხლი ნარკოდამოკიდებული ადამიანის იძულებით მკურნალობას გულისხმობს, თუმცა 2006 წლიდან დღემდე ეს მუხლი არავისთვის შეუფარდებიათ.

ნარკოტიკის მოხმარების ფაქტზე პირველად დაკავების შემთხვევაში, ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსით, ჯარიმა 500 ლარს შეადგენს. თუ პირს განმეორებით დაუდასტურდება ერთი წლის განმავლობაში ნარკოტიკის მოხმარება ან შეძენა, შენახვა, მაშინ მის წინააღმდეგ ამოქმედდება სისხლის სამართლის კოდექსის 273-ე მუხლი. ამ მუხლით ჯარიმა შეიძლება იყოს 1000 ლარი

ან უფრო მეტი. სისხლის სამართლის კოდექსის 273-ე მუხლით გადახდილი ჯარიმების რაოდენობამ ბოლო სამ წელიწადში 21 169 825 ლარი შეადგინა. ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 45-ე მუხლით გადახდილი ჯარიმების რაოდენობამ კი – 2 766 120 ლარი.

მნიშვნელოვანია ის ფაქტორი, რომ სახელმწიფოს მიერ ამოღებული მილიონებიდან ნარკომანიით დაავადებულ პირების მკურნალობაზე გასულ წელს 2 მილიონ 200 ათას ლარამდე დაიხარჯა. ექსპერტ ნინო გვენეტაძის აზრით, ეს არასწორი პოლიტიკაა და ის მხოლოდ ჯარიმების საშუალებით ფულის ამოღებაზეა ორიენტირებული. „ჩვენ ამ ხალხს უზარმაზარ ჯარიმებს ვართმევთ. ეს ჯარიმები მიემართება სახელმწიფო ბიუჯეტში და ერთ წრეზე ვბრუნავთ. მერე ამ ადამიანებს ისევე გამოვუშვებთ, მერე ისევე დავაკავებთ, მერე ისევე ჯარიმას გადავახდევინებთ. სახელმწიფომ ამ ჯარიმებს დაუმატოს სხვა თანხები და ამ ადამიანებს უმკურნალოს. თუ სახელმწიფო ხელს დაიბანს და ამ ადამიანებს მხოლოდ რეპრესიით დაემუქრება, ფაქტია, რომ შედეგი არ გვექნება“, – აღნიშნავს ნინო გვენეტაძე.

მკურნალობა – დსჯის ნაცვლად

საქართველოში მეტადონის პროგრამა 2007 წლიდან მოქმედებს. ამჟამად სახელმწიფო პროგრამაში 877 პაციენტი მონაწილეობს. პროგრამაში ჩართვისას პიროვნება 450 ლარს იხდის, შემდეგ კი ყოველთვიური გადასახადი 150 ლარს შეადგენს.

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის დირექტორის მოადგილე აკაკი გამყრელიძე აღნიშნავს, რომ ჯარიმებიდან ამოღებული მილიონები რეაბილიტაციის ცენტრის ასაშენე-

ბლად უნდა გამოიყენონ, მაგრამ ამის პოლიტიკური ნება არ არსებობს. „ცხადია, ეს ემსახურება ერთ დიად მიზანს, რაც არის არსებული ნარკოსიტუაციის შენარჩუნება, რომელიც, კიდევ ერთხელ ვიმეორებ, ორიენტირებულია ნარკომანიით დაავადებული პირების, ნარკოტიკული საშუალებების მომხმარებელთა დისკრიმინაციაზე. დღევანდელი პოლიტიკური თანამდებობის პირების ინტერესებში არ შედის, რომ ეს ადამიანები განთავისუფლდნენ“, – აღნიშნავს იურისტი ალექს შოშიკლაშვილი.

არსებული ნარკოპოლიტიკის შესაცვლელად 2008 წელს არასამთავრობო ორგანიზაციების კოალიციამ – „ზიანის შემცირების საქართველოს ქსელმა“, პარლამენტში კანონპროექტი შეიტანა. მას 58 ათასი ადამიანი აწერს ხელს. კანონპროექტი ორი წლის შემდეგაც არ განუხილავთ. დამოკიდებულების კვლევითი ცენტრის ხელმძღვანელი, დავით ოთიაშვილი აღნიშნავს, – „არ ვიცი რატომ იწუნებენ ჩვენს კანონპროექტს. ვფიქრობ, რომ არიან ადამიანები, ვისაც კანონმდებლობაში არ უნდა რაიმეს შეცვლა და პარლამენტში ამ ადამიანების გავლენა საკმაოდ ძლიერია“.

დოზის გადაჭარბებითა და ნარკოტიკების მოხმარებით გარდაცვლილთა ზუსტ სტატისტიკას ჯანდაცვის სამინისტრო არ აწარმოებს. არსებობს მხოლოდ ზოგადი ექსპერტული მონაცემები, რომელთა დათვლაც სხვადასხვა პროექტის ფარგლებში მოხდა. 2007 წელს ზედოზირებით მხოლოდ თბილისში – 39, 2008 წელს კი 26 ადამიანი გარდაიცვალა. 2003 წელს, ნარკოტიკების მოხმარების გამო, 120 ადამიანი დაიღუპა. ეს მონაცემები არასრულია და საქართველოში ნარკოტიკების მიზეზით სიკვდილიანობას ბოლომდე არ ასახავს.

ჟურნალისტური გამოძიება მომზადებულია სტუდია „მონიტორის“ პროექტის ფარგლებში. ჟურნალისტური გამოძიება განხორციელდა ევროკავშირის ფინანსური მხარდაჭერით.

თვალსაზრისი

პოპულარული საფხოსები ქართული მემარცხენაობისთვის

განვითარებადი ქვეყნების მემარცხენეები მიდრეკილნი არიან, პრობლემების მიზეზები საზოგადოების გარეთ ეძებონ და იშვიათად ცდილობენ მათ საკუთარ საზოგადოებაში აღმოჩენას.

გიორგი ცხადაია

შალვა ნათელაშვილი

საქართველოში მემარცხენეობა ბოლო 20 წლის განმავლობაში დისკრედიტირებული თემა იყო. ის ასოცირდებოდა საბჭოეთთან და კომუნისტებთან. ერთადერთი სტაბილური და მეტ-ნაკლებად პოპულარული მემარცხენე პარტია, ტრადიციულად, ლეიბორისტულია. ბოლო ხანებში სოციალისტური იდეები ახალგაზრდებისთვისაც გახდა მიმზიდველი და რამდენიმე მემარცხენე პოლიტიკური თუ საზოგადოებრივი ჯგუფი გამოჩნდა, მაგალითად – „ახალგაზრდა სოციალისტები“ და „სოციალ-დემოკრატები საქართველოს განვითარებისთვის“. მემარცხენე ჯგუფების დასახელებაში ჯერ-ჯერობით სიტყვა „სოციალისტი“ ფიგურირებს, რაც, შეიძლება ითქვას, რომ მათ პროევროპულ (და არა ამერიკულ) ორიენტაციაზე მეტყველებს – ევროპა-

ში მემარცხენე პარტიებს ყველაზე ხშირად ამ სახელით მოიხსენიებენ. მათ ფინანსური ურთიერთობებიც ძირითადად მხოლოდ ევროპასთან აქვთ. განვითარებადი ქვეყნებში მემარცხენეები ყველაზე ხშირად გარეშე მტრების დემონიზაციით არიან დაკავებულები. მსგავსი რიტორიკაა საქართველოშიც, განსაკუთრებით, ლეიბორისტული პარტიის გამოსვლებში ამერიკის ადმინისტრაციის წინააღმდეგ. პრობლემა ის კი არ არის, რომ განვითარებულ, მდიდარ, ძლიერ და მეტი პასუხისმგებლობის მქონე დასავლეთს აკრიტიკებენ, არამედ ის, რომ საზოგადოების წინაშე მდგარ პრობლემებს ხელოვნურად ამარტივებენ. ჩვენს ქვეყანაში არსებული პრობლემები არც ამერიკის ბრალია და არც ევროპის. ეს უმეტესწილად თავად ჩვენი

– შიდასაზოგადოებრივი პრობლემა (საქართველოს ხელისუფლება, ამის საპირისპიროდ, ცდილობს ქვეყნის წინაშე მდგარი ყველა პრობლემა რუსეთს გადააბრალოს). ამიტომ, „მასონების“, იმპერიალისტების და „სოროსისტების“ წინააღმდეგ ბრძოლა ცოტა კომიკურია იმ ფონზე, როცა მთავარი პრობლემა იმ საზოგადოებრივ ჯგუფებშია, რომლებიც ერთმანეთთან თამაშის წესებზე ვერ შეთანხმებულან; მაგალითად იმაზე, რომ ბიზნესმენებმა გადასახადები არ უნდა დამალონ, ბიუჯეტი ხალხის სასიკეთოდ უნდა დაიხარჯოს, ქუჩაში ნაგავი არ უნდა დაგვაროთ, საზოგადოების სხვადასხვა ჯგუფს პატივი უნდა ვცეთ, მათი შეხედულების მიუხედავად, საზოგადოებრივი სიკეთეები არ უნდა დავაზიანოთ და ა.შ. ის საზოგადოება, რომელიც ასეთ რამეებზე ვერ თანხმდება და მთელ თავის ძალისხმევას „იმპერიალისტების“ და მასონების კრიტიკისკენ მიმართავს, არარაციონალური, არაპრაგმატული და ინფანტილურია.

ერთი სიტყვით, განვითარებადი ქვეყნების მემარცხენეები მიდრეკილნი არიან, პრობლემების გამომწვევი მიზეზები საზოგადოების გარეთ ეძებონ და იშვიათად ცდილობენ, ეს მიზეზი საკუთარ თავში აღმოაჩინონ. ევროპული სოციალიზმი სწორედ ამ ნიშნით განსხვავდება ბელორუსული და კუბური სოციალიზმისგან. ხსენებული ქვეყნები სიტყვის თავისუფლებას ზღუდავენ სწორედ იმ მოტივით, რომ, ამის სანაცვლოდ, ადამიანებს გადარჩენისთვის აუცილებელ, მინიმალურ რესურსებს თითქმის უფასოდ სთავაზობენ.

თუ საქართველოში მომავალში მე-

მარცხენე პლატფორმის განვითარებაა მოსალოდნელი, ახლავე უნდა დაისვას კითხვა – როგორი მემარცხენეები და სოციალისტები გვინდა? ერთ-ერთმა ახალგაზრდა სოციალისტმა ჟურნალ „ცხელი შოკოლადის“ მიერ მოწყობილ დისკუსიაზე განაცხადა, რომ არსებობს პრიორიტეტების გარკვეული სკალა, სადაც ღარიბების პრობლემები უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე, ვთქვათ – უმცირესობების. შესაბამისად, მსგავსი ლოგიკით, უცხოელი დონორები, რომლებიც უმცირესობების დაცვას სხვადასხვა ფინანსური და პოლიტიკური საშუალებით ღობიერებენ, ტყუილად ირჯებიან – მათ, სინამდვილეში, რეალური პრობლემებიდან ყურადღება მოჩვენებით პრობლემებზე გადააქვთ!

უცხოური დონორების საქმიანობა რამდენად უწყობს ხელს საქართველოში სოციალურ ჯგუფებს შორის კონსენ-

სნორი მიმართულებით“ საზოგადოების წარმართვა. სამწუხაროდ, ასეთ თემებზე მსჯელობა გვაბრუნებს მეოცე საუკუნის დასაწყისში, როდესაც ბოლშევიკები და მენშევიკები ერთმანეთს სწორედ მსგავსი საკითხებზე ეკამათებოდნენ. როგორც ჩანს, საკუთარ ისტორიას საკმარისად კარგად არ ვიცნობთ, რადგან თემები, რომლებზეც ახლა ვმსჯელობთ, საუკუნის დასაწყისში უკვე ირჩეოდა და შესაბამისი დასკვნებიც გამოჰქონდათ (სამწუხაროდ, მოვლენები ყველაზე უარესი სცენარით: ბოლშევიკური პარტიის დიქტატურით დასრულდა).

ამ პრობლემას ეკონომიკური კუთხიდანაც შევხედოთ: რატომ არ გვინდა ბელორუსის ან კუბის მოდელი? სულ ახლახან წავიკითხე ბრიტანელი ჟურნალისტის, ჯოჰან ჰარის კრიტიკა რადიკალი მემარცხენე მოაზროვნის, ნოამ ჩომსკის მისამართით. ჰარის აზრით,

ფოები აქვთ, სადაც მოქალაქეების მიერ საკუთარ თავსა და საზოგადოებაზე პასუხისმგებლობა მინიმუმადეა დაყვანილი – ისინი ელოდებიან, თუ როდის მოამარაგებს სახელმწიფო მინიმალური რესურსებით, რითაც თავს გადაირჩენენ. მთავარი პრობლემა ის არის, რომ ეს სოციალური ინიციატივები ზემოდან მოდის და არა ქვემოდან, და მოდის უმთავრესად დიქტატორი მმართველებისგან, რომლებიც საკუთარი ძალაუფლების შენარჩუნებას ამ გზით ცდილობენ. ამ დროს საზოგადოება მოუწინააღმდეგელი და სუსტია, რადგან თავად კი არ ნყვეტს სოციალური სიდუხჭირის პრობლემას, არამედ ბელადი და პარტიული ბოსები ზემოდან აძალდებენ გააკეთონ ის, რაც, შესაძლოა, გათავისებულები არც აქვს.

სიტყვის თავისუფლება, უმცირესობების უფლებების დაცვა და ადამიანის სხვა ფუნდამენტური უფლებების არ-

■ განვითარებად ქვეყნებში მემარცხენეები ყველაზე ხშირად გარეშე მტრების დემონიზაციით არიან დაკავებული. მსგავსი რიტორიკაა საქართველოშიც, განსაკუთრებით, ლეიბორისტული პარტიის გამოსვლებში ამერიკის ადმინისტრაციის წინააღმდეგ.

სუსისკენ ორიენტირებულ სამოქალაქო კულტურას და ნდობის გაღრმავებას, ეს ცალკე საკითხია (და ჩემთვის ძალზე სადავო), მაგრამ მემარცხენეების მიერ მსგავსი „ლიბერალური“ თემებისადმი ავადებული დამოკიდებულება დიდი შეცდომაა. ევროპულ სოციალისტებს არჩევანი რომ მხოლოდ სოციალურ თემებზე გაეკეთებინათ და სხვა საკითხები უსამართლოდ მიევიწყებინათ, დღეს ევროკავშირში ბელორუსიც იქნებოდა. ევროპაში ძალიან კარგად ესმით, რომ ჯანსაღი საზოგადოება გულისხმობს სხვადასხვა სოციალურ ჯგუფს შორის ჰუმანიზმსა და საერთო კეთილდღეობაზე დაფუძნებულ ურთიერთობას და არა ერთი ჯგუფის ინტერესების (რაც უნდა კეთილშობილური იყოს ეს ინტერესები) დიქტატურას ყველა სხვა ჯგუფის ინტერესებზე. ამ უკანასკნელი ტიპის მმართველობას ხშირად მოჰყვება ქარიზმული ბელადის გამოჩენა, „ავანგარდული პარტიის“ დაარსება და

რადიკალი მემარცხენეების ერთ-ერთი მთავარი პრობლემა იმის ვერაღიარებაა, რომ კაპიტალიზმი სიმდიდრეს ქმნის: მაგალითად, რით აიხსნება ის ფაქტი, რომ სამხრეთი კორეა უფრო განვითარებულია, ვიდრე სოციალისტური ჩრდილოეთი კორეა? ამისი აღიარება რადიკალ მემარცხენეებს საკუთარი იდეების დასადასტურებლად მიაჩნიათ. არადა, სინამდვილეში, თანამედროვე ევროპული სოციალური დემოკრატია სწორედ ამ გზით უზრუნველყოფს საკუთარი ეკონომიკების მდგრადობას და ძლიერ სოციალურად ორიენტირებულ სახელმწიფოს – ქმნის სოციალურ დამცავ ბადეს, რითაც ცდილობს, სიმდიდრე ეფექტურად განაწილოს. ამ მეთოდით არც ინოვაცია, კონკურენცია და ტექნიკური პროგრესი ზარალდება, და არც – ღარიბი მოქალაქეების ინტერესები. ამის საპირისპიროდ, ქვეყნებს, რომლებიც სწორხაზოვან სოციალისტურ პოლიტიკას ადგანან, ჩამორჩენილი და მოუქნელი სახელმწი-

სებობა ისეთ ქვეყნებში, როგორც ბელორუსია, სწორედ იმიტომ არის საჭირო, რომ მოქალაქეებმა თავიანთი ინტერესები გამოხატონ. ადამიანის უფლებების დაცვის საბოლოო მიზანი სწორედ გრძელვადიანი ეკონომიკური და სოციალური კეთილდღეობის მიღწევაა. სხვა შემთხვევაში, სოციალური სახელმწიფო მხოლოდ ბუტაფორია იქნება, რომელიც ბელადის, „მამა პატრონის“ ნასვლის შემდეგ ადვილად ჩამოიშლება; ასეთ სახელმწიფოში გრძელვადიანი განვითარება და ეკონომიკური პროგრესი ყოველთვის შეენიშნება იაფფასიან სოციალისტურ რიტორიკას.

ზემოთ მოხაზული საფრთხეების გათვალისწინება, ჩემი აზრით, სასიცოცხლოდ აუცილებელი იქნება ნებისმიერი მემარცხენე პარტიისთვის, რომელიც საქართველოში მოღვაწეობას გადწყვეტს. ჯერჯერობით არსებული პარტიების რიტორიკაში, სამწუხაროდ, ამგვარ აქცენტებს ვერ ვხედავ. ■

თვალსაზრისი

ჩვეულება, ხონსიჩვეულება და საბადასახადო ხოდახი

აქამდე ვიცოდით, რომ დღეს მოქმედი საგადასახადო კოდექსი იყო – ლიბერალური, რეგულაციური და მსოფლიოში საუკეთესო. ახლა ხელისუფლებამ მისი ისევ რეგულაციურად შეცვლის გადაწყვეტილება მიიღო – ფინანსთა მინისტრის განცხადებით, კოდექსი 98%-ით იცვლება. თუ ლოგიკას გავყვებით, გამოვა, რომ საქმე „კონტრრეგულაციასთან“ გვაქვს...

სინამდვილეში კი, თუ ქართული ფილმიდან ცნობილი გამონათქვამის პერიფრაზს მივმართავთ, „არც ერთი იყო ლიბერალური და არც მეორე – კონტრრეგულაციური. ორივე უგვანი კოდექსი იყო“. რატომ ვფიქრობ ასე? შევეცდები, დავასაბუთო

(სიტყვების ეკონომიის მიზნით, დღეს მოქმედ საგადასახადო კოდექსს „კოდექსად“ მოვიხსენიებ, შემოთავაზებული ცვლილებების პროექტს – „პროექტად“).

ირაკლი შავიშვილი, აუდიტორი

ილუსტრაცია თათო ნაზარეთელი / ნინო საბულონი

1. კონცეფცია

არ ვარგა როგორც კოდექსის, ისე პროექტის კონცეფცია – ისინი ანტი-ლიბერალურია ერთი მარტივი მიზეზის გამო – ორივეში დევს აზრი, რომ ქვეყანაში მთავარია ბიუჯეტი, ხოლო გადასახადის გადამხდელი (ადამიანი) – მაქსიმუმ, მეორეხარისხოვანი. ამის დასაბუთება ყველა იმ მუხლის გაანალიზებით რომ ვცადო, რომელიც კოდექსსა და პროექტშია, ყურნალის ერთი ნომერი არ მეყოფა. ამიტომ მხოლოდ რამდენიმეზე ვაგამახვილებ ყურადღებას: გადასახადის ცნება კოდექსშიც და პროექტშიც ერთნაირად არის განმარტებული – მათი მიხედვით, გადასახადი არის „უპირობო“ და „უსასყიდლო“ შენატანი ბიუჯეტში. საგადასახადო კოდექსი არის გადასახადის წარმოშობისა და გადახდის პირობების კრებული. მაშ, როგორღაა გადასახადი უპირობო?

ბუნებაში არ არსებობს ლეგიტიმური მოთხოვნა სანაცვლო ვალდებულების გარეშე. ნებისმიერ ასეთ მოთხოვნას ყველა დროში და ყველა ქვეყანაში ყაჩაღობას უწოდებენ. გადასახადის „უსასყიდლობის“ გამოცხადებით ხელისუფლება უარს ამბობს რაიმე ვალდებულების აღებაზე გადასახადის გადამხდელის წინაშე.

კოდექსშიც და პროექტშიც არის მუხლი სახელწოდებით „სხვა ჯარიმები“, რომელიც ამბობს, რომ თუ გადამხდელის მიერ ირღვევა რომელიმე ვალდებულება, რომლისთვისაც დადგენილია პასუხისმგებლობა, მაგრამ ჯარიმის ოდენობა არ არის განსაზღვრული, ეს ჯარიმდება 100 ლარით. რას გვეუბნება ამგვარი ჩანანერით ხელისუფლება? – „იცი რა, მე ახლა მეზარება ყველა დარღვევის ჩამოჭიკჭიკება, მაგრამ იცოდე, სადაც დაგიჭერ, მიგაჯარიმებ“.

გადასახადის გადამხდელის მიერ გადასახადის გადახდა უამრავი ლონისძიებით არის უზრუნველყოფილი – საურავით, ჯარიმებით, ყადაღით, სალაროდან ნალდი ფულის ამოღებით, ქონების გაყიდვითა თუ წართმევით და ა.შ. სამაგიეროდ, თუ გადასახადი ზედმეტად გაქვს გადახდილი და ბიუჯეტიდან მის დაბრუნებას მოითხოვ, კოდექს-

პროექტი გეუბნება, რომ მოთხოვნიდან 3 თვეში დაგიბრუნებენ. ოღონდ, თუ არ დაგიბრუნეს, რა ხდება, რით აგებს შენ წინაშე პასუხს ხელისუფლება, ამაზე აღარაფერია ნათქვამი, რაც იმას ნიშნავს, რომ პასუხს არაფრით აგებს.

ამგვარი მაგალითების განხილვა დაუსრულებლად შეიძლება.

2. მიკრო და მცირე ბიზნისი

„რეგოლაციურადაა“ შეფასებული მიკრო და მცირე ბიზნისის ცნებების შემოღება. ორივე სტატუსი მხოლოდ ფიზიკურ პირებს ეხებათ და არ ვრცელდება იურიდიულ პირებზე.

მიკრო ბიზნისისთვის დადგენილია ბრუნვის 30 000-ლარიანი ზღვარი და ნათქვამია, რომ თუ პირს ამ ოდენობაზე ნაკლები აქვს ბრუნვა, იგი არც ერთი გადასახადით არ დაიბეგრება. ამას დიდ მიღწევად გვასალებენ, სინამდვილეში კი ეს ამ კატეგორიის გადამხდელთა მდგომარეობის გაუარესებაა:

არ არის დადგენილი, საქმიანობის რომელ დარგებზე გავრცელდება მიკრო ბიზნისის სტატუსი. ეს უნდა განსაზღვროს მთავრობამ თავისი შეხედულებით. მასვე შეუძლია, საქმიანობის რომელიღაც სახეობებში აკრძალოს ამ სტატუსის მინიჭება. გამოდის, რომ ჯერ არც კი ვიცით, რას გვთავაზობენ.

დღეს მოქმედი საგადასახადო კოდექსით დადგენილია საქმიანობათა სახეობები (მენალე, მესაათე, შინამოსამსახურე და ა.შ.), რომელთა მიმდევარი ფიზიკური პირები დაბეგვისგან თავისუფლებიან, თუნდაც 100 000 ლარის შემოსავალი მიიღონ. ახლა კი მათ ეუბნებიან, – ხომ კარგია, რომ მხოლოდ 30 000 ლარის შემოსავალზე გათავისუფლებით დაბეგვისგან.

მიკრო ბიზნისის სტატუსის მქონე პირებს არ აქვთ საკონტროლო-სალარო აპარატის ქონის ვალდებულება. აღრიცხვის წესებიც გაურკვეველია – ფინანსთა მინისტრმა უნდა დაუდგინოს. იქვე წერია, რომ „საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, მიკრო ბიზნისის სტატუსის მქონე პირის შემოსავლები განსაზღვროს არაპირდაპირი მეთოდებით ფინანსთა მინისტრის მიერ განსა-

ზღვრული წესით“. მოკლედ, მენარმისთვის თამამის წესები განუსაზღვრელია, ხოლო საგადასახადო ორგანოები თავისი შეხედულებისამებრ განსაზღვრავენ მის შემოსავლებს. რა გამოვა? – ის, რომ ლოიალურ გადამხდელებს „ექნებათ“ 30 000 ლარზე ნაკლები შემოსავალი, არალოიალურებს კი – მეტი.

სხვა გადასახადის გადამხდელებს ეკრძალებათ მიკრო ბიზნისის სტატუსის მქონე პირებისგან შესყიდული საქონლისა თუ მომსახურების ღირებულების ხარჯად გამოქვითვა, თუნდაც დანახარჯი დოკუმენტურად იყოს დადასტურებული. რატომ უნდა მოუნდეს ასეთ გადამხდელს მიკრო-მენარმისგან რაიმეს ყიდვა?

მსგავსი მდგომარეობაა მცირე ბიზნისის სტატუსთან დაკავშირებითაც. ამ ფარგლებში შემოთავაზებულია 3 და 5-პროცენტის დაბეგვის რეჟიმები, ხოლო შემოსავლის ზედა ზღვარი 200 000 ლარია. ამასთან, 3%-იანი დაბეგვის რეჟიმის გამოყენების უფლება პირს მხოლოდ იმ შემთხვევაში აქვს, თუ ის დაასაბუთებს თავისი ერთობლივი შემოსავლის 60%-ის ტოლ

დანახარჯებს, დაქირავებულისთვის გადახდილ ხელფასზე განეული დანახარჯების გარდა. ხომ კარგად ვზრუნავთ დასაქმებაზე?

ერთგან წერია, რომ მცირე ბიზნისის სტატუსის მქონე პირს უფლება აქვს, არ აწარმოოს შემოსავლებისა და ხარჯების აღრიცხვა (პროექტის 92.1-ე მუხლი), მეორეგან კი წერია, რომ მან უნდა აწარმოოს ხარჯების აღრიცხვის

ჟურნალი, რომლის წარმოების წესს ადგენს ფინანსთა მინისტრი (მუხლი 92.7-ე). გავფრინდეთ თუ არ გავფრინდეთ?

3. ომბუდსმენი

პროექტით შემოთავაზებულია საგადასახადო ომბუდსმენის ინსტიტუტის შემოღება. ეს იდეა ახალი არაა.

ჯერ კიდევ დღეს მოქმედი კოდექსის პროექტში იყო გათვალისწინებული ასეთი ინსტიტუტი, მაგრამ იმის გამო, რომ ის პროექტი ასევე ითვალისწინებდა კერძო არბიტრაჟების მიერ საგადასახადო დავების განხილვის უფლებამოსილებას (რომელიც ამოქმედებიდან 3 თვეში გაუქმდა), ეს ინსტიტუტი ზედმეტად ჩაითვალა და პროექტიდან ამოიღეს. დღეს ამ ინსტიტუტს ისევ გვთავაზობენ, ოღონდ – გაუარესებული სახით. ომბუდსმენის ფუნქცია, წესით, უნდა იყოს მთავრობის (საგადასახადო ორგანოების) მოქმედებების საწინააღმდეგო ღონისძიებების გატარება საგადასახადო დავების უფლებების დასაცავად.

პროექტი კი გვეუბნება, რომ ომბუდსმენის უფლებამოსილებები და საქმიანობის წესი მთავრობისავე დადგენილებით განისაზღვრება. რატომ უნდა მიანიჭოს მთავრობამ ვინმეს თავის საწინააღმდეგოდ მოქმედების უფლებამოსილება?

4. წინასწარი ბალანსები

საგადასახადო კოდექსის პროექტით კიდევ უფრო იზრდება ხელისუფლების „მადა“, წინასწარ მიიღოს გადასახადები. იმავდროულად, გვეუბნებიან, რომ ხელისუფლება გადასახადის გადამხდელებს აძლევს ორთვიან უპროცენტო სესხს იმით, რომ ანგარიშგებას ყოველკვარტალურად გადააქცევს ყოველთვიურის ნაცვლად. ის კი ყველას ავინყდება, რომ კოდექსითაც და პროექტითაც გადასახადის გადამხდელები ვალდებული არიან, მოგებისა და ქონების გადასახადში წინასწარ გადაიხადონ გადასახადები „მიმდინარე გადასახდელების“ სახით; რაც ნიშნავს, რომ ხელისუფლება თავად იღებს უპროცენტო სესხს გადამხდელებისგან, ოღონდ – ერთწლიანს. პროექტით კი ეს მდგომარეობა კიდევ უფრო მძიმდება – შემოდის მიღებული ავანსების დაბეგრადამატებული ღირებულების გადასახადით (დღგ-ით). თითქოს ეს უკეთესი უნდა იყოს მენარმისთვის, რადგან ის გადასახადს ნაწილ-ნაწილ გადაიხდის და არა – ერთბაშად. სინამდვილეში კი ამის კეთება არ არის სწორი, არც – თეორიულად და არც – პრაქტიკულად:

შინაარსობრივად, დღგ არის გადასახადი, რომლითაც იბეგრება შექმნილი დამატებული ღირებულება. ისიც მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როცა მისი გადაცემა ხდება სხვა პირისთვის (მომხმარებლისთვის). მიღებული ავანსის შემთხვევაში კი, ეს დამატებული ღირებულება ჯერ არც შექმნილა და, მით უმეტეს, არც გადაცემულა. ისიც შეიძლება მოხდეს, რომ იგი არც არასდროს შეიქმნას. მაშ, რას ვებგრავეთ? ეს მოქმედება პრაქტიკული თვალსაზრისითაც გაუმართლებელია. სიცხადისთვის მოვიტან ყველაზე გავრცელებულ შემთხვევას – ბინათმშენებლობას. მშენებლობები 2-3 წლის განმავლობაში მიმდინარეობს და ამ ხნის განმავლობაში მშენებელი მყიდველისგან ნაწილ-ნაწილ იღებს ავანსებს, რაც მისთვის საბრუნავი სახსრებია დანახარჯების გასაწევად – მასალების საყიდლად, სამშენებლო ტექნიკის დასაქირავებლად და ა.შ. რა გამოვა, თუკი ამ თანხებიდან 18%-ს ამოვაცლით მშენებელს? – იგი იძულებული გახდება, ეს თანხა სხვაგან მოიძიოს, ანუ – აიღოს კრედიტი და

იხადოს მასზე პროცენტები. ეს ნიშნავს, რომ მისი დანახარჯების ოდენობა იზრდება, რაც ან მოგებას შეუშლირებს მას, ან ბინის ფასს გაზრდის. ცხადია, ესეც უარყოფითი მოვლენაა.

წინასწარი დაბეგრის ფორმაა ე.წ. „გრძელვადიანი კონტრაქტების“ დღგ-ით დაბეგრაც. ეს მეთოდი დღეს მხოლოდ მოგების გადასახადში გამოიყენება. პროექტით კი დღგ-შიც ვრცელდება, რაც, ზემოთ აღწერილი მიზეზების გამო, ასევე უარყოფითად აისახება მენარმეების შემოსავლებზე.

ასევე გაუგებარია საკუთარი წარმოების შენობა-ნაგებობების დაბეგრადღგ-ით, მაშინაც კი, როცა ამ შენობა-ნაგებობის სხვა პირისთვის გადაცემა არ ხდება.

გამოდის, რომ ხელისუფლება წინასწარ ცდილობს თანხების აკრეფას. ოღონდ ის აღარ ჩანს, რა მოხდება 2-3 წლის შემდეგ, როცა ამ თანხების „განაღების“ ვადა დადგება. ორი ვარიანტია – ან 2-3 წლის შემდეგ კვლავაც ახალი „რევილუციური“ კოდექსის მოწმენი გავხდებით, ან დღევანდელი ხელისუფლება 2-3 წლის შემდეგ საკუთარ თავს ვეღარ ხედავს და დღესვე ცდილობს, თანხები „მოიმარაგოს“.

5. საშემოსავლო ბალანსები

უარესდება საშემოსავლო გადასახადით დაბეგრის რეჟიმიც:

დღეს მოქმედი კოდექსით, საშემოსავლო გადასახადისგან თავისუფლდება ისეთი აქტივების გაყიდვით მიღებული ნამეტი, რომლებიც ფიზიკური პირის საკუთრებაშია 2 წელზე მეტი ხნის განმავლობაში და რომლებიც არ გამოიყენება ეკონომიკური საქმიანობისთვის. პროექტით კი ეს ნამეტი იბეგრება ნებისმიერ შემთხვევაში, გარდა უძრავი ქონებისა და არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწისა. უძრავი ქონების შემთხვევაში, თავისუფლდება მხოლოდ 30 000 ლარამდე მიღებული ნამეტი, ხოლო მიწის შემთხვევაში – მხოლოდ 2 ჰექტარამდე მიწის ნაკვეთის გაყიდვით მიღებული შემოსავალი.

კოდექსით ასევე თავისუფლდება 6 თვეზე მეტი ვადით მსუბუქი ავტომო-

ბილის გაყიდვით მიღებული ნამეტი შემოსავალი. პროექტი კი ასეთი გათავისუფლება აღარ არის.

საერთოდ აღარ არის შეღავათი აღნიშნულის გარდა სხვა აქტივების გაყიდვით მიღებულ შემოსავალზე. გამოდის, კაცმა, გაჭირვების გამო, სახლიდან ძველისძველი კარადა რომ გამოიტანოს და გაყიდოს, აქედან გადასახადი უნდა გადაიხადოს.

ამ გაუარესების გარდა, ისიც უნდა გავითვალისწინოთ, რომ დღეს იმ ქონების გაყიდვისას, რომელიც 2 წელზე ნაკლები ხნით იყო პირის საკუთრებაში, გადასახადი 12% იყო. ახლა კი 20% იქნება. კოდექსით გათვალისწინებული იყო 20%-იანი განაკვეთის თანდათან შემცირება 15%-მდე – 2013 წლის 1 იანვრამდე. ამ ვადამაც (მათ შორის,

ხდება საგადასახადო წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, ხოლო მიწაზე გადასახადი გადაიხდება საგადასახადო წლის პირველი აპრილის მდგომარეობით; ანუ იგულისხმება, რომ 2011 წლის პირველ აპრილს რომ წარვადგენ დეკლარაციას, იქ უნდა შევიტანო მიწის შესახებ ის მონაცემი, რომელიც იმ დღისთვის მაქვს, აქედან გამომდინარე, საგადასახადო წელი არის 2011, ოღონდ 2011 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, რა განაკვეთი იქნება ქონების გადასახადზე, 2011 წლის პირველ აპრილს როგორ უნდა დავადგინო? ხოლო თუ ეს 2010 წლის დეკლარაციაა, გამოდის, რომ, მიწის გარდა, ქონებაზე გადასახადი იმის მიხედვით უნდა გადავიხადო, რაც მქონდა გასული წლის 31 დეკემბერს, მაგრამ მიწას რა ვუყო? შარშან

ვევა, რადგან საგადასახადო კოდექსი არ ადგენს რაიმე გამონაკლისს რომელიმე გადასახადის მიხედვით, რომლის ჩათვლაც სხვა გადასახადში აკრძალული იყოს; მეტიც, ერთი უწყების საგადასახადო და საბაჟო ორგანოები შემოსავლების სამსახურის შემადგენელი ნაწილებია. ტექნიკური ხასიათის პრობლემის გადაწყვეტას კი კოდექსების გაერთიანება არ სჭირდება.

ამ გაერთიანებას სხვა დაბრკოლების შექმნაც შეუძლია მენარმეებისთვის – არსებობს მთელი რიგი მენარმეებისა, რომლებსაც საბაჟო კოდექსთან შეხება არ აქვთ. მათ მოუწევთ მნიშვნელოვნად დამძიმებული, სქელტანიანი კანონის შესწავლა იმისთვის, რომ ტერმინების განმარტება ან სხვა რაიმე ნიუანსი არ გამოჩნდეს.

■ ნებისმიერი ხელისუფლებისთვის აჯობებს, სანამ დაბეგვრის საკითხების გადაწყვეტას შეუდგება, წაიკითხოს თუნდაც „ჩიპოლინოს თავგადასავალი“ და გაითვალისწინოს პრინცი ლიმონოს ბედი, რომელმაც გადასახადების დაწესება სცადა ჟუჟუნა-თავსხმა-კოკისპირულ წვიმაზე.

დივიდენდზე და სესხის პროცენტზე გადასახადის განულების ვადამაც) ერთი წლით გადაინია.

გაუარესებად უნდა ჩაითვალოს, აგრეთვე იჯარისა და როიალტის დაბეგვრის შემოტანა გადახდის წყაროსთან. გამოდის, თუ პირი, ვთქვათ, საოფისედ ფართს ქირაობს, მან უნდა დაუკავოს გადასახადი გამქირავებელს. საინტერესოა, რა უნდა აკეთოს გამქირავებელმა?

6. ორაზროვნება

ხელისუფლება გვეუბნება, რომ პროექტით დაძლეული იქნება ორაზროვნება და ბუნდოვანება. ეს რომ ასე არ არის, ამის დასაბამებლად მინდა ვკითხო ფინანსთა სამინისტროს – ამ პროექტის მიხედვით, თუ ამ სახით იქცა ეს პროექტი კანონად, 2011 წლის პირველ აპრილს რომ ქონების გადასახადის დეკლარაცია უნდა წარვადგინო, რომელი წლის დეკლარაცია იქნება იგი? პროექტში წერია, რომ დასაბეგრ ქონებაზე (მიწის გარდა) გადასახადი გადაი-

პირველ აპრილს რომ მქონდა, იმის მიხედვით უნდა გადავიხადო? ახლა რომ აღარ მაქვს, იმ მიწაზე უნდა გადავიხადო ქონების გადასახადი? ან 2010 წლის დეკლარაციაში როგორ უნდა შევიტანო ის მიწა, რომელიც 2011 წლის, ვთქვათ, 15 თებერვალს ვიყიდე? გაუგებარია ხომ, რაც დავწერე? ჩემთვისაც გაუგებარია. იმედი მაქვს, ფინანსთა სამინისტროსთვის არ არის გაუგებარი. რამდენ-აზროვნებაა ეს?

7. კოლექსიების გაერთიანება

მთავრობა ამბობს, რომ მოხდება საგადასახადო და საბაჟო კოდექსების გაერთიანება, რომლის შედეგადაც გადასახადის გადამხდელს შეეძლება ჩვეულებრივი საქმიანობიდან წარმოშობილი გადასახადების ზედმეტად გადახდილი თანხები გამოიყენოს საბაჟოზე გადასახადების გადახდისას და რომ დღეს ეს შეუძლებელია.

ის, რომ „დღეს ეს შეუძლებელია“, მოქმედი კოდექსის პირდაპირი დარღ-

ბოლოობა

დღეს მოქმედი კოდექსისა თუ შემოთავაზებული პროექტის შეუსაბამობაზე დაუსრულებლად შეიძლება საუბარი. არაფერი მითქვამს საურავების დარიცხვის წესის შეცვლასა თუ მთავრობის მიერ გადასახადის განაკვეთის დაწესების უფლებამოსილებაზე, ტერმინოლოგიურ თუ ენობრივ უხარისხობაზე, ჯარიმების არაადეკვატურობასა თუ საგადასახადო სამართალდარღვევების კრიმინალიზაციაზე, კიდევ ბევრ, ერთი შეხედვით, წვრილმან საკითხებზე, რომლებიც კონკრეტულ სერიოზულ პრობლემებთანაა დაკავშირებული.

მნიშვნელოვანი სხვა რამ გახლავთ – ნებისმიერი ხელისუფლებისთვის აჯობებს, სანამ დაბეგვრის საკითხების გადაწყვეტას შეუდგება, წაიკითხოს თუნდაც „ჩიპოლინოს თავგადასავალი“ და გაითვალისწინოს პრინცი ლიმონოს ბედი, რომელმაც გადასახადების დაწესება სცადა ჟუჟუნა-თავსხმა-კოკისპირულ წვიმაზე. ■

სოვიატოლოგია

ნახსენი, ხოზენის ახი იქსა ისტორიანე

ერთადერთი გზა, რომელიც საბჭოთა წარსულს დაგვაშორებს,
მისი შესწავლა და გადაფასებაა.

ნინო ჩიმაკაძე

1968 წელს, სტუდენტური ამბოხის დროს გერმანიაში მასობრივად და ხმა-მაღლა პირველად დაისვა კითხვა – „შენ იყავი ნაცისტი?“ კითხვას სტუდენტები – არა სხვებს, არამედ პირველ რიგში საკუთარ მშობლებს უსვამდნენ. ისტორიკოსები ამბობენ, რომ თუკი შეიძლება დავასახელოთ გერმანიაში ნაცისტური წარსულის გადაფასების დაწყების თარიღი, ეს სწორედ 1968 წელია.

აღმოსავლეთ ევროპას საბჭოთა წარსულის გადაფასების ტალღამ 1990-იანებში გადაუარა. ჩეხეთი, სლოვაკეთი, უნგრეთი, ბულგარეთი და ბალტიისპირეთი – ამ ქვეყნებმა თითქმის ერთდროულად, 1996 წელს მიიღეს ლუსტრაციის კანონი. მათ გაასაჯაროეს წარსული იმისთვის, რომ ის ამ ერების ნაციონალურ კომპლექსად არ ქცეულიყო.

ისტორიკოსები თანხმდებიან იმაზეც, რომ რეალური წინსვლა ყოფილი ტოტალიტარული რეჟიმის მონაწილე ქვეყნ-

ებს მხოლოდ მისი საფუძვლიანი კვლევის შედეგად შეუძლიათ.

საკუთარ თავზე გამოცდილი საბჭოთა რეჟიმის მიუხედავად, ეს 70 წელი საქართველოში დღემდე არაა გამოკვლეული. საზოგადოებისთვის ცნობილი ფაქტები საკმაოდ ზედაპირულია და ძირითადად ზეპირად გავრცელებულ ისტორიებს ეყრდნობა. საბჭოთა იმპერიის დაშლიდან ორი ათეული წლის შემდეგაც კი საქართველოში პრაქტიკულად არ არსებობს სერიოზული ლიტერატურა, რომლის საშუალებითაც ამ პერიოდის გაანალიზება და გადაფასება გახდებოდა შესაძლებელი. აქ უშიშროების არქივებიც სულ რამდენიმე წელია, გაიხსნა და ეს მასალებიც არასრულყოფილია, რადგან მათი დიდი ნაწილი განადგურებულია, ნაწილი კი რუსეთში ინახება.

ამიტომ, იმ ორი სიახლის გამო, რაც წელს მოხდა, 2010 წელი საქართველოში შეიძლება სოვიეტოლოგიის კვლევის დასაწყისად მივიჩნიოთ.

წელს აქ პირველად დაარსდა საბჭოთა წარსულზე მომუშავე არასამთავრობო ორგანიზაცია, ილიას უნივერსიტეტში კი გაიხსნა სასწავლო პროგრამა, რომელიც საბჭოთა და პოსტსაბჭოთა სისტემებს შეისწავლის.

„საბჭოთა ეპოქა ჩვენთვის არის ისეთი წარსული, რომელიც ჯერ ისტორია არ გამხდარა. ის მოგვდევს შლიეფად და ფაქტობრივად დღემდე საბჭოთა ტრადიციებში ვცხოვრობთ“, – აცხადებს პროგრამის ხელმძღვანელი სერგო რატიანი.

სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის მესამე კურსის სტუდენტი, თაკო თოლორდავა ერთ-ერთი პირველია, ვინც უკვე გადაწყვიტა, სწავლა ამ მიმართულებით გააგრძელოს. თაკო საბჭოთა ისტორიით შარშან დაინტერესდა, როცა უნივერსიტეტში სალექციო კურსი „საბჭოთა რეჟიმი და მისი მემკვიდრეობა“ გაიარა.

„აღმოვაჩინე, რომ ის, რაც ვიცოდი

საბჭოთა წარსულზე, ზღვაში წვეთი იყო. თუ სწორად არ გავიაზრებთ და გავანალიზებთ საბჭოთა პერიოდს, ის პრობლემები რაც დღეს არსებობს, მოუგვარებელი დარჩება და სამოქალაქო საზოგადოების ჩამოყალიბებასაც დიდხანს ვერ შევძლებთ“, – ამბობს მესამე კურსელი.

ილიას უნივერსიტეტში სალექციო კურსს – საბჭოთა ისტორიის შესავალს ისტორიკოსი ლაშა ბაქრაძე უძღვება. ეს კურსი არჩევით საგნად ისწავლება და მას ბაკალავრები და მაგისტრანტები გადიან.

„არანაირი გარდატეხა არ მოხდება, თუ საბჭოთა წარსული არ გავანალიზებთ. ამის ნათელი მაგალითია გერმანია, რომელმაც შეძლო, თავისი წარსულისთვის თვალი გაესწორებინა“, – აცხადებს ბაქრაძე და დასძენს, რომ ამ

ბა, რადგან მიიჩნევს, რომ საბჭოთა ტოტალიტარული სისტემა ცალსახად ნეგატიური იყო და ამიტომ მისი დადებითი მხარეების ძიება უშედეგო იქნება:

„როგორც ნაცისტური გერმანია იყო ტოტალიტარული სახელმწიფო და ის იყო ბოროტება, ასევე იყო საბჭოთა კავშირიც. ამიტომ საჭიროა, შევისწავლოთ, თუ რამ გამოიწვია ტოტალიტარიზმი. უნდა ვიყოთ პრინციპულები ღირებულებების შეფასებაში“, – აცხადებს რატიაანი.

ილიას უნივერსიტეტში ამ სამაგისტრო კურსზე უცხოელ პროფესორებს მიიწვევენ. სწავლებას გაუძღვებიან ქართველი პროფესორებიც, რომლებიც საბჭოთა კავშირს სხვადასხვა მიმართულებით, უკვე რამდენიმე წელია, იკვლევენ.

თუმცა, რადგან საბჭოთა პერიოდის სპეციალისტები ცოტანი არიან,

ტების არასათანადო ინფორმირებულობას აბრალებს:

„ამ კურსის პოპულარიზაცია უნივერსიტეტში არ ხდება, ამიტომ არ ვიცი, მომავალ წელს თუ მაინც შედეგება ახალი ჯგუფი“, – აღნიშნავს კანდელაკი.

24 წლის დათო ჯიშკარიანმა, რომელიც მანამდე ისტორიის ფაკულტეტზე სწავლობდა, ამ პროგრამის არჩევა 2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომის შემდეგ გადაწყვიტა. „მაშინ დავასკვენი, რომ აუცილებლად გვჭირდება რუსეთის საფუძვლიანი შესწავლა. განსაკუთრებით კი საბჭოთა და შემდგომი პერიოდის განალიზება. დღეს საქართველოში გარდამავალი პერიოდია და თუ გვინდა, რომ ეს ეტაპი წარმატებულად გადავლახოთ, აუცილებლად უნდა ვიცოდეთ, სად ვიყავით მანამდე“, – ამბობს ჯიშკარიანი, რომელიც ახლა სამაგისტრო ნაშრო-

■ „საბჭოთა ეპოქა ჩვენთვის არის ისეთი წარსული, რომელიც ჯერ ისტორია არ გამხდარა. ის მოგვდევს შლეიფად და ფაქტობრივად დღემდე საბჭოთა ტრადიციებში ვცხოვრობთ“.

პერიოდის მხოლოდ ცალსახა და იდეოლოგიზირებული შესწავლა არ უნდა მოხდეს, ქართველებმა კი, მხოლოდ როგორც მსხვერპლმა, არ უნდა წარმოვიდგინოთ თავი:

„ჩვენ მსხვერპლიც ვიყავით და დამინაშავეც. უნდა მოხდეს საბჭოთა კავშირის დეიდოლოგიზირებული კრიტიკა და მეცნიერული კვლევა“, – ამბობს ბაქრაძე.

დეიდოლოგიზაციის რეკომენდაციას აძლევს ქართველ მეცნიერებს პოლიტიკურ მეცნიერებათა ამერიკელი დოქტორი ტიმოთი ბლოველტიც, რომელიც ილიას უნივერსიტეტს სტუმრობდა ლექციით – „სოვიეტოლოგიის ისტორია ინგლისურენოვან სამყაროში“.

„მესმის, რომ როდესაც საკუთარ თავზე გაქვთ ყველაფერი გამოცდილი, ძნელია ობიექტური იყო, მაგრამ თუ მეცნიერული შესწავლა და კვლევა გინდათ, მაშინ უკეთესია, ამ ეპოქისგან დისტანცირება მოხდეს“, – აღნიშნავს ბლოველტი.

სერგო რატიაანი ამ აზრს არ ეთანხმე-

თსუ-ს რუსეთისმცოდნეობის სამაგისტრო პროგრამის მეორე კურსის სტუდენტი დათო ჯიშკარიანი ამბობს, რომ სასწავლო პროცესი უნივერსიტეტში სრულყოფილი არ არის.

საბჭოთა ეპოქას ორი სემესტრი ეთმობა რუსეთისმცოდნეობის პროგრამაში, რომელიც თსუ-ს ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტზე 2008 წლიდან არსებობს. სტუდენტები საბჭოთა ისტორიას და საბჭოთა იდეოლოგიურ სისტემას ცალ-ცალკე საგნებად სწავლობენ და ამისთვის უშიშროების არქივებსაც იკვლევენ.

პროგრამის ხელმძღვანელის, პროფესორ დალი კანდელაკის თქმით, მაგისტრანტების ყველაზე დიდ ინტერესს სწორედ ეს ორი საგანი იწვევს.

თუმცა, თსუ-ში ამჟამად ასეთი დაინტერესებული სულ ექვსი სტუდენტი სწავლობს. 2009 წელს კი მიღება მაგისტრატურის ამ პროგრამაზე საერთოდ ჩაიშალა, რადგან რუსეთისა და საბჭოთა სისტემის კვლევა არც ერთმა სტუდენტმა არ ისურვა. კანდელაკი ამას სტუდენტ-

მისთვის 1937 წლის რეპრესიების დეტალებს იკვლევს.

მსგავსი მიზანი აქვს წელს დაარსებულ 7-წევრიან არასამთავრობო ორგანიზაციასაც „საბჭოთა წარსულის კვლევის ლაბორატორიას“, რომელიც ახლა ტერორის ტოპოგრაფიული რუკის შექმნაზე მუშაობს. რუკაზე დაიტანენ ტერორთან და რეპრესიებთან დაკავშირებულ ადგილებს: სახლებს, სადაც ცხოვრობდნენ რეპრესირებულები, ციხეებს, დახვრეტის ადგილებს, საიდუმლო ორგანიზაციების შეხვედრის ადგილებსა და კონსპირაციულ ბინებს.

წლის ბოლოსთვის ორგანიზაცია ვებგვერდის გაკეთებასაც აპირებს, სადაც საბჭოთა პერიოდის შესახებ ფოტო და ტექსტურ მასალასა და უშიშროების არქივების დოკუმენტებსაც ატვირთავენ.

თუმცა ის, რასაც ლაბორატორიაში აკეთებენ და ის, რაც ორ სახელმწიფო უნივერსიტეტში უკვე დაინერგა, ქართული საბჭოთა წარსულის გადასაფასებლად გადადგმული ჯერ მხოლოდ პირველი ნაბიჯებია. ■

განათლება

სამინისტროში დახეხულები

უკვე ჩანს იმის ნიშნები, თუ რისთვის სჭირდება განათლების სამინისტროს 2 ათასამდე საჯარო სკოლაში დირექტორების დანიშვნა.

რუსუდან ფანოზიშვილი

დimitრი შამკინის შეხვედრა სკოლების დირექტორებთან

ბოლო ორი კვირაა, თბილისის და რეგიონების ყველა სკოლის დირექტორი თავის რიგს ელოდება – განათლების სამინისტროში „არიან დაბარებულები“. იქ მისულები სპეციალურ კომისიას ხვდებიან და რამდენიმე საათის განმავლობაში თავ-თავიანთი სკოლების საშტატო განრიგს განიხილავენ.

„შიშით ველოდებით, არ ვიცით, იქიდან რომ გამოვალთ, რა იქნება, – ამბობს ერთ-ერთი მათგანი, – უცებ დაგვიბარეს, სასწრაფოდ უნდა მოგვარდეს ყველაფერი“.

საშტატო განრიგები დირექტორებმა, დიდი ხანია, სამინისტროს გადაუგზავნეს, თუმცა მათი თქმით, ამ დოკუმენტაციას განათლების სამინისტროში ბოლო დრომდე ყურადღებას არ აქცევდნენ. ახლა კი მასალის დაჩქარებულ განხილვას მასწავლე-

ბლებისა და სკოლის სხვა თანამშრომლების სამსახურიდან გათავისუფლება სდევს თან.

სკოლიდან თანამშრომლების სასწრაფო გაშვება, რომელსაც განათლების სამინისტროში კატეგორიულად არ ნათლავენ „შემცირებად“, მაისის არჩევნების შემდეგ განათლების სამინისტროს მიერ წამოწყებული მეორე მტკიცეული ცვლილებაა, რომელიც პირველს – დირექტორების დანიშვნის პროექტს მოჰყვა კვალდაკვალ და მასთან კავშირშია.

ამ პროექტის მიხედვით, რომელიც პარლამენტმა, სავარაუდოდ, სექტემბერში უნდა დაამტკიცოს, საქართველოს ორი ათასამდე სკოლაში დირექტორებს მხოლოდ სამინისტროსთან გასაუბრების შემდეგ გაანაწილებენ.

დირექტორთა დანიშვნის პროექტის ერთ-ერთი ინიციატორი თვითონაც

დირექტორია, თანაც – არჩეული. ალუდა გოგლიჩიძე 42-ე საჯარო სკოლის დირექტორად 3 წლის წინ სამეურვეო საბჭომ აირჩია. თუმცა, ახლა ამბობს, რომ სამეურვეო საბჭოები სათანადოდ კომპეტენტურები არ იყვნენ, მათთვის ამხელა პასუხისმგებლობა რომ დაგვეკისრებინა, რის გამოც მათ ბევრ სკოლაში ღირსეული დირექტორები ვერ აირჩიეს.

გოგლიჩიძე ამ ინიციატივის კრიტიკოსთა მოსაზრებას ეთანხმება და აცხადებს, რომ დირექტორების დანიშვნა სწორედ ზოგადი განათლების სისტემის ცენტრალიზაციისკენ გადადგმული ნაბიჯია, თუმცა ამაში ცუდს ვერაფერს ხედავს: „ფსევდოდემოკრატიას ნუ ვითამაშებთ... უნდა დაისვას კითხვა: ვისია სკოლა? განათლების სამინისტრო არის სკოლის დამფუძნებელი და ის არის მასზე პასუხისმგებელიც“.

განათლების მინისტრი და ალუდა გოგლიჩიძე ამტკიცებენ, რომ ახალ ინიციატივას ყველა დირექტორი დიდი მოწონებით შეხვდა. თუმცა, „ლიბერალი“ ესაუბრა დირექტორებს, რომელთა ნაწილსაც, მიუხედავად იმისა, რომ უფლებები ეზრდებათ, ცვლილება მაინც შეცდომად მიაჩნია.

„სკოლების ავტონომიურობის იდეას ბოლო მოელება, ეს სკოლებზე კონტროლის მოპოვების იარაღი იქნება“, – ამბობს თბილისის ერთ-ერთი საჯარო სკოლის დირექტორი, რომელმაც, რამდენიმე კოლეგის მსგავსად, გვთხოვა, მისი ვინაობა არ დაგვეახელებინა: იმის გამო, რომ სამინისტროს გადაწყვეტილებისადმი კრიტიკული დამოკიდებულება აქვთ, დირექტორებს სამსახურის დაკარგვის ეშინიათ.

უკან გადადგმულ ნაბიჯად მიაჩნია

ეს ცვლილება 161-ე სკოლის დირექტორს, მიმა მინდაძესაც, თუმცა, იმასაც დასძენს, რომ სხვა გამოსავალი არ იყო. „სამეურვეო საბჭოებმა მართლა არ გაამართლა, ვიდრე სხვა გამოსავალი მოიძებნება, ჩემი აზრით, დანიშვნა ტრაგედია არაა“, – ამბობს მინდაძე.

ოთხნობიანი მუშაობის თავზე სამეურვეო საბჭოების არაეფექტურობა არც განათლების ექსპერტებისთვისაა საკამათო და არც დირექტორებისთვის. საბჭოს ბევრმა წევრმა საკუთარი ფუნქციების გააზრება მართლაც ვერ შეძლო. სკოლის საერთო ინტერესების ნაცვლად კი, დირექტორების თქმით, საბჭოს მასწავლებელი წევრები ხელფასის მომატებაზე ფიქრობდნენ, მშობლები – შვილების მაღალ ნიშნებზე.

„კი მაგრამ, როდის და როგორ დაი-

ტილებით, საკუთარ თავზე აიღებენ, სწორედ სკოლების საშტატო განრიგის შემცირება იქნება. მასწავლებლის სრული განაკვეთი 18 საათია, ვინც კვირაში ამაზე გაცილებით ნაკლებს მუშაობს, უნდა გაათავისუფლონ. ზოგ სკოლაში ბიბლიოთეკარისა და ორგანიზატორის საჭიროების საკითხი დააყენეს ეჭვქვეშ, ზოგან – ექიმებისა და ექთნების, – მათი საქმე ახლა მანდატურებმაც იციანო.

„მე ბიბლიოთეკარი გამაშვებინეს, რომელიც ძალიან მჭირდებოდა“, – ამბობს ერთი დირექტორი. 165-ე სკოლის დირექტორმა, ლია გიგაურმა კი, ვიდრე სამინისტროში შეხვედრაზე წავიდოდა, თვითონვე დაიწყო შტატების შეკვეცაზე ზრუნვა: „ხელოვნების ერთმა მასწავლებელმა, რომელსაც ცოტა საათი ჰქონდა, უკვე დატოვა

არ ყოფილიყო, აქამდე დაბალი კვალიფიკაციის მქონე მასწავლებლები ისედაც აღარ უნდა დარჩენილიყვნენ სკოლაში. ახლა კი, არასწორი პრინციპით, „საშტატო განრიგის დახვეწის“ არგუმენტით, ნაჩქარევად გვიწევს ბრძანების შესრულება, თან ის მასწავლებლები ტოვებენ სკოლას, ვისაც ნაკლები საათი აქვს, და არა ისინი, ვინც ცუდად ასწავლის. ნაკლები საათები კი უფრო ახალგაზრდებს აქვთ. ამიტომ, ბევრ კარგ მასწავლებელს მოუწევს სკოლიდან წასვლა“, – ამბობს ერთ-ერთი დირექტორი.

დირექტორთა ასოციაციის აღმასრულებელ დირექტორს, თეა თუთბერიძეს მიაჩნია, რომ მასწავლებლების უკმაყოფილების გამოწვევას აქამდე განათლების სამინისტრო ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევ-

■ საჯარო სკოლებიდან დირექტორების მიერ კადრების გათავისუფლება შეიძლება იმის პირველ ნიშნად ჩაითვალოს, რომ სამინისტრო ცენტრალიზებულ სისტემაში დანიშნულ დირექტორებს ლეგიტიმურად გამოიყენებს საკუთარი მიზნების განსახორციელებლად.

ხვეწებიან სამეურვეო საბჭოები, თუ მათ უფლებებს ასე შევუზღუდავთ? განვითარება გამოცდილებამ არ უნდა მოიტანოს?“ – კითხვას სვამს თბილისის ერთ-ერთი საჯარო სკოლის არჩეული დირექტორი. 165-ე სკოლის დირექტორს, ლია გიგაურს კი მიაჩნია, რომ სკოლის სამეურვეო საბჭოები მხოლოდ იმ შემთხვევაში გაამართლებს, თუ მის წევრებს სათანადოდ გადაამზადებენ.

დირექტორების დანიშვნის გადაწყვეტილებას თვითონ განათლების მინისტრი, დიმიტრი შაშკინი იმით ხსნის, რომ ლოტოტრონის სისტემამ არ იმუშავა, დანიშვნის შემდეგ კი ის დირექტორებიც უფრო იგრძნობენ პასუხისმგებლობას, რომლებიც დღემდე არც აურჩევიათ და არც დაუმტკიცებიათ და მოვალეობის შემსრულებლებლად რჩებიან.

პირველი მნიშვნელოვანი პასუხისმგებლობა კი, რასაც დასანიშნი დირექტორები, სამინისტროს გადაწყვე-

სკოლა, მეორეს კი, რომელიც უკვე მოხუცია, ახლა ვუთხარი, ხომ არ იფიქრებთ სკოლიდან წასვლაზე-მეთქი“, – ამბობს ლია გიგაური.

მასწავლებლების არაკვალიფიციური ნაწილი რომ შესამცირებელია, ამაზე განათლების სფეროს ექსპერტები, დიდი ხანია, მსჯელობენ. თუმცა, დირექტორები „ლიბერალთან“ საუბარში აცხადებენ, რომ პედაგოგების დათხოვნის საშუალებას ბოლო 3 წლის განმავლობაში მათ თვითონ განათლების სამინისტრო არ აძლევდა.

„ჩემს მასწავლებლებს თავიდან სამთვიანი ხელშეკრულებები გაუფორმე. ეს მათ მოტივაციას უმაღლებდა. მერე სამინისტროში გვითხრეს, – ერთნობიანი ხელშეკრულება დაუდეთო, შემდეგ – სამწლიანი, ბოლოს – უვადო“, – იხსენებს ერთ-ერთი არჩეული დირექტორი, რომელიც ასევე ინკოგნიტოდ დარჩენას გვთხოვს.

„გამოდის, რომ მასწავლებლების განაწყენება არ უნდოდათ. ასე რომ

ნების გამო ერიდებოდა. თუმცა, რეალურად, განათლების სამინისტრო მათ არც ახლა გაანაწყენებს. ამ საქმეს დირექტორები შეასრულებენ – „საშტატო განრიგის დახვეწის მიზნით“.

„რა, პასუხისმგებლობას საკუთარ თავზე ვერ იღებო? – მითხრეს, როცა წინააღმდეგობის განწევა და ბიბლიოთეკარის შტატის შენარჩუნება ვცაადე, – ამბობს ერთი დირექტორი და დასძენს, – ვერაფერს გავხდით“.

ხუთი წლის წინათ დაწყებული განათლების რეფორმების კურსი უკვე შეფარვის გარეშე იცვლება, რასაც დირექტორების დანიშვნის შესახებ ბოლო ინიციატივაც ადასტურებს. საჯარო სკოლებიდან დირექტორების მიერ კადრების გათავისუფლება კი შეიძლება იმის პირველ ნიშნად ჩაითვალოს, რომ სამინისტრო ცენტრალიზებულ სისტემაში დანიშნულ დირექტორებს ლეგიტიმურად გამოიყენებს საკუთარი მიზნების განსახორციელებლად. ■

სამედიცინო ჟურნალი „მკურნალი.ჯი“

ბეჭიროდეთ სახუთაჲი ვნებების

სამედიცინო ჟურნალ „მკურნალის“ ვებ-გვერდზე, ჟურნალის ექიმები ონლაინ პაციენტებს, სამედიცინო კონსულტაციის ნაცვლად, სასულიერო შეგონებებით მოძღვრავენ.

ანიტა თვაური

ილუსტრაცია: სოფო არიშვილი / ფონი: სანდროსი

„მინდა მოგიყვებო ჩემზე. ვარ 18 წლის გოგონა. ბავშვობიდან მიზიდავდა გოგონებთან ურთიერთობა... ვცადე ბიჭთან კონტაქტიც, ვიფიქრე, რაღაც შეიცვლებოდა, მაგრამ – პირიქით. ვიცი, საზოგადოებისთვის მიუღებელია და ეს ძალიან მაშინებს. ჰორმონები გამოვიკვლიე და ყველაფერი ნორმაში მაქვს. ფსიქოლოგთან დავდიოდი და არაფერი განსაკუთრებული არ უთქვამს, გარდა დაშინებისა, რომ საზოგადოება გამრიყავს. მინტერესებს ამაზე თქვენი აზრი. გმადლობთ წინასწარ“, – ამ კითხვით უცნობმა გოგონამ სამედიცინო ჟურნალის – „ოჯახის მკურნალის“ ექიმებს ამავე ჟურნალის ვებ-გვერდის მეშვეობით მიმართა.

„თქვენ საზოგადოების კი არა, საკუთარი ვნებების უნდა გეშინოდეთ. პიროვნებას საზოგადოება კი არ აქცევს ზურგს, არამედ იგი თავად აქცევს საზოგადოებას ზურგს. უნდა იცოდეთ, რომ ჯანსაღი საზოგადოება ტაშს ვერ დაუკრავს ჰომოსექსუალებსა და ლესბოსელებს. მაშინ რა დააშავებს ნარკომანებმა, ისინიც ხომ თავის სურვილებს იკმაყოფილებენ?“ – იყო პასუხი.

სამედიცინო ჟურნალი „მკურნალი“, რომელიც 2001 წლიდან, ორ კვირაში ერთხელ გამოდის ბეჭდური სახით, უკვე ორი წელია, თავის ერთგულ მკითხველს ყველაზე ინტიმური კითხვების დასმის საშუალებას აძლევს – ანონიმურად, ვებ-

გვერდის საშუალებით. „არავისთვის არის საიდუმლო, რომ დღეს საზოგადოების უდიდეს ნაწილს სამედიცინო მომსახურებაზე ხელი არ მიუწვდება... ბევრი სხნას თვითმკურნალობაში ეძებს. სამწუხაროდ, ასეთ დროს მედიკოსის ალბათობა დიდია, მედიკოსის გამოსწორება კი მედიცინაში თითქმის ყოველთვის როდი ხერხდება...“ – ასე სხნის „მკურნალის“ რედაქცია ვირტუალური კითხვა-პასუხის მიზანს და მკითხველს არწმუნებს, რომ პაციენტების კითხვებზე პასუხებს პროფესიონალი, სერტიფიცირებული ექიმები წერენ.

სექსისა და ჰომოსექსუალობის თემები ჩვენს საზოგადოებაში დღემდე ტაბუირებულია. საჯაროდ ამის შესახებ

ყვითელი პრესის ან სენსაციური გადაცემების ფორმატში თუ ლაპარაკობენ. რადიო „თავისუფლების“ კორესპონდენტის, კულტუროლოგ სალომე ასათიანის აზრით, ტაბუს ურყევად შენარჩუნებას სამი ფაქტორი უწყობს ხელს: საბჭოთა მენტალიტეტი, რომლის მიხედვითაც ჰომოსექსუალობა კრიმინალად ითვლებოდა, კავკასიური კულტურული ტრადიციები და მართლმადიდებლური ეკლესიის გავლენა. აღბათ ამიტომაც სექსობრივ პრობლემებზე ექიმებთან პირისპირ ლაპარაკის ნაცვლად, „მკურნალის“ ანონიმურ მომსახურებას ბევრი ამჯობინებს. ეს კი ამ ვებ-გვერდის მზარდ პოპულარობას განაპირობებს. „ტოპ.ჯი“-ს მონაცემებით, რომელიც ქართული ინტერნეტ-გვერდების რეიტინგს ზომავს, „მკურნალს“ – კვირაში 3 ათასამდე უნიკალური მომხმარებელი, დღეში კი 500 ვიზიტორი ჰყავს. აქ მოქალაქეებისგან ზოგჯერ დღეში ასი

ორალური სექსის ზიანის მიყენების ალბათობით დაინტერესებული მკითხველებიც. „ორალური სექსი ისეთივე სიმახინჯეა, როგორიც იქნებოდა, მაგალითად უკანა ტანიდან ჭამა, ყურებიდან მოშარდვა ან თვალებით სიარული. უფალმა ადამიანი შექმნა სრულყოფილ არსებად... [მის] თითოეულ ორგანოს გარკვეული დანიშნულება და ფუნქცია აქვს და როდესაც ადამიანი ცდილობს ფუნქციითა შეცვლას, იგი კანონზომიერების წინააღმდეგ მიდის, ანუ უფალს ეწინააღმდეგება“, – პასუხობენ სამედიცინო კონსულტაციის მომლოდინე პაციენტებს ექიმები. „თქვენ მამაკაცად გაჩნდით და მამაკაციური ორიენტაცია თქვენი საკუთრებაა. არატრადიციული ორიენტაციის მიმდევრები რომელი სექსის წარმომადგენლები არიან? მგონი – არც ერთის, ადამიანს კი სექსი აუცილებლად უნდა ჰქონდეს. გამოდის, რომ როცა ორიენტაციას იცვლი,

ერთიანი პოზიციაა, შინაარსზე პასუხსაც, შესაბამისად, რედაქცია აგებს.

„მკურნალი.ჯი“-ს რედაქცია დახურულ, გასაიდუმლოებულ ორგანიზაციას ჰგავს. „თუ გინდა, ბნელები გვიწოდეთ, თქვენი აზრი ჩვენ შესახებ მნიშვნელოვანი არ არის. ჩვენს რელიგიურ შეხედულებებზე ვებ-გვერდზე უკვე დავწერეთ და ამაზე საუბარს საჭიროდ აღარ ვთვლით. თუ ვინმეს ჩვენი რელიგიური შეხედულებები აღიზიანებს, ეს მათი პრობლემაა“, – ამ სიტყვებით გვეუბნება უარს თამარ მამაცაშვილი რედაქციაში სტუმრობაზე.

„ჩვენ ყველაფერზე ერთიანი პოზიცია გვაქვს და თუ რამე კითხვა გაქვთ, თამარ მამაცაშვილი გაცემთ პასუხს“, – გვპასუხობს ჟურნალის ერთ-ერთი ექიმი მარია დვალი, რომელიც, „მკურნალის“ გარდა, „ავერსის კლინიკაშიც“ მუშაობს.

„ექიმი უწინარესად პროფესიონალი უნდა იყოს, რომლის კომპეტენციაშიც არ შედის იმის დადგენა, თუ რა არის ცოდვა“, – აცხადებს სალომე ასათიანი.

„მსგავსი პასუხები ექიმების იმიჯს აზიანებს“, – განმარტავს სამეცნიერო კვლევითი ცენტრის RADIX-ის პრეზიდენტი ზურაბ ალხანიშვილი. მისი თქმით, პაციენტს ექიმთან მისვლამდე ისედაც ფსიქოლოგიური ბარიერის გადალახვა უწევს, როგორცაა შიში, მორიდებულობა და ინტიმურ საკითხებზე საუბარი. ამ ფონზე კი ექიმების ასეთი პასუხები „არაკომპეტენტურობა და სამედიცინო ეთიკის დარღვევაა“.

საქართველოს ექიმის კოდექსი 2003 წელს საქართველოს ექიმთა პირველმა კონგრესმა მიიღო. ამ კოდექსის მიხედვით, „ექიმი პატივს უნდა სცემდეს პაციენტის პიროვნებას, მის კულტურულ, სულიერ და მორალურ ფასეულობებს“. ჯანდაცვის სამინისტროსთან არსებული პროფესიული განვითარების საბჭო, სამედიცინო ეთიკის დარღვევის ფაქტებსაც განიხილავს. თუმცა, ექიმის ეთიკურობის საკითხი საბჭომ მხოლოდ მას შემდეგ შეიძლება განიხილოს, რაც მას პაციენტი მიმართავს საჩივრით. „ამგვარი ჟურნალის შესახებ არაფერი მსმენია. მით უმეტეს, როდესაც ინტერნეტში დასმულ კითხვებზეა საუბარი, რა გარანტია გვა-

■ „ორალური სექსი ისეთივე სიმახინჯეა, როგორიც იქნებოდა, მაგალითად უკანა ტანიდან ჭამა, ყურებიდან მოშარდვა ან თვალებით სიარული. უფალმა ადამიანი შექმნა სრულყოფილ არსებად...“

კითხვაც კი შედის. დღემდე ამ ვებ-გვერდს კონსულტაციისთვის 8 ათასამდე ვირტუალურმა პაციენტმა მიმართა.

ვებ-გვერდის იმ განყოფილებებში, რომლებშიც სტომატოლოგიის, ონკოლოგიის თუ ქირურგიის სფეროდან კითხვები ქვეყნდება, პასუხები მართლაც სამედიცინო ხასიათისაა. მაგრამ როგორც კი კითხვა ადამიანის სექსუალურ ცხოვრებას ეხება, „მკურნალების“ ტონი მკაცრი და შემგონებლური ხდება. ექიმი-კონსულტანტის ნაცვლად, იმ წუთას დოგმატიკოსი თეოლოგი ლაპარაკობს.

აი, მაგალითად გოგონა, რომელიც შეყვარებულთან სექსუალური აქტის შემდეგ სისხლის დენის მიზეზით დაინტერესდა, „მკურნალის“ კონსულტანტისგან ასეთ პასუხს იღებს: „ყველაფერს რომ თავისი სახელი დავარქვათ, თქვენ ჩაიდინეთ სიძვის ცოდვა“.

მსგავს პასუხს იღებენ ანალური ან

ადამიანობაზე ამბობ უარს“, – ასეთია მათი პასუხი სექსუალური უმცირესობების მიმართ. „მკურნალის“ ექიმები პაციენტებს მოძღვართან მისვლას და მონანიებას, ან „საპატრიარქოსთან არსებულ ფსიქოლოგიური დახმარების ცენტრში“ ვიზიტს ურჩევენ.

„მკურნალი.ჯი“-ს ვებ-გვერდის მიერ დაქირავებული ექიმების ჩამონათვალში ექვსი თერაპევტი, ქირურგი, პედიატრი, ექიმი-ეპიდემიოლოგი და ერთი ფსიქოლოგი შედის. თუმცა, ყველა სხვა სახის კითხვებისგან განსხვავებით, ადამიანების ინტიმურ ცხოვრებაზე პასუხები ექიმის მითითების გარეშე ქვეყნდება. ჟურნალის მთავარი რედაქტორი თამარ მამაცაშვილი „ლიბერალთან“ სატელეფონო საუბარში ამბობს, რომ ექიმის სახელის მითითება საჭირო არცაა, რადგან მართალია, კითხვებს სხვადასხვა ექიმი პასუხობს, მაგრამ მათი პასუხები რედაქციის

ქვს, რომ მართლაც ექიმი პასუხობს? თუ ვინმემ შეურაცხყოფილად იგრძნო თავი, მოგვმართოს, დაასაბუთოს, რომ პასუხი მართლაც სერტიფიცირებულმა ექიმმა გასცა და ჩვენ გამოვიკვლიეთ“, – ამბობს ჯანდაცვის სამინისტროს აპარატის უფროსი თამარ მანჯავიძე.

თუმცა, „მკურნალი.ჯი“-სთვის დღემდე არავის უჩივლია. ისიც გაურკვეველია, აკმაყოფილებთ თუ არა ვირტუალურ პაციენტებს სამედიცინო რჩევების ნაცვლად გაცემული სასულიერო შეგონებები. ამიტომ მხოლოდ შეიძლება ვივარაუდოთ, როგორ გრძნობს თავს პასუხების მიღების შემდეგ თუნდაც ის 18 წლის გოგონა, რომელმაც, ანონიმურობის იმედით, გაბედა და ყველაზე ინტიმურ სექსუალურ საიდუმლოებაზე საჯაროდ ილაპარაკა. „ადამიანებს, რომლებიც ვერ უმკლავდებიან საკუთარ ლტოლვას და ვერც საზოგადოებრივ წნეხს უძლებენ, რომელიც მას ცოდვილის, გარყვნილის იარლიყს აკრავს, შინაგანი კონფლიქტი უღვივდებათ და ნეგატიური თვითშეფასება უყალიბდებათ. ამან კი, მძიმე შემთხვევაში, ადამიანი შეიძლება სუიციდამდეც კი მიიყვანოს“, – აცხადებს ქალთა ინიციატივების მხარდამჭერი ჯგუფის დირექტორი, ეკა აღდგომელაშვილი.

მიუხედავად ამისა, „მკურნალის“ ვებ-გვერდზე ამგვარ კომენტარებს სტუმრები მანც იშვიათად ტოვებენ: „მიხარია, რომ ასეთი კარგი ვებ-გვერდი არსებობს, მაგრამ როდესაც კონკრეტული შეკითხვით მოგმართავენ და თქვენ მორალს უკითხავთ, რატომ აძლევთ თავს ამის უფლებას, რომ სხვა ადამიანი განსაჯოთ, ესეც ხომ არამართლმადიდებლურია?“

კიდევ უფრო კრიტიკული შეფასებები კი მხოლოდ სხვა ვებ-გვერდებზე და სოციალურ ქსელ „ფეისბუქში“ ვრცელდება: „რწმენისთვის არსებობს ეკლესია... მაგრამ მე როცა მანტერესებს პასუხი იმაზე, თუ რატომ მასლოკინებს სამშაბათობით, ამაზე უნდა მივიღო პასუხი, და არა მარხვაზე და სულიერ ნიაღვრებზე“.

„ექიმი ვალდებულია, უმკურნალოს სხეულსაც და ეცადოს, დადებითი მუხტი შეიტანოს პაციენტის სულიერ მდგომარეობაში. ეს მათი განკითხვისთვის კი არა, მათსავე სასიკეთოდ კეთდება“, – პასუ-

ხობს რედაქცია, სადაც აცხადებენ, რომ „მკურნალის“ მიმართ კრიტიკა ბოლო ხანს გახშირდა, იმატა რედაქციაში აგრესიული შინაარსის ზარებმაც.

მღვდელ ვლადიმერ ვახტანგაძეს „მკურნალის“ შესახებ არასდროს სმენია, მის სანაღმდეგოს ვერაფერს ხედავს, მაგრამ აცხადებს: „ნებისმიერმა ექიმმა, პირველ რიგში, საკუთარი მისია უნდა შესარულოს პირნათლად. მისი ვალდებულებაა, პაციენტი განკურნოს. თუკი, ის კომპეტენტურია რელიგიურ საკითხებში, დასაშვებია, რჩევა მისცეს, მაგრამ ექიმისგან ფსიქოლოგიური ძალადობა არ უნდა მოდიოდეს“.

მიუხედავად იმისა, რომ ეთიკის კოდექსი ექიმებს ავალდებულებს, პაციენტს სრული ინფორმაცია მიანოდონ საკუთარი დაავადების შესახებ, მათ არც ერთ პასუხში არ უხსენებიათ ის, რომ ჯანდაცვის საერთაშორისო ორგანიზაციამ 1990 წელს ჰომოსექსუალობა დაავადებათა კლასიფიკაციიდან ამოიღო. სამედიცინო პრაქტიკას კი, როგორც ეკა აღდგომელაშვილი ამბობს, ჰომოსექსუალობისგან „განკურნების“ შემთხვევა არ ახსოვს.

სალომე ასათიანის შეფასებით, იმის ნაცვლად, რომ ექიმები საზოგადოებაში გამეფებული სტერეოტიპების წინააღმდეგ გამოდიოდნენ, თავიანთი პასუხებით ისინი თავად თესავენ შეურაცხყოფელ და სიძულვილით გაჟღენთილ კლიშეებს. ისეთ პასუხებს, როგორცაა – ჰომოსექსუალობა უდრის „ადამიანობაზე უარის თქმას“ და „ბუნების წინააღმდეგ წასვლას“ – მედიცინასთან არაფერი აქვს საერთო. ეს მხოლოდ იაფფასიანი მორალიზმის მაგალითია“, – დასძენს ასათიანი.

„მკურნალის“ რედაქციაში აცხადებენ, რომ მათი კითხვა-პასუხის ონლაინ სისტემა უპირისპირდება გაუმართავ ჯანდაცვის სისტემას და თვითმკურნალობის შემთხვევებს, რაც ხშირია, იმიტომ რომ ადამიანები ექიმებს ვერ მიმართავენ. თუმცა, იმ კონსულტაციას, რასაც ისედაც დახურულ საზოგადოებაში „მკურნალი“ პაციენტს სთავაზობს, შესაძლოა, კიდევ უფრო მძიმე შედეგი ჰქონდეს, ვიდრე ფიზიკური ტრავმები და საკუთარ სექსუალურ ორიენტაციაში გაურკვეველობა. 📌

გამოიწერეთ შურნალი ლიბერალი

ბეჭდური ვერსია
12 ნომერი – 3 თვე
22 ლარი

24 ნომერი – 6 თვე
45 ლარი

48 ნომერი – 1 წელი
90 ლარი

PDF ვერსია
12 ნომერი – 3 თვე
13 ლარი

24 ნომერი – 6 თვე
25 ლარი

48 ნომერი – 1 წელი
50 ლარი

შურნალის გამოსანერად დაგვიკავშირდით ტელეფონებზე:
23 37 31, (899) 48 62 41
ან მოგვწარმოთ თქვენი საკონტაქტო ინფორმაცია ელ-ფოსტით: info@liberali.ge

თვალსაზრისი

ხა ელის ოჯახას?

ნესტან თათარაშვილი, არქიტექტორ-რესტავრატორი

თბილისის ოპერა

თბილისის ოპერას სამშენებლო ღობე აქვს შემოვლებული. უახლოეს ხანში მისი აღდგენა-განახლების პროცესია დაგეგმილი, რაც კიდევ ერთხელ გვახსენებს ამ დიდებული შენობის საინტერესო ისტორიას, რომელიც 1896 წლის 3 ნოემბერს, „თბილისის სახაზინო ოპერის თეატრის“ სახელით, საზეიმოდ გაიხსნა.

შენობას რეკონსტრუქცია პირველად 1954 წელს ჩაუტარეს, მაგრამ მაშინ მხოლოდ ფოიე და დარბაზის მორთულობა შეცვალეს. 1961 წელს ოპერის სცენა დაამშენა ცნობილი ქართველი მხატვრის სერგო ქობულაძის მიერ მოხატულმა ფარდამ. თუმცა, 1973 წლის 9 მაისს მომხდარი ხანძრის გამო, როცა თეატრის დიდი ნაწილი განადგურდა, შენობის სრული განახლება გახდა საჭირო. არქიტექტორების, ლერი მეძმარიაშვილის და მურთაზ ჩაჩანიძის გამარჯვებული პროექტის მიხედვით, თეატრის ინტერიერი გაფართოვდა და თავდაპირველი გარეგნობაც სრულად შეუნარჩუნდა. თუმცა, სერგო ქობულა-

დანგრეული სახლი თაბუკაშვილის ქუჩაზე

ძის მიერ მოხატული ფარდა მაშინ არ აღუდგენიათ. ბატონ ლერი მეძმარიაშვილის თქმით, ეს საკითხი თითქმის გადაწყვეტილი იყო, მაგრამ ამას მხატვრის გარდაცვალებამ შეუშალა ხელი.

დღეს ოპერა კვლავ შესაკეთებელია. ამჯერად ფუნდამენტის გამაგრება, ფასადებისა და ინტერიერის რესტავრაცია და სცენის უკანა სივრცის გეგმარებითი გაუმჯობესება იგეგმება. თუმცა ქობულაძის ფარდის აღდგენის საკითხი დღეს საერთოდ არ განიხილება.

ოპერის განახლების სამუშაოებს კვლავ არქიტექტორი ლერი მეძმარიაშ-

ვილი უხელმძღვანელებს. თუმცა, ჩნდება კითხვა – როგორ განახლებენ ოპერას, რუსთაველისა და მარჯანიშვილის თეატრების, ან უნივერსიტეტის მსგავსად ხომ არა? მით უმეტეს, რომ დამფინანსებელი იგივეა – ბიძინა ივანიშვილი, რაც იმას ნიშნავს, რომ ფინანსები უშურველად გამოიყოფა, ხარისხზე კი არავინ იქნება პასუხისმგებელი. ძეგლთა დაცვის სახელმწიფო სტრუქტურები რომ ვარგოდეს, ეს ასე არ იქნებოდა, მაგრამ ჩვენთვის ეს ხომ დაუძლეველი პრობლემაა.

ოპერასთან ერთად განახლება მისი მიმდებარე ტერიტორიაც, რადგან უკვე ოპერის საკუთრებაშია თაბუკაშვილისა და ლალიძის ქუჩების კუთხეში არსებული ნასახლარი N44/3. ეს შენობა, რომელსაც ადგილობრივი მნიშვნელობის არქიტექტურული ძეგლის სტატუსი ჰქონდა მინიჭებული, გასულ წელს დაინგრა. მის გვერდით არსებული ოპერის სახელოსნოებიც დანგრეულია და ამ შენობების პერიმეტრზე ახლა ადმინისტრაციისა და სახელოსნოებისთვის ახალი შენობის აგების იდეა მუშავდება, რაც დაუშვებელია, ერთი მხრივ, თავად ოპერის შენობის მნიშვნელობიდან გამომდინარე, და N44/3 სახლის არქიტექტურული ღირსების გამოც.

2004 წელს ამ სახლის დაცვის თხოვნით მიემართე კულტურის მინისტრის მაშინდელ მოადგილეს, ნიკოლოზ ვაჩიშვილს, რომელმაც არაფერი იღონა მის გადასარჩენად. რამდენიმე წლის შემდეგ კი სახლის ზედა სართული დაინვა და მალე ამას შენობის სრული დემონტაჟიც მოჰყვა. არადა, მე-19 საუკუნის თბილისური სახლის ამ ნიმუშს, მე-20 საუკუნის დასაწყისში მოდერნის სტილის ფართო რეკონსტრუქცია ჩაუტარდა. მას ევროპული სტილის ფასადები ამშვენებდა თაბუკაშვილის და ლალიძის

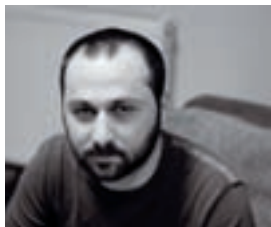
მახალონას ისინი უყვარს

ქუჩების მხრიდან. მოდერნის ლითონის აივნები და სადარბაზოს კიბის მოაჯირები კი, უკანა ეზოს მოხარატებულ ქართულ აივნებთან ერთად, ხუროთმოძღვრების საუკეთესო სინთეზს ქმნიდა.

ძველი თბილისის გამორჩეული ძეგლის – ოპერისა და მისი მიმდებარე შენობების თვითმყოფადობა აუცილებლად უნდა შენარჩუნდეს. თუმცა, რადგან №44/3 სახლი ახლა სხვა ფუნქციას იძენს, მისი ფასადების აღდგენაც საკმარისი იქნება. ამ აზრს იზიარებს ხელოვნებათმცოდნე გია ჭანიშვილიც, რომელმაც თაბუკაშვილის №44/3 სახლის კვლევა ოპერის დაკვეთით 2009 წელს განახორციელა. ოპერის დირექტორი დავით საყვარელიძეც აღდგენის მომხრეა. საბედნიეროდ, ამ შემთხვევაში არც ფინანსური პრობლემაა დაბრკოლება და სახლის ფასადების აღდგენისთვის ყველა საჭირო ფოტოც მოგვეპოვება.

მაშინ რა გვიშლის ხელს? რატომ ვღელავთ? იმიტომ, რომ ჯერ კიდევ გასული წლიდან, როცა აღნიშნული სახლების ნგრევა მიმდინარეობდა, ლაპარაკი იყო მათ ადგილას თვისობრივად ახალი სახლის მშენებლობაზე, რომლის საპროექტო წინადადება ამჯერად უკვე დამუშავების სტადიაშია. გათვალისწინებულია უცხოელი არქიტექტორების ჩართვაც, რაც საესეებით რეალურია, რადგან ბოლო წლების თბილისში უცხოელი ოსტატების ხმაურიანი პოპულარიზაცია და კონკურსის გარეშე მათი მონაწილეობა სხვადასხვა პროექტში ლამის ტრადიციად იქცა. თუმცა, ეს სქემა უკვე ყველასათვის გაშიფრულია და დიდ საიდუმლოს არ წარმოადგენს – უცხოელი პარტნიორი, თუ შუამავალი ქართველები, ამაში სარფიან სარგებელს ნახულობენ და, რაც მთავარია, თავიდან იშორებენ ყველაზე მნიშვნელოვან პრობლემას – შედეგებზე პასუხისმგებლობას.

საზოგადოებამ უყურადღებოდ არ უნდა დატოვოს ეს საკითხი. ძველი თბილისის ამ განუმეორებელმა ადგილმა თავისი ხიბლი და თვითმყოფადობა უნდა შეინარჩუნოს, აღდგენილ ოპერას კი კვლავ უნდა ამშვენებდეს ქობულაძის ესკიზით შექმნილი ისტორიული ფარდა. ■

სანდრო ნავერიანი

იტალია – სლოვაკეთის საფეხბურთო მატჩი

ჯერ ამას ვიტყვი: ერთ-ერთ ქართულ სპორტულ ვებ-გვერდზე – www.worldsport.ge – კომენტარებში გვერდის მკითხველები აქტიურად დებენ ერთ და იმავე ლინკს წარწერით – „ამისულაშვილს ხმები! ელირსათ, გადაგვასწრეს ჩათლახებმა...“ მოცემული ლინკით შედიხარ ნალჩიკის „სპარტაკის“ ოფიციალურ ვებ-გვერდზე, სადაც გამოტანილია რუსეთის ჩემპიონატის ბოლო ტურის საუკეთესო ფეხბურთელთა რეიტინგი, რეიტინგს კი ვებ-გვერდის მკითხველები ადგენენ. ამისულაშვილი ხან პირველზეა და ხან მეორეზე, ამის მიზეზი worldsport.ge-ს მოჰაკერო მკითხველები არიან. იქვე არის სხვა კომენტარიც: „ტოტალური გაყალბება 2: როგორ მივცეთ ამისულაშვილს უთვალავი ხმა“... და მოყვანილია ინსტრუქცია, თუ რა უნდა ქნა იმისთვის, რომ ამისულაშვილს უთვალავი ხმა მისცე. ქართველი ფეხბურთელი ინტერნეტ გამოკითხვით საუკეთესო ფეხბურთელი თუ გახდება, მერე რა ვქნათ, დავიჯეროთ, რომ ის

საუკეთესოა რუსეთში?

სანამ ჩვენ აქ თავს ვიტყუებთ, სამხრეთ აფრიკაში ყველაზე საინტერესო ინყება – ფლეიოფი. ფრანგებმა უკვე ჩაალაგეს ჩემოდნები. ჯობდა, არც ამოელაგებინათ. გულწრფელად ვამბობ, ჰონდურასი და ალჟირი გაცილებით საინტერესო და სანახაობრივ ფეხბურთის თამაშობენ, ვიდრე ფრანგები... და ვიდრე იტალიელები... ამიტომაც მიყვანენ ფრანგებს.

წლევანდელ მუნდიალზე იტალიის ერთადერთი იმედი მარჩელო ლიპი იყო, თუმცა გამოჩნდა, რომ დონ მარჩელო დაბერდა და ველარ ხედავს თამაშს. ჯერ აშკარად შეცდა, როდესაც მუნდიალზე არ წაიყვანა კასანო (და არა მარტო), რომელსაც გუნდის ზურგზე აკიდება შეეძლო და მეორეც, ცვლილებები, რომელიც გასული სამი მატჩის მსვლელობისას გააკეთა ლიპიმ, უბრალოდ უაზრო იყო. ვფიქრობ, ესთეტიური თვალსაზრისით მუნდიალს იტალიის და საფრანგეთის გავარდნით არაფერი დააკლდება.

ვედხების დრო

საკმაოდ კარგი გუნდი ჰყავთ ამერიკელებს. პრაგმატულ ფეხბურთს თამაშობენ, მაგრამ მათთვის ჯერჯერობით ყველაზე მნიშვნელოვანი შედეგია – ბრაზილიელი გულშემამტკივარივით მათ ვერ მოსთხოვ, – თან შედეგი მაჩვენებელი და თან ლამაზად. ვფიქრობ, ამერიკელები კიდევ შორს წავლენ და ნახევარფინალამდე მიაღწევენ, სადაც მათი მეტოქე ჰოლანდია ან ბრაზილია უნდა იყოს.

მეორე ნახევარფინალში ერთმანეთს, დარწმუნებული ვარ, ესპანეთი და არგენტინა დაუპირისპირდებიან. ესპანელები მერვედფინალში პორტუგალიასთან ითამაშებენ, უფრო სწორად კრიშტიანუ რონალდუსთან, რომელსაც ჯერჯერობით არაფერი განსაკუთრებული არ გაუკეთებია. მეოთხედფინალში ესპანელებს, წესით, მონესრიგებულნი იაპონელები შეხვდებიან, კუნძულების დამარცხება კი არ უნდა გაუჭირდეთ.

მუნდიალის დაწყებამდე და ახლაც სოკერის ბევრი მოყვარული თუ სპეციალისტი სკეპტიკურად უყურებდა მარადონას მწვრთნელობას, მათ შორის – მეც. სიმართლე გითხრათ, არც ახლა მგონია, ვთქვათ, ფატიჰ თერიმზე დიდი ტაქტიკოსი, მაგრამ სამუზეუმო სახელის გარდა, მას აქვს ის, რაც უნდა ჰქონდეს ყველა მწვრთნელს და მგონი, არაფერს აქვს – მარადონას უყვარს, ძალიან უყვარს თავისი ფეხბურთელები. არასოდეს ვყოფილვარ არგენტინის გულშემამტკივარი, მაგრამ მიინდა-არ მიინდა, როცა მათ თამაშს უყურებ, მსიამოვნებს, უბრალოდ იმიტომ, რომ ფეხბურთი მიყვარს, და მაწრიალებს, როდესაც ვხედავ, რომ მარადონა კონცის დიეგო მილიტოს, რომელიც მოედანზე პარკეტივით იყო და არაფერი საინტერესო არ გაუკეთებია. ამიტომაც შემეყვარდა მარადონა, როგორც მწვრთნელი, ამიტომაც მომწონს ახლა მისი ტაქტიკური მონახაზიც და თამაშის გადანაცვაც, ცვლილებებიც, რომელსაც აკეთებს და მისი პიჯაკიც, რომელშიც ძალიან სასაცილოა.

სოკერის ყველა მოყვარულს ვუსურვებ, მალე გვენახოს უფშური მოურიჩიო, რომელიც თავის მოთამაშეებს კონცის და სხვებისც.

გიო ახვლედიანი, ლონდონი

ამ ჟურნალს რომ გადაფურცლავთ, უკვე გეცოდინებათ, როგორ დამთავრდა კვირას, ნაშუადღევს გერმანიანგლისის მერვედფინალი. მე კიდევ, მარჩიელობას რომ ავერიდო, მოგახსენებთ, რომ მსოფლიო ჩემპიონატის

დასრულებამდე ბევრი აღარაფერი დარჩა და ჩემპიონი კი კვლავაც უცნობია.

ასეთი თვისება აქვს მსოფლიო ჩემპიონატს, სულ ბოლო წუთამდე ჩემპიონი უცნობია ხოლმე. კაი, არ გაბრა-

წარმოშვა, – თქვენო, ყველასთან ასე სიყვარულით ხართო, ბიჭებს ეხვევით და კოცნითო, და როგორ ფიქრობთ, ეს საქმეს ეხმარებაო? მარადონამ შუა თარგმანში დაატყო, რომ გვი ამბავში ხლართავდნენ, თუმცა ეს მთარგმნელის ბრალი უფრო იყო, ვიდრე შეკითხვის ავტორისა და, – არა ძმაო, ქალების ტრფიალი ვარო.

რას გაუგებენ სამხრეთელი კაცების ხვევნა-კოცნას ჩრდილოელები, ანდა პირფჯვის წერას და კრიალოსანის მრავალჯერ ამბოროს.

იმათ თავისებური ამბავი აქვთ, ამათ – თავისებური. აი, წინა კვირაში ინგლისმა რომ ორგზის შეირცხვინა თავი, ამბავი გავერცელდა, – მეორე ფრეს შემდეგ წინწამხდარმა კროიდონის ეპისკოპოსმა ლოცვა დაწერაო. ეს ლოცვა იმაზე განუზომლად მოკლე გამოდგა, ვიდრე მარადონა ბუტბუტებს ხოლმე თამაშების წინ. იქ სულ ორი სიტყვა აღმოჩნდა: „ოჰ, ღმერთო“, და სიმართლე რომ ითქვას, ინგლისელებისთვის

ლოოდ დედამისმა ანელკა ტელევიზორში გალანძლა, ხოლო სარკოზიმ ტიერი ანრი მიიწვია, – გამაგებინე ერთი, რა ხდებო.

მთელ ამ ამბავში მეტად ხარობდა ირლანდიური პრესა და შეგახსენებთ რატომაც:

საფრანგეთი მხოლოდ იმიტომ მოხვდა მსოფლიო ჩემპიონატზე, რომ ირლანდიას მოუგო გადამწყვეტი თამაში ერთადერთი გოლით. ეს გოლი კი იმგვარად გავიდა, რომ ხსენებულმა ტიერი ანრიმ ბურთი ლამის ორივე ხელით აიღო და ცარიელი კარის წინ დაუდო ვილიამ გალასს, – გაიტანეთ. იმანაც გაიტანა, მსაჯმა კი ხელი ვერ დაინახა.

მაშინ ირლანდია აღშოთადა, მაგრამ საქმეს რალას უშველიდა. ერთადერთი ირლანდიელი, ვინც თქვა, – ჩვენც კარგი ხვითოები ვართ, ვინაიდან საქართველოს უფრო უნამუსოდ მოვუგეთ, ვიდრე ჩვენ საფრანგეთმა მოგვიგო, როი კინი იყო, მაგრამ მაშინ გააღმასე-

საფრანგეთი – ირლანდიის საფეხბურთო მატჩი

■ რას გაუგებენ სამხრეთელი კაცების ხვევნა-კოცნას ჩრდილოელები, ანდა პირფჯვის წერას და კრიალოსანის მრავალჯერ ამბოროს.

ეს ორი სიტყვა ლოცვის სურვილს ძნელად გააღვიძებს, რადგან იმათ ენაში „ოჰ, ღმერთო“ უბრალოდ გაკვირვებას ნიშნავს.

ასეა თუ ისე, მსოფლიო ჩემპიონატი მიექანება კვანძის გახსნისკენ და მართლა ვატყობ, რომ ამ სვეტს უდროოდ როს ვწერ, რადგან ყოველთვის ძნელია შუა გზაზე მიტოვებული ამბების გამო წერა.

მოგეხსენებათ, საფრანგეთმა თავი შეირცხვინა მსოფლიო ჩემპიონატზე – არა მხოლოდ ფინთად ითამაშა, არამედ გაიფიცა, არ ივარჯიშა, გავარდა, კუტოკი-კუტოკს დაემდურა; ნიკოლას ანელკა შინ გააგდო უფროსობამ მწვრთნელ დომენეკის დედის გინებისთვის; თვითონ დომენეკმა ხელი არ ჩამოართვა სამხრეთაფრიკელთა მწვრთნელს სრულიად გაუგებარი მიზეზით; საბო-

ბული ირლანდია მსოფლიო ჩემპიონატზე ადგილის დამატებასაც კი ითხოვდა, მაგრამ ვინ დაუმატებდა.

ჰოდა, სამართალმა პური ჭამა აქაც და იქაც, და აბა, რა გასაკვირია, რომ მარადონა გაჩქარებით კოცნიდეს კრიალოსანს. რაც ამას ღმერთის ხელი მოუხმარია და გამოუცხადებია თავის მხარდამჭერად. წინა კვირაში ბრაზილიელმა ლუიმ ფაბიანუმ ასევე ხელდახელ გაიტანა ლამაზი გოლი და მერე თქვა, – ესეც ღმერთის ხელი იყოო; რამაც მარადონა გაანაწყენა, – ეგ რანაირი ღმერთის ხელი იყო, მთელმა მსოფლიომ იმწამსვე დაინახაო.

მოკლედ, გაჩქარებულ ლოცვათა ჟამი ჩამოდგა სამხრეთ აფრიკაში, უეინ რუნისაც ჯვარი დაუნახეს ყელზე. თუმცა, ჩემგან განსხვავებით, თქვენ უკვე იცით გერმანია-ინგლისის თამაშის შედეგი. ■

ზდეთ. ვხუმრობ, და მგონი – არცთუ ვარგისად.

დიეგო მარადონა რომ ლოცვაში იყო მთელი ეს დრო, მოგეხსენებათ და მისმა ხვევნა-კოცნებმა ერთი ინგლისელი ჟურნალისტის თავში შეკითხვაც

უხანასხნელი სხამვაი

„რაც უნდა ყოფილიყო თბილისში ტრამვაის გაუქმების მიზეზი, დღეს აბსოლუტურად დარწმუნებული ვარ იმაში, რომ ჩვენ კიდევ ერთხელ უნდა დავფიქრდეთ მისი უკან დაბრუნების შესაძლებლობებზე“.

კახა თოლორდავა

ამ რამდენიმე წლის წინათ მეგობართან ერთად უკანასკნელი თბილისური ტრამვაით ვიმგზავრე. ამისთვის თემქაში წავედით, ჯერ ფეხით ავუყევით უკვე გაუქმებულ ტრამვაის მარშრუტს თემქიდან ლამის თბილისის ზღვამდე, მერე კი უკან გამოვყევით ბალახით დაფარულ რელსებს, მეტროსთან პირველივე ტრამვაის შევახტით და ბოლო გაჩერებამდე გავყევით. იმ დღეს ორივე კიდევ ერთხელ დავრწმუნდით იმაში, რომ ტრამვაი დიდებული ტრანსპორტია და ის ძალიან, ძალიან უხდება თბილისს. რამდენიმე თვის შემდეგ თბილისი უკვე ტრამვაის გარეშე დარჩენილი ქალაქი გახდა.

რაც უნდა ყოფილიყო თბილისში ტრამვაის გაუქმების მიზეზი, დღეს აბსოლუტურად დარწმუნებული ვარ იმაში, რომ ჩვენ კიდევ ერთხელ უნდა დავფიქრდეთ მისი უკან დაბრუნების შესაძლებლობებზე. მესმის, ტრამვაი ვერ დაუბრუნდება ქალაქის ცენტრალურ ნაწილს, თუ – რატომ, ამის დეტალური ახსნა ალბათ საჭირო არაა, მაგრამ ის ძალიან ლაზათიანად შეიძლება მოერგოს ქალაქის ფართოქუჩებიან გარეუბნებს. მსოფლიოს ძალიან ბევრმა ქვეყანამ რალაცნაირად მოახერხა ტრამვაის შენარჩუნება, ჩვენ კი, როგორც ხშირად გვემართება ხოლმე, მგონია, რომ ავჩქარდით, და დაგვარგეთ ის, რაც დასაკარგი ნამდვილად არ იყო.

გავიმეორებ – ტრამვაი ალბათ ვერასდროს დაუბრუნდება თბილისის ცენტრალურ ნაწილს, რადგანაც ამისთვის ლამის ქალაქის მთელი ამ სექტორის სატრანსპორტო მარშრუტების თავიდან დაგვემარება და შენება მოგვინევს, ეს კი ადვილი ნამდვილად არაა. არც ქალაქის გარეუბნებშია ადვილი ტრამვაის ქსელის თავიდან დაგვემარება. საკმარისია, თუნდაც „ვიკიპედიაში“ ნახოთ გვერდები ტრამვაიზე, ამაში რომ დარწმუნდეთ, რადგანაც, როგორც ყველა სატრანსპორტო საშუალებას, ტრამვაისაც აქვს თავისი უპირატესობები და ნაკლოვანებები. მაგრამ, თბილისის გარეუბნები ამ უპირატესობების და ნაკლოვანებების კიდევ ერთხელ გადახედვის საშუალებას მაინც იძლევა. მამ რატომ უნდა ვთქვათ უარი ამაზე, მით უმეტეს, თუ განვითარების თვალსაზრისით, თბილისის გარეუბნების დიდი ნაწილი ჯერ კიდევ „ლიმბში“ იმყოფება?

შედეგი? წმინდა ესთეტიკური თვალსაზრისით, ეს უპირველეს ყოვლისა თბილისის უსახური გარეუბნების საინტერესო და მოულოდნელი კონტრასტული ელემენტით გამდიდრება იქნება. მოულოდნელობის ეფექტი მნიშვნელოვანია და ტყუილუბრალოდ არ მისხნება. ის ნებისმიერი საინტერესო ქალაქის „აღმოჩენისთვის“ აუცილებელი ელემენტია, თუნდაც – ტურისტებისთვის. თბილისელების ის ნაწილი, ვინც ქალაქის „კომუნისტურ“ რაიონებში სიარულზე უარს ამბობს, შეიძლება შემეკამათოს, – რომელი ტურის-

ტი დადის ვარკეთილში ან აფრიკაში, – მაგრამ ამ ადამიანებს შემიძლია, დარწმუნებით ვუთხრა, რომ ჩემმა ლამის ყოველკვირულმა „სადაზვერვო გასვლებმა“ გარეუბნებში დამარწმუნა, რომ ეს ასე არაა. გლდანში, დილოში, ისანში – ყველგან, სადაც უნდა ნახვიდე, შეხვედები ზურგჩანთამოგდებულ უცხოელებს, ინტერესით რომ ათვალიერებენ იქაურობას. მათი რიცხვი ალბათ თანდათან გაიზრდება. ჰოდა, სწორედ ასეთი დაინტერესებული ადამიანები არიან შენივე ქალაქის სასარგებლოდ ან საზიანოდ რომ წერენ ხოლმე თავთავიანთ ბლოგებში; მე კი არ ნამიკითხავს არც ერთი ასეთი ჩანაწერი, სადაც თუნდაც ყველაზე უფრო უკმაყოფილო ადამიანს თბილად არ მოეხსენებინა ამა თუ იმ ქალაქის ის ნაწილები, სადაც ტრამვაის ხაზია. თბილისელებს დაუბრუნდები. მოხერხებულობასთან ერთად ტრამვაი ნაწილობრივ მაინც მოაცილებს თბილისელებს ოფლიან სამარშრუტო ტაქსებს და მოუხეშავ ავტობუსებს. ის თუნდაც მცირედ შეამცირებს ქალაქის გამონაბოლქვით დაბინძურებას და, რაც მთავარია, ის თბილისელების ნაწილს საკუთარი ქალაქის სხვანაირად, ოდნავ აუჩქარებლად შეგრძნების საშუალებასაც დაუბრუნებს, რასაც არანაირი კავშირი არ აქვს ნოსტალგიასთან. მაგალითისთვის, საქსოფონის თუ დრამის საუნდი დღესაც ისევე არანოსტალგიურად აქტუალურია ჯაზში, როგორც ადრე. შესაბამისად, ტრამვაის ბორბლების ხმაურით აზრიანებული სახლების ფანჯრის შუშებმა შეიძლება განსხვავებული რიტმი შესთავაზონ ინდიფერენტულად მოგუგუნე თბილისის გარეუბნებს, და სხვანაირად „გააჯაზონ“ ისინი არა მარტო თბილისელებისათვის, არამედ ჩამოსული სტუმრებისთვისაც. ამის გულისთვის კი ნამდვილად ღირს კიდევ ერთხელ დავფიქრება, ზემოთ თქმულის გარდა, კიდევ რა სარგებლობა შეიძლება მოუტანოს დაბრუნებულმა ტრამვაიმ თბილისს.

ჰასნიკო
ოდიშვილისგან

ყოველდღიური
ჯეები

გაესტრო

ორშაბათი-პარასკევი

23:00

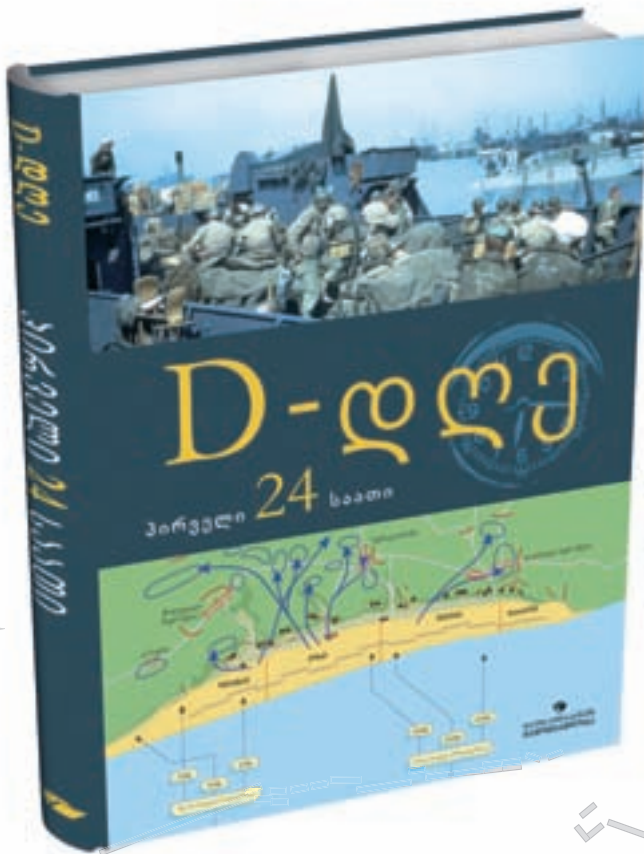
D - დღე

პირველი 24 საათი

დღე, რომელმაც გადაწყვიტა მეორე მსოფლიო ომის ხელ-იღბალი!

- წიგნი მოიცავს მონინალმდეგეთა ცალკეული ტაქტიკური მანევრების დეტალურ აღწერილობას D-დღეს დესანტის გადმოსხმის თითოეულ ზონაში პირველი 24 საათის განმავლობაში.
- სპეციალურად ამ წიგნისთვის შექმნილ ფერად რუკებზე გამოსახულია ნორმანდიის სანაპირო ზოლის ხუთივე მონაკვეთი და D-დღის მონაწილე ძალოვანთა მარშრუტი 1944 წლის 6 ივნისის შუალამემდე.
- წიგნი გაფორმებულია სანაპიროზე მიმდინარე მოვლენათა ამსახველი დოკუმენტური ფოტოებით.

**ბაკურ სულაკაურის
ბამოცემლობა**

მის: აღმაშენებლის 150
ტელ: 910 954, 911 165

www.sulakauri.ge

